

چہرہ ہاؤنوشتہ ہا

برگھایس از تاریخ کشور ما

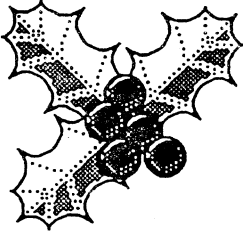

قربانیان اعمال خائنانهء کا . جی . بی .

فاجعهء ۷ ثور یا ننگ تاریخ

نویسنده : شاه زمان وریخ ستانیزی

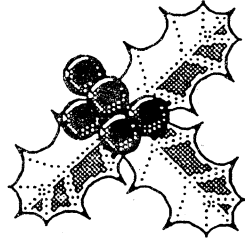
برکھاپس از تاریخ کشور ما

چہرہ ہا

و

نوشتہ ہا

قربانیان اعمال خائنہء کا . جی . بی .

فاجعہء ۷ ثور یا ننگ تاریخ

نویسنده : شاہ زمان وریخ ستانیزی

چند دیر سوزم و درود بنیاد حلی
ربیع و لب نه بی و مردندی کوم
پیر و نینب

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شماره ۱۰۰ کتاب

چهره ها و نوشته ها

نویسنده و گرد آورنده : داکتر شاه زمان وریخ ستانیزی

مهمم : ایمل ستانیزی

چاپ : میزان سال ۱۳۷۸

تیراژ : یکهزار

کمپوز و دیزاین : «غزالی»

ناشر کتابفروشی فضل - دهکی نعلبندی ، قصه خوانی پشاور

عکس صفحه اول پشتی: عارفه «بهارت» نویسنده، شاعر و ژورنالیست فعال کشور ما در لباس
ملی که نمایانگر فرهنگ و کلتور باستانی کشور ما میباشد دیده میشود.

حق چاپ محفوظ است

بدون اجازه نویسنده تجدید چاپ مجاز نیست

فهرست مطالب

شماره	مضمون	صفحه
۱	شهید میوندوال	۱
۲	شهید سردار محمد داود	۱۸
۳	شهید محمد موسی شفیق	۳۰
۴	شهید نور احمد اعتمادی	۳۴
۵	شهید عبدالملك عبدالرحیم زی	۳۸
۶	زندگی نامه پوهاند اصغر خان	۴۱
۷	از خاطرات غوث الدین فایق	۵۴
۸	فاجعه هفت ثور یا ننگ تاریخ	۶۰
۹	لند ژوند لیک اوڅو خاطری	۱۰۳
۱۰	ترور	۱۱۲
۱۱	په کرهاله کی انسان بدنمونکی وحشت	۱۲۲
۱۲	دیوی یتیمی نجلی فریاد	۱۲۷
۱۳	آتش نهفته	۱۳۳
۱۴	خانه فرهنگ ملت ما یعنی موزیم ملی افغانستان	۱۳۶
۱۵	تاریخچه موزیم ملی افغانستان	۱۳۹
۱۶	رخسار زن عورت نیست	۱۵۱
۱۷	تاریخ مختصر چادری	۱۵۵
۱۸	دموکراسی و انتخابات	۱۵۸
۱۹	دیوانه ما هوشیار آمد	۱۶۰
۲۰	خیال پلوه‌های خواب تیر ماهی	۱۶۳
۲۱	انتظار	۱۶۷
۲۲	رسانه های گروهی از حالت رکود باید نجات داده شود	۱۷۰
۲۳	حقوق زن در اجتماع	۱۷۴
۲۴	خاطرات یک زن افغان از زندان مزاری	۱۷۷
۲۵	یادی از هواخواهان فرهنگ و مطبوعات	۱۷۸

سرلیک

که چیرته تاریخ ته ژور نظر و اچول شی له ډیر پخوا څخه پتر کبیر په دی هڅه کی وچی پر افغانستان یرغل وکړی او ځان تودو او بوته ورسوی خود افغانانو سخت مقاومت او په هندکی دانگریزانو موجودیت دروسانو دغه ناوړه هدف سرته ونشو رسیدلی. خو کوم وخت چی انگریزان له هند څخه ووتل او شرایط دروسانو یرغل ته مساعد شول دکارمل په مشوره روسان زموږ هیواد ته راننوتل. غدار بریژنف سره له دی چی ټول روسی مشران ورسره مخالف وپه خپل امر سره یی روسی پوځیانو ته امر ورکړ چی کارمل سره یو ځای پر افغانستان یرغل وکړی او دپتر کبیر ارمان سرته ورسوی. دی غدار سره له دی چی دافغانانو له ملی خصوصیاتو څخه خبر و خو دامریکا ددولت به ډاډ گیرنه یی په دی غیر انسانی عمل لاس پوری کړ وروسته چی گریاچف قدرت ته ورسید. په شوروی هیواد کی داسی شرایط مینځ ته راغلل چی روسی پوځیان باید له افغانستان څخه ووځی.

څرنګه چی همداسی وشول. روسی پوځیان دگریاچف په امر سره له افغانستان څخه ووتل او دبریژینوف گوداکی کارمل هم له دولتی او حزبی دندی څخه دروسانو په امر لری کړل شو.

دلته باید وویل شی چه یوازی شورویانو په ماتی سره له افغانستان

څخه وتلی ندی بلکه انگریزان هم په شرمونکی توگه دملی غازیانو په توره له افغانستان څخه وشړل شول خوددی وتلوتو پیر په دی کی دی چی انگریزانو په خپلو وتلو سره دکابل جلال آباد په لاره کی څلویښت زره عسکر تلفات ورکړی چی یوازی داکتر برایدن روغ رمپ جلال آباد ته ستون شو. خوروسان بی له تلفاتو دسالنگ لاری زوغ رمپ ددوستی له پله څخه شوروی ته ستانه شول.

بله خبر داده چی شورویانو په افغانستان کی ۱۳ زره عسکر تلفات ورکړی چی ددی په مقابل کی مور یونیم یادوه ملیونه تلفات ورکړی. خلک داسی فکر کوی چی داروسانو وژلی دی خو حقیقت دادی چی دغه یونیم ملیون تلفات پخپلو افغانانو مور ته اړولی دی نه روسانو. تاسو وگورې کوم وخت چی تنظیمونه کابل ته راننوتل او جگړی پیل شوی کابو یو سلو څو زره کابلیان شهیدان شول په دی توگه دشلو کالو په اوږدو کی یونیم ملیونه تلفات دافغانانو دخپل مینځی جگړو له امله شویدی.

که چیرته مور دشورویانو د ۱۳ زرو تلفاتو په مقابل کی یونیم ملیونه تلفات ورکړی وی داد شرم خبره ده خو حقیقت داسی نه دی. بل کوم توپیر چی دشورویانو او دتنظیمونو دجگړی او دغازیانو او انگریزانو دجگړی تر مینځ موجود دی. هغه دادی چی غازیانو سره بهرنی قدرتونو موجود نه و دوی پخپله توره جنگیدلی دی حال داچی دتنظیمونو دمجاهدینو ملاتړ او تمویل کونکی امریکا، عربستان، سعودی اوداسی نور بهرنی هیوادونه و. بل توپیری دادی چی غازیانو په جگړو کی خپل هیواد دنورو په لمسون وران نکړ. خو تنظیمونو پخپل لاس دنورو په لمسون هیوادیی راوران کړ.

بنونځی یی وسوځول، پروژې یی له مینځه یوړلی. فابریکی وسوځول شوی. پلونه وران شول معنوی او مادی شتمنی لوټ شوی. او حتی دخلکو پر ناموس هم یرغل وشو. خود انگریزانو په وخت کی کوم غازیان چی کابل کی راغونډ شوی ودهیچا شتمنی لوټ نشوی. دچا ناموس ته په کږه سترگه ونه کتل شول. کوم وخت چی غزایای ته ورسیده ټول غازیان خالی لاس خالی جیبونه خپل کورونو ته ستانه شول دیته وایی شهامت دیته وایی اسلامیت او افغانیت. دیته وایی واقعی مجاهدین.

دلته دافسوس خبره داده چی زمور غلامان راپاڅی افغان پر افغان وژنی اوددوی په لاس هیواد ورته وړانوی، اردوی یی منحلوی او دولت دناوړه تشکیل له امله کمزوری کوی، روښانفکران او مسلکی اشخاص په یوه پلمه او بله پلمه له کارونو څخه شړی اودولت دکدرونو په فقر اخته کوی.

لنډه داچی خبری ډیری دی ویل ډیر دی خوځایول یی په دی وړوکی کتاب کی گران کاردی.

پدی کتاب کی چی دچهره ها ونوشته ها تر عنوان لاندی خپیری د کی، جی، بی ناوړه او غیر انسانی اعمال رابر سیره شویدی او بنودل شویدی چی څنگه روسانو په دسیسیو تو طیبو سره زمور سیاسی او علمی شخصیتونه لکه شهید میوندوال، شهید سردار محمد داود، شهید موسی شفیق، شهید نوراحمد اعتمادی او شهید عبدالملک عبدالرحیم زی له میځه یوړل او څنگه دثورد اومی نیتی کودتا سرته ورسیده چی افغانستان ورسره تباہ شو. په دی کتاب کی امریکایی زمامدارانو ته چی له افغانستان سره

یې خوا خوری نده کړې او مور یې دپته اړ اېستلو چې له شوروی څخه مرستی تر لاسه کړو په ډاگه شویډی په دی کتاب کی دهغو ژورنالستانو لیکنی چې په افغانستان کی پاتی او تښتیدلی ندی. مرگ یې منلی خو هیواد یې یوازی پری نښود هم څپاره شویډی چې دستر افغان ملت دزړه دردونه را بر سیره کوی. او دپردیو لاسوهنو او جنایاتوته گوته نیسی مور په دی کتاب کی دیوی افغان میرمنی خاطرات چې دمزاری له زندان څخه یې لری، خپور کړیدی چې واقعاً دردونکی او تاریخ لیکونکی لپاره ډیر جالب مطلب دی البته چې دغه ډول ناروا وی ډیر لیدل شوی او دتاریخ په نوارکی ثبت شویډی چې هیڅوک تری انکار نشی کولای، دچهره ها ونوشته ها دویم ټوک هم تر کار لاندی دی چې وروسته دلومری ټوک له خپریدو څخه مینه والو ته به وړاندی شی په پای کی له ټولو ژورنالستانو څخه هیله کیری چې خپل تاریخی او فرهنگی لیکنی سره له بیو گرافی مورته راولیږی چې په دویم ټوک کی ځای ورکړل شی.

«وریخ ستانیزی»

* * * *

* * *

*

شهید میوندوال اولین قربانی اعمال خائنانه

کی، جی، بی

شهید محمد هاشم میوندوال فرزند مولوی عبدالحلیم از طرف مادر نواسه گل اخندزاده احمدزایی سرخاب لوگر در سال ۱۲۹۹ در قریه بهالالدین مقر چشم به جهان گشود. دوران کودکی را در مقر و سرخاب لوگر سپری نموده و زمانیکه به سن شمولیت مکتب رسید با پدر و مادر و دو برادر خود در کوچه عاشقان و عارفان کابل مسکن گزین گردید.

محمد هاشم میوند
وال در ابتدا شامل مکتب
غازی بعد در سال ۱۳۱۷
شامل لیسه عالی حبیبیه
گردید و با داشتن استعداد
عالی در دوره مکتب هم
مینویشت و هم به لسان
پشتو و دری شعر میگفت
وی در سال ۱۳۲۱ از لیسه
عالی حبیبیه به درجه اعلی
فارغ و در چوکات
مطبوعات مامور گردید. در
سال ۱۳۲۱ به حیث مدیر
مسئول روزنامه اتفاق

شهید میوندوال صدراعظم سابق افغانستان

اسلام در سال ۱۳۲۳ به حیث مدیر عمومی دایرة المعارف در سال ۱۳۲۴ به حیث مدیر مسئول انیسی وبعد به صفت معاون ریاست مستقل مطبوعات تعیین گردید و به تعقیب آن مدت یکسال به حیث مشاور مطبوعاتی شاه بعد رئیس مستقل مطبوعات و در سال ۱۳۳۲ به حیث مشاور سفارت افغانی در واشنگتن در سال ۱۳۳۲ بار دوم به حیث رئیس مستقل مطبوعات تعیین گردید. در مجلس وزرا روی معاهد ۱۹۲۱ (۱۳۰۰) بین میوندوال در اعضای کابینه مخالفت رخ داد و باعث آن گردید که میوندوال از کابینه دور و به حیث معین سیاسی وزارت خارجه و متعقب آن به حیث سفیر کبیر افغانی در لندن و در سال ۱۳۳۷ به حیث سفیر در کراچی یکسال بعد سفیر افغانی در واشنگتن و در سال ۱۳۴۴ بار دوم به حیث سفیر در پاکستان و در سال ۱۳۴۴ در کابینه داکتر یوسف خان به حیث وزیر مطبوعات و به تعقیب آن به حیث صدراعظم و در سال ۱۳۴۶ نسبت مرضی از پوست صدارت مستعفی گردید. زمانی که محمد هاشم میوندوال به حیث صدراعظم تعیین و رای اعتماد از ولسی جرگه بدست آورد. دستمال سیاه به گردن بسته و در مجلس عزاداری محصلین در پوهنتون اشترک نمود و وعده سپرد که قاتلین ۳ عقرب را تعقیب و مجازات مینماید اما میوندوال این وعده را بسر رسانده نتوانست و دلیل آن این بود که کشته شدن دو نفر پرچمی که شاگرد خیاط بودند تصادفی و به اثر فیر هوایی به وقوع پیوست و فیر هوای که توسط شکور خان عظیمی داده شده بود به منظور پراگنده ساختن ماجرا جویان بود نه قتل مردم و از جانب دیگر درین حادثه پای سردار ولی نیز دخیل بود رهیب قدرتی وجود نداشت که سردار عبدالولی را به میز محکمه میکشانید. درین جا میوندوال لغزید و اشتباه بزرگی کرد که چنین وعده را که از صلاحیت وی بدور بود به محصلین داد.

در زمان صدارت میوندوال قانون مطبوعات عملی گردید و جراید آزاد بنشرات خود آغاز نمودند. تظاهرات خیابانی به میان آمد و مردم آزادانه بدون ترس و هراس حکومت هیئات حاکمه را انتقاد میکردند، در ساحه اقتصادی و مسایل فرهنگی و اجتماعی قرار خط مشی حکومت گام های موثری بر داشته شد. میوندوال شخصی دموکرات و هواه خواه جدی تطبیق دموکراسی بود.

وی با بلاک شرق و غرب سازگار نبود. همیشه روس ها را خرس خطاب میکرد و میگفت که کشور ما روزبه روز به دامن خرس می افتد. دولت شوروی طرز تفکر و اندیشه وی را خوب درک کرده بود و در قابو بودند که چه وقت دامن پاک این رادمرد تاریخ را لکه دار سازد و به نفع خود از آن بهره برداری نمایند همان بود که از موقع استفاده کردند و در امریکا به یک توطیه نامردانه دست زدند و عبدالطیف هوتکی را چنین استخدام کردند که عبدالطیف هوتکی در جریده رامپارت ادعا نمود که رئیس موجوده بودجه وزارت مالیه افغانستان آقای نورزی زمانیکه رئیس اتحادیه محصلین در امریکا بود با سی ای، ای، ارتباط داشت و میوندوال در آن زمان سفیر واشنگتن بوده و با هوتکی تماس های داشتند به ینگونه کا. جی بی. میوندوال را جاسوس سی، ای، ای معرفی کرد.

در کابل زمزمه ها بلند شد خلقی ها و پرچمی ها علیه وی به تبلیغات پرداختند و در جراید نیز روی این موضوع مطالبی به نشر رسید و جریده افغان ملت مصادره گردید میوندوال با شکیبایی و حوصله مندی وضع را مطالعه و تعقیب مینمود به خاطر دارم روزی قدرت الله حداء مدیر مسئول جریده افغان ملت با میوندوال روی مصادره شدن جریده افغان ملت تلفونی صحبت نمود میوندوال در جوابش گفت: که «ماغزه به دی وباسم» بعد گوشی را گذاشت. اما در عمل به مقابل قدرت الله

حداد عکس العملی نشان نداد صرف يك شماره جریده افغان ملت
مصادره گردید و پس.

جریده مساوات که منسوب به حزب دموکرات مترقی بود عکس
عبدالطیف هوتکی را با ادعایش یکجا به نشر رسانید. مردم چیز فهم از
خلال تبلیغات زهراگین کمونیست ها و دیگر عناصر ماجراجو حقیقت را
دانستند که این تبلیغات و دسایس علیه میوندوال از کجا منشه گرفته
است اما ناگفته نماند که دو حادثه میوندوال را طرف ضعف و ناتوانی
کشانید. که یکی آن مرضی وی بود که چندین مرتبه عملیات گردید.
و حادثه دیگری که میوندوال را ضربه زد ادعای عبدالطیف هوتکی بود.

که ذهینت عامه را مقابل میوندوال مغشوش گردانید و تعدادی از
اپرچونیست ها که دور وی را روی منافع شخصی شان احاطه کرده و داخل
حزب دموکرات مترقی گردیده بودند از حزب وی خارج و میوندوال فقید
را تنها گذاشتند که اکثریت آنها رئیسان دوایر بودند که ما در اینجا از
معرفی این اپرچونیست ها صرف نظر مینماییم.

میوندوال فقیر بعد از استعفای خود از پوست صدارت ثابت ساخت
که واقعاً يك شخصیت ملی و سیاسی کشور بود و از ارزش های وی بود که
در کشور اندیشه بزرگ ملی و سیاسی خود را که با کلتور و روحیه ملی
سازگار بود پیاده نماید و جامعه خود را از فجایع نجات و طرف ترقی و تمدن
نورین سوق دهد. وی علاوه بر آن که با کمو نیزم مخالف بود. راستی
های مرتجع و عقبگرا را نیز رد میکرد. وی اعتدال پسند و به چپ بودن
تقابل داشت البته چپ به معنی حقیقی آن نه به معنی کمونیست بودن.

فقید میوندوال عقیده داشت که چپی ها همان های میباشند که با
اوضاع موجوده محیط خویش قانع نبوده و خواهان يك تغییر کلی بنفع
اکثریت جامعه که مردم محروم و ستمکش استند میباشد و راستی ها

همان های می باشد که وضع موجوده را حفظ نموده جلو تغییر بطرف پیشرفت را بگیرند و با شعار های باطل و فریبنده مردم را به اصلاحات و وعده ها امیدوار بسازند. فقید میوندوال مقالات زیادی درجریده مساوات و دیگر جراید بنشر رسانید که مورد دلچسپی مردم قرار میگرفت و در هر جریده که مقاله وی بنشر میرسد به تیراژ جریده اثر می گذاشت و تیراژ بلند میگرفت که این خود علاقمندی مردم به اندیشه ها و افکار فقید میوندوال بود.

فقید میوندوال به مردم در پارک زر نگار نیز بیانیه ها ایراد مینمود . که امروز کسیت بیانیه های وی دست به دست میشود و مردم از سخنان عالمانه وی مستفید میشوند و افسوس میکند که چی یک شخصیت بزرگ ملی را از دست داده ایم.

کمونیسست ها به همکاری کا، جی، بی، بعد از کودتای ۲۶ سرطان آرام ننشسته و دست به توطیه دیگری زدند و به سردار داود خان چنین وا نمود کردند که میوندوال کودتا میکند در حالیکه شخص میوندوال سرسخت ترین دشمن کودتا بود. لیکن میگوید: که مذهب افیون ملت هاست یعنی ملت را میکشد میوندوال فقید کودتا را افیون يك ملت میدانست و میگفت کودتا جز ترور اختناق و وحشت چیزی دیگری نیست کودتا در استین خود دماری دارد.

خوانندگان! زمانیکه راپور کودتا به سردار داود رسید منزل و تلفون وی تحت مراقبت قرار داده شد و از گاراج امان الله رسول اعضای مصئونیت ملی از کسانی که به منزل وی رفت و آمد میکردند مراقبت میکردند میوندوال از توطیه آگاهی داشت و در منزل خود اشخاص را نمی پذیرفت و گوشه نشینی را اختیار کرده بود اما در منزل خان محمد مرستیال رفت و آمد زیادی بود. خان محمد خان به مقابل سردار محمد

داود عقده برداشته بود. و دلیل آن این بود که فردای کودتای ۲۶ سرطان خان محمد خان مشهور به مرستیال بدون اجازه سردار داود خان به وزارت دفاع رفته و کرسی وزارت را اشغال کرد که این عمل وی باعث خشم داود خان گردید و کودتا چیان وی را به شکل توهین آمیزی از وزارت دفاع راند اگر خان محمد خان با دار و دسته اش کودتا را اعلان کرده باشد از آن شکی نیست اما شخص میوندوال و خسریه اش جنرال ملکیار کاملاً بی خبر و در کودتا دست نداشتند. بعد از شهید شدن میوندوال من از مرحوم قدیر خان نورستانی چنین شنیده بودم که میوندوال توسط پرچی ها (صمد اضهر) بقتل رسیده است و وی قربانی توطئه کمو نیست ها گردید. پس این همه دلایل سند قوی شده میتواند که میوندوال در کودتا سهم نبود.

فقید میوندوال توسط نبی عظیمی از منزلش برده شد و گفته بود که میوندوال را رهبر خواسته است. میوندوال با نبی عظیمی منزل را بسوی ارگ ترک گفت و به ارگ برده شد. گفته میشود که داودخان در ارگ وی را مورد لت و کوب قرارداد درین جا سندی وجود ندارد که آیا نبی عظیمی وی را راساً به ارگ برده است و یا اینکه در زندان دهمزنگ تحویلش نمود. بلی داود خان عادت لت و کوب را نداشت. فکر میکنم چنین سندی ارائه نخواهد شد که داود خان در زندگیش کسی را مورد لت و کوب قرارداده باشد اگر داود خان میوندوال را مورد لت و کوب قرار میداد هیچ امکان نداشت که این لت و کوب در بیرون ارگ سرو صدای بلند نمیکرد و این حادثه هرگز پنهان شده نمیتوانست که یک رئیس جمهور یک صدراعظم را مورد لت و کوب قرار بدهد و مردم از آن آگاهی نداشته باشند زمانیکه سردار نادر خان غلام نبی خان چرخ را مورد لت و کوب قرار داد آن لحظه همه باشندگان کابل با خیر شدند که غلام نبی خان

چرخى رانادر خان موردلت وكوب قرار داده است .

به هر حال زمانیکه میوندوال تحویل زندان دهمزنگ گردید. از طرف شب فیض محمد وزیر داخله و قدیر نورستانی قومندان عمومی ژاندارم و پولیس در زندان دهمزنگ داخل اطاق وی شدند. و با تمسخر گفتند: چطور هستید میوندوال.

مرحوم میوندوال در جواب گفت:

درین دنیای بی حاصل چرا مغرور میگردی

سلیمان گرشوی اخر نصیب مور میگردی

قرار قول حاجی مولوی جمشید میوندوال را در همین شب چنان لت وکوب نمودند که خون از بینی و دهانش فواره کرد. بعد از لت وکوب هر دوی شان از اطاق خارج شدند و میوندوال را تنها گذاشتند و میوندوال با خون خود بر دیوار چنین نوشت:

تقدیر چنین رفته که چون شمع در هر بزم

خود سوزم و سرگرم نمایم دیگرانرا

در مسلخ عشق جز نیکو نکشند

لاغر صفتان زیشت خورا نکشند

گر عاشق صادق زکشتن مگریز

مردار میروند هر آنکه او را نکشند

بر سرتر بتی ما چون گذری هیمت خواه

که زیارت کهن مردان جهان خواهد بود

خون ناحق دست از دامن قاتل بر نداشت

دیده باشید لکه های دامن قصابرا

به تاریخ ۳۱ سنبله ۱۳۵۲ بلاغیه حکومت جمهوری افغانستان

قرار ذیل به نشر رسید.

متن ابلاغیه:

از چندی به اینطرف دسته از ارتجاعیون بر ضد نظام جمهوری برای برهم زدن امنیت و از بین بردن نهضت انقلابی وطن پرستان تشکیل جلسه میدادند. دوستان انقلاب با تمام برده باری و حوصله متوجه اوضاع این خائنین بودند خوشبختانه و موفقانه اوشان را با تمام اسناد و شواهد دستگیر نمودند باینکه تمام مردم افغانستان و قتیکه نام از حامیان ارتجاع برده میشود چهره های این اشخاص در مقابل چشم ها نمودار میگردد اما برای اینکه خویتر از حقیقت وقف گردند این ها عبارت اند از: محمد هاشم میوندوال، خان محمد والی اسبق ننگرها، دگر جنرال متقاعد عبدالرزاق بایک تعداد اشخاص دیگر روز پنجشنبه گذشته به امر حکومت گرفتار شدند.

بعد از نشر این ابلاغیه از فقید میوندوال زیر شلاق و قمچین بی خوابی ها و کشیدن ناخن تحقیقات آغاز گردید تحقیق کنندگان عبارت بودند از: باقی سیاه، سید کاظم، غلام رسول اتمر، غلام محمد اتمر، صمد اظهر، فیض محمد، همایون بها، یعقوبی.

بعد از شهادت میوندوال بتاريخ ۱ میزان از طرف حکومت اعلان گردید که میوندوال خودکشی نموده است و وسیله مرگ وی را استفاده از یک پارچه نیلونی لباس، کمر بند خواب و نکتائی دانستند. در حالیکه چنین نبوده بتاريخ ۹ میزان مورد لت کوب شدید صمد اظهر و دیگر دارو دسته پرچمی ها قرار گرفت و توسط لگد شدید که به سینه و ناحیه گرده وی وارد گردیده بود چشم از جهان بیست. اطاق میوندوال دونیم متر ارتفاع داشت چوکی وسایل دیگر از قبیل چپرکت، چوکی و میز وجود نداشت که میوندوال بر آن بالاشده و خود را از چت خانه غره غره کند.

بتاریخ ۱۰ میزان روزنامه جمهوریت جریان تحقیق میوندوال را چنین

نوشت:

هیئات محترم تحقیق:

قراریکه در چند شب تحقیق اظهار فرمودید که دلایل زیادی علیه من وجود دارد وشواهد هم موجود است که من در خانه خود مجلس ترتیب نموده بودم که در آن يك عده اشخاص موجود بوده اند ودر آن توطئه رژیم چیده شده است من اعتراف میکنم که در ترتیب چنین مجلس من مرتکب اشتباه بزرگی شده ام.

امضای میوندوال

۸ - ۷ - ۱۳۵۲

شاغلی میوندوال!

بااستفاده از جوابات قبلی شما پرسیده میشود اگر دیدو وادید وملاقات شما با صاحب منصبان خورد رتبه وعالی رتبه برویت شواهد ثابت میشود بعداً ممکن در روشن شدن حقایق موضوع توضیحات لازم ارائه نمائید.

امضاء هیأت تحقیق تاریخ ۵-۷-۱۳۵۲

محترماً!

شما پیشتر در باره دو نفر شخص یعنی مرستیال وعبدالذراق خان پرسان کردید. ومن جواب دادم که با انهاارتباطی نداشته ام اگر کدام کسی دیگری هم مورد نظر شما باشد سوال کنید به شما معلوم است که به من توصیه شدتوسط دو پیغام که من پاسپورت گرفته و خارج بروم من ازین قضایا خبر نداشتم وحسب وعده رئیس صاحب دولت من منتظر بودم که سهمی در همکاری بارژیم جدید بگیرم ولی اکنون برای من دسیسه ایجاد شده است من به قضاوت وحق بینی شما عقیده دارم که میتوانید حقیقت را در یابید که نام من به ناحق درین موضوعیکه نمیدانم چگونه است بیجانیده میشود.

امضاء میوندوال

شاغلی میوندوال:

قراریکه در سوال قبلی از شما پرسیده شد که ترتیب پلان و صورت عملی شدن کودتا را به صحبت که بین شما و رفقاء همدست و شریک شما صورت گرفت طور مفصل بیان دارید. سعی ورزید تا گفتار هر کدام از رفقا را بخاطر خویش آورده همچنان صحبت که از طرف شما در زمینه صورت گرفته تفصیل دهید.

۱۳۵۲-۷-۸

امضاء هیئات

محترماً!

هر يك از آنها در باره مسلك خود سخن میزدند و از نقطه نظر مسلك تشریح مینمودند تفصیل حرف شان به یادم نیست مگر اینكه خان محمد خان از امادگی قوای زمینی و عبدالرزاق از قوای هوایی صحبت کردند.

امضاء میوندوال

شاغلی میوندوال!

طوریکه شفاهاً خود شما اظهار داشتید که دلایل کافی غرض اثبات علیه شما موجود است و علاوه نمودید که باینکه شهادت محمد اکرم پیلوت را که دارای تمام صفات مکمل شهادت بود استماع نمودید که اگر شهادت يك تن دیگر از رفقا متهم خود را استماع نمایید اینك به اثر خواسته شما حاضر است و شما باید تحریر نمایید که این موضوع را به تلقین خویش در محکمه ارائه نکرده بلکه از آرزوی خود شما است به این اساس باید سند تحریری در زمینه تحریر نمائید

۱۳۵۲-۷-۸

امضاء هیئات تحقیق

محترماً!

چون شما فرمودید که از اشخاص متهم شهادتی علیه من موجود است و متوانید انرا به من بشنوانید من به شنیدن آواز ثبت شده این شهادت اعتراض ندارم و در محکمه اعتراض ندارم. چونکه خواهش خود من بوده است.

امضا میوندوال

۱۳۵۲-۷-۸

شاغلی میوندوال!

قراریکه شما در جواب خویش تحریر نموده اید که در مجلسیکه علیه رژیم جمهوری افغانستان در منزل شما تشکیل شده بود مرتکب اشتباه شده بودید. اشخاص را که در این مجلس توطئه علیه رژیم جمهوری تحت رهبری شما تشکیل شده بود رسماً معرفی کنید.

امضا هیئات تحریر

۱۳۵۲-۷-۸

محترماً!

درین مجلس که در ورق جداگانه اعترافیه نوشته ام چنانچه در جریان تحقیقات معلوم شده است خان محمد خان عبدالرزاق خان و محمد اکرم پیلوت میباشد.

امضا میوندوال

شاغلی میوندوال!

شما از سه نفر در جواب خویش نامبرده اید لطفاً واضح سازید که این سه نفر چه کاره اند و از چقدر وقت به او شان معرفت و اشانتی دارید؟

۱۳۵۲-۷-۸

امضاء هیئات تحقیق

محترماً!

معرفت و اشنائی خود را با خان محمد خان و عبدالرزاق خان در اوراق گذشته گفته ام و محمد اکرم را جدیداً در چند شب گذشته معرفی شدم خان محمد خان همان خان محمد خان مشهور به مرستیال و عبدالرزاق خان همان قوماندان سابقه است.

امضای میوندوال

شاغلی میوندوال!

وقتیکه شما به شمول این سه نفر رفیق خویش.

۱- خان محمد خان مرستیال.

۲- عبد الرزاق خان قومندان هوائی.

۳- محمد اکرم پیلوت در خانه خویش مجلس توطئه علیه رژیم جمهوری افغانستان دایر کرده بودید روی کدام موضوعات و به چه تفصیل با آنها صحبت کردید لطفاً جریان را مفصل تحریر نمائید.

امضا هیئات تحریر

۱۳۵۲-۷-۸

محترماً!

درین مجلس انتقاداتی راجع به رژیم جمهوری صورت گرفت و اشخاص حاضر اظهار داشتند که به يك اقدام کودتا دست بزیم.

امضای میوندوال

اعتراف خان محمد خان مرستیال:

سوال: شاغلی خان محمد خان!

شماره جواب قبلی خویش تحریر کردید که این کودتا که ما براه انداخته بودیم در آن محمد هاشم میوندوال عبدالرزاق خان و غیره اشخاص سهیم بودند در رأس محمد هاشم میوندوال قرار داشت کمک که

از محمد هاشم میوندوال داشتند عبارت از چه چیزها بود.

امضاء هیئات تحقیق

۱۳۵۲-۷-۴

محترما!

درمجلس که باشمول میوندوال صاحب منعقد شده بود آقای محمد هاشم میوندوال گفت که يك مملکت خارجی حاضر است به ماکمک پولی و اسلحه از قبیل اسلحه خفیف یعنی تفنگچه، تفنگ، ماشیندار، راکت انداز و هاوان خفیف میکند و بدست رس ما زرایع ممکنه گذاشته میشود. والبته بعد از انکه همه چیز بدست رس آمد انوقت کودتا را به راه می اندازیم مراده ما با این مملکت فعلاً جاری است.

امضای خان محمد خان مرستیال ۱۳۵۲-۷-۴

سلطانہ میوندوال همسروی در یاداشتہایش کہ در خارج کشور بہ نشر رسیدہ چنین مینوسید: ۲۹ سنبلہ ۱۳۵۲ ساعت یک چہل و پنج دقیقہ روز بو دکہ زنگ خانہ ما نواختہ شد صاحب منصبی بنام نبی عظیمی داخل خانہ ماشد وبہ میوندوال گفت: رئیس دولت شما را برای ملاقات خواستہ. میوندوال گفت: چرا تیلفون نکردید. نبی عظیمی گفت: تیلفون شما خراب بود. میوندوال گفت: چند لحظہ پیشتر ہم تیلفون درست بود. میوندوال رفت بہ اطاق خواب لباس خودرا تبدیل کرد قرآن پاک را بوسید با من خدا حافظی کرد و رفت. نبی خائن نیز ہمراہ بامیوندوال سوار موتر شدہ ۱۵ دقیقہ گذشتہ بودکہ موتروان با موتر بر گشت من فکر کردم شاید میوندوال عینک یا چیز دیگری را فراموش کردہ باشد موتروان گفت میوندوال صاحب را بہ ارگ رساندم نزدیک گلخانہ یک صاحب منصب عسکری بمن گفت: موتررا ببر بہ خانہ ہر وقت ملاقات شان تمام شد خود ما میوندوال رامیرسانیم.

سلطانہ میوندوال در یاداشتهای خود آن شب هولناک را که پرچی ها و خلقی ها خبر گرفتاری میوندوال را از طریق رادیوی افغانستان اعلان کردند چنین بیان میدارد: ۲۹ سنبله ساعت ۷ شام بود که دو موتر حامل عسکر و پولیس به خانه ما شبہ به مور ملخ یورش برد اینها برای تلاشی آمده بودند من در منزل بالا مشغول ادای نماز بودم. پائین به سالون آمدم که خانه از عسکر و پولیس پر است صاحب منصبی صدا کرد اطاق مطالعه میوندوال کجا ست؟ این ها از ساعت ۷ شام تا ۱۱ شب در اطاق مطالعه میوندوال همه اورا قی را که به قلم خود او نوشته شده بود گرفتند و بردند سلطانہ میوندوال می افزاید: شب ۹ میزان ۱۳۵۲ زنگ خانه نواخته شد بمن گفتند سه مامور پولیس آمده میگویند خانم میوندوال باید به ولایت کابل حاضر شود. سخت تکان خوردم اندامهایم به لرزه در آمد و سراسیمگی نهایت هیجانی بمن رخ داد، کسی نه بود که بپرسم چه واقعه ی رخ داده و کسی هم نبود که باخود میبردم. خانه از طرف مصئونیت ملی، وزارت داخله و وزارت دفاع محاصره بود احدی به منزل ما نمیتوانست داخل شود. لباس پیچیده به تن کردم قرآن را بوسیدم و از خانه بیرون شدم گفتم باخواهر زاده خود یکجا میروم. صاحب منصب پولیس گفت شما باید تنها بروید من از تنها رفتن ابا ورزیدم در مقابل خانه منزل امان الله رسول بود که پرچی ها. خلقی ها و ریاست مصئونیت ملی انرا لانه جاسوسی ساخته و از انجا خانه ما را تحت تعقیب قرار داده بودند از انجا تلفون کردند به پولیس دستور داده شد که خانم میوندوال در تکسی بیاید. تکسی آماده و حاضر در درب خانه غلام فاروق عثمان استاده بود در آن نشستیم و به سوی ولایت رفتیم. شب به نیمه نزدیک بود پاسبانان بر همه جا مستولی بود پاسبانان دروازه ولایت مرا نگذاشتند که داخل حیاط ولایت شوم از دروازه غربی داخل ولایت

شدم برق هادر همه جا قطع بود بلاخره مرا به اتاق سر مامور بردند سر مامور صدیق وردک بود. به من گفتم: از شوهرت خبر خواهی داشت که به جرم خیانت کودتا گرفتار شد. من گفتم: شوهرم میوندوال هیچ وقت خائن نه بود و نیست. صدیق وردک که خود از خائنین کفش لیسان روسها بود بمن گفت: به هر حال میوندوال به جرم خود اعتراف کرد و وقتی به او گفتم جواب بنوسید گفتم: فردا صبح مینویسم. صبح که رفتیم خود را غرغره کرده بود من پیچ زدم: خائن ها! میوندوال را بی گناه کشتید. وی می افزاید: زمانیکه جسد وی را که در روی تذکره امبولانس سیاه محبس گذاشته بود بررسی کردم در سینه وی به اندازه یک دست سرخی دیده میشد ناحیه گرده وی کبود بود بعدبرایم گفته شد که دو انگشت وی شکسته و در خلف جمجمه خودنیز ضربه ای دیده است همچنان در ناحیه شانه و گردن و لب ها سوختگی هادیده میشد که با سگرت سوخته شده بود.

خواننده گان گرامی! در صفحات گذشته گفته بودیم که فقید محمد هاشم میوندوال کودتا را رد میکرد و انرا وسیله بزرگ ترور. اختناق و وحشت میدانست اینک نظر مشخص میوندوال را در مورد عواقب ناگوار کودتا که در یکی از جلسات دموکرات مترقی ایراد فرموده بود پیشکش خواننده گان میدارم.

کودتا دتل لپاره دیو مقتدر دلاس خخه وبل مقتدر لاسته دقدرت لاس په لاس کیدل دی هغه افراد کولی شی دکودتا عمل ته لاس پوری کپی چی دکودتا خخه دمخه او دهغی دپیل کید و تر وخته پوری مقتدر زبردست او فرمان ورکونکی وی او یو شمیر افراد خپل لاس لاندی او دخپل قدرت او فرمان لاندی لری او هغه افراد چی دا ډول قدرت لری پخپله دکودتا دعمل دا اجرا تر وخته پوری دپخوانی رژیم په مفاسدو او جنایاتو کی گډون لری او

شریک وی دبلوی خوا په عمومی توگه دکودتا فوری نظامی اقدام او توطئه ته ورته یو عمل دی. او طبعاً توطئه یوه پته طرحه او یو مخفیانه عملیه ده. څرنګه چی دکودتا پت عمل دی نوځکه نشی کولای ټولنیز او ملت شموله وی بناپردی دملت اکثریت پرګنوسره اړیکې در درلودلونه پرته او دعامه اطلاع څخه په غیر میدان ته راحی څرنګه چی دخلکو او پرګنوسره اړیکې نلری او دخلکو اکثریت دهغی په طرحی، تحمل او نتایجوکی وند نلری بناً دملت څخه لری پاتی کیری او دملت ملاتړ ځانته نشی جلبوی. که څه هم دپخوانی رژیم په نسکوورلوکی ځان حق په جانب هم وګنی بیا هم څرنګه چی دملت دغوښتنی څخه ځانګری او محروم اقدام دی اونشی کولی دملت غوښتنی او دپرګنوارتیاوی او ضرورتونه به صحیح ترګه تشخیص کړی ځکه چی دټولنی څخه لری وی. او احياناً که حسن نیت هم ولری بیا هم ځینی غیر لازم او سطحی اقدامات لاس پوری کوی دپوښتابش څخه پرته بل شی نه وی او طرحی بی دملت غوښتنی ځواب نشی ویلی بناً دملت ملاتړ نشی جلبوی. او که داډول اتکا ونلری نومترلزل به پاتی شی او دابی ثباتی به بی ددی سبب وګرځی دخپل سقوط له ډار او ویری څخه استبداد خواته مخه وکوی خوهر ډول مخالف اقدام او مخالف نظردقوی په زور له مینځه یوسی بنا پردی ویلی شو چی دکودتا رژیم نتیجه به ترور، استبداد او اختناق وی. او کودتا همیشه په خپل لوستونی کی مار لری دلوستنی مار څخه دکودتا ویره او ډار هغه به تردی حده پوری په ویره، ډار کی ساتی چی ټول هیواد په یوه دهشت کده او اختناق واریوی دکودتا له کرغیرن مظاهر و څخه یوهم دادی چی کودتا دخپل بقا لپاره احتمالی

کیدونکی کودتا له داره خخه تل هخه کوی چی زیات شمیر افراد تنخواه او امتیاز په وړاندی په جاسوسی او مخبری وگماری او دهیواد فضا په سیاسی لحاظ مختنق او مسموم اوله اقتصادی پلو بیت المال تش او له اخلاقی پلوه خلک فاسد کړی. په همدی ډول سره څرنگه چی کودتا د ملت له پرگنو خخه قوت نه اخلی او په همیشه توگه ډارن او متزلزل وی له دی کبله نوموړی ډار او ویره لری او کودتا خخه مستبد او ستمگر جوړوی چی په نتیجه کی دوام او بقایی هم لنډوی اما د زوال له ویری خخه کودتا چیان تردی اندازی پوری ورخطاوی چی په پای کې په خطر ناکو جنایاتو لاس پوری کوی او دیوی پشتیوانی او اتکا پیدا کولو لپاره د بته اړدی چی د پر دیو په اتکا د کودتا عمل ته اقدام وکړی او یا داچی د قدرت د لاسته راوستلو خخه ورسته کودتاچی په پردیو او غیر ملی قوتونو باندی اتکا وکړی او پدی ډول دوطن پلورونی او خیانت لمړی تیره اینسودل کیږی. فقید میوندوال وایی چی کودتا له ریښی سره مخالف دی انقلاب یو عام او اجتناب نه منونکی ټولنیز عمل دی چی زمان دهغی شرایط فورم ته رسوی او افراد یی له پخوا خخه د ملت د اکثریت پرگنو په واسطه د زمان په ټاکلی مقطع کی کله چی شرایط د پوخوالی مرحلی ته ورسیری د ټولنی اکثریت پرگنو د آزادی په اساس انقلابی حرکت او ټولنیز انقلاب د ملی ارادی د تعمیل او د ملت د حاکمیت او ددموکراسی د ټنگښت او ټولنیز سوکالی د اصولو د تطبیق لپاره مینغ ته راغی. (شماره دوم سال ۱۳۷۷ هشت حمل جریده مساوات)

این بود نظر مشخص میوندوال در باره ماهیت و عواقب ناگوار

کودتا.

شهید سردار محمد داود دومین قربانی اعمال خائنانه کی، جی، بی.

سردار محمد داود در سال ۱۲۸۶ ماه سرطان در کابل تولد
و تحصیلات خود را در لیسه حبیبیه و بعد در سال ۱۳۰۰ در پاریس سپری
نمود. زمانی که بوطن برگشت در سال ۱۳۱۰ در تعلیمگاه عسکری شامل
گردید بعد از فراغت در سال ۱۳۱۱ به رتبه فرقه مشر داخل اردو گردید
و در سال ۱۳۱۲ به حیث قومندان عسکری ولایت ننگرهار مقرر گردید در

سال ۱۳۱۴ به حیث نائب
الحکومه و قومندان
عسکری قندهار و در سال
۱۳۱۷ به حیث رئیس
تنظیمیه و قومندان قول
اردوی ننگرهار تعیین
گردید. در سال ۱۳۱۸ به
حیث قومندانی حربی بیرون
و قومندان قول اردوی
کابل و بعد در سال
۱۳۲۶ به حیث سفیر در
بروکسل و پاریس مقرر
گردید.

شهید سردار محمد داود رئیس جمهور سابق افغانستان

سردار محمد داود در سال ۱۳۲۶ به حیث وزیر حربیه در سال ۱۳۳۲ به حیث صدر اعظم و در سال ۱۳۵۲ به حیث رئیس دولت و صدر اعظم و در سال ۱۳۵۶ از طرف لویه جرگه به حیث رئیس جمهور انتخاب گردید و در سال ۱۳۵۷ بتاریخ ۷ ثور در نیمه شب از طرف گماشتگان امپریالیزم سرخ به شهادت رسانیده شد و تمام فامیل وی در قصر گلخانه جام شهادت را نوشیدند.

سخنان چند پیرامون شهید سردار محمد داود

مرد نمرد بمرگ مرگ از او نامجوست

نام چو جاوید شد مردنش اسان کجاست

«خلیلی»

شهید سردار محمد داود خان یکی از شخصیت های برجسته و ملی خاندان محمد زایی دوران معاصر تاریخ کشورمان را تشکیل میدهد. وی اولین شخصیت انقلابی و منوری بودند که راه انقلاب را برای تاامین منافع همگانی از مغز دربار با وجود داشتن همه چیز بازو سلطنت آخرین فرد خاندانی اش راسر نگون ساختند.

البته انگیزه اثر برخی عقده خلع قدرت سردار از طرف شاه و توشیح ماده (۲۴) قانون اساسی در مورد آن و برخی دیگر رقابت های فامیلی بویژه مداخلات داماد شاه سردار ولی و پسر کاکایش در امور کشور و اختلافات ذات البینی بین آنان را میدانند که شاید این مسایل تا اندازه در عمل کرد شهید سردار محمد داود خان دخیل بوده باشد اما آنچه مهمتر و مسلمتر از همه است، عشق و علاقه عطش ناپذیر آن مرحومی به ترقی و تعالی افغانستان پس مانده از کاروان تمدن و پیشرفت و نجات مردمش از فلاکت و بدبختی بوده است چه این امر در وجود و کرمتر

شهید سردار محمد داود خان از همان اوان مسئولیت های دولتی اش به همه گان و بویژه نزدیکان رفقا همکاران اش که از نزدیک در تماس بودند خویترتر و بهترتر محسوس و مشهود بود. و برای رسیدن باین ارمان مقدس شان بهروسیله دست می یازیدند چنانکه وی در اولین گرد همایی سیاسی کلوپ ملی برای تشکیل یک حزب سیاسی که در چمن حضوری در کوتی قهوهخانه دایر گردیده بود اشتراک و هم اولین جلسه ویش خلمیانرا در کابل در تعمیر موجوده ارشیف ملی افتتاح نمودند.

و منزلش همیشه مجتمع وطنپرستان منورین و علما و دانشمندان بوده و بسیاری از اشخاص گمنام و بی نام و نشان چون حسن شوق که در اخور اسپ می خوابید و محمد حسین خان فرقه مشر پدر کارمل که بروایت تاریخ اصلاً مهاجر پنجابی هستند پاشاگل وفادار بی چیز را و قدیر نورستانی و سید عبداللله و تبارز خور کارمل در صحنه سیاسی و بارهاری بی ان از زندان توسط شهید سردار محمد داود خان که مادتا و معناً آنرا کمک و یاری نمودند و بهمین منوال صدها نفر دیگر در عرصه های ملکی و نظامی به اثر همت و کمک آن مرحومی صاحب نام و نشان گردیدند که جفا و خیانت و نامردی کارمل و وطنفروش را همه در مورد قتل کشتار شهید سردار محمد داود خان و بویژه فامیل بیگناه آن چون زنان اطفال و جوانان و پیره زنان و مرادن همه بچشم سردیدند که این امر خود افغان نبودن انرا ب مردم ما واضح ساخت!!

در مورد شخصیت شهید سردار محمد داود خان در کتابی

بنام (داود خان در دام کی جی بی)

در صفحه پنجم آن چنین ابراز نظر شده است:

(داود خان شخص قاطع پاک و منزله در اجرای امور و رسمیات بی

پروا تابع نظم دسپلین و به هیچ چیز معتاد نبود)

از همین سبب بود که وی امتیازات و نفوذ قوم و خاندان خود را شکستانده و آنانرا تابع قانون مکلفیت عسکری ساخته و اولادهای شانرا مجبور به سپری نمودن خدمت زیر بیرق و انجام مکلفیت عسکری مانند اولادهای سایر هموطنان ماگردانیدند که این امر خود نمایانگر قاطعیت عمل و جدیت شان بوده است.

وباز در صفحه هفتم کتاب مذکور چنین آمده است: «امریکایی ها داود خان را این طور تشخیص داده بودند:-(داود خان شدیداً يك شخص ملی گرا است و در جستجوی کمک از هر کجای که در دسترش قرار بگیرد خواهد رفت او ادعا میکند که غیر متعهد و بیطرف است ولی تضمین او در مدرنیزه کردن افغانستان در زمان نخست وزیری او بود که به اتکای شدید به شوروی برای کمک کردن منتهی شد»

اری خوانندگان عزیز!

این واقعیت و اعتراف امریکائیان در باره شخصیت مردمی و ملی گرا و ترقی پسند شهید سرار محمد داود خان بود که برای رسیدن به کاروان ترقی و تعالی و نجات مردمش از فقر و بدبختی همیشه سعی و در تلاش خستگی ناپذیر قرار داشته و خیلی هادرین مورد عجله داشتند تا یکشبه راه را از زمین به آسمان باز نماید گویا شاید رسم مرسوم زمان در مورد چنین اشخاص وطنپرست و تشنه ترقی و پیشرفت وطن شان بوده است که نظیر آنانرا مادر تاریخ کشور خویش و تاریخ جهان بکثرت مشاهده کرده ایم و میکنیم.

سردار محمد داود شهید برای پر آورده شدن این ماعمول و ارزوی شان زمانیکه پلاتهای انکشافی پنجساله را رویدست گرفتند شدیداً نیازمند کمک های مالی بودند و منابع مالی داخلی جوابگوی این مامول نبود بناء برای بار اول دست کمک و یاری را دری زمینه بطرف دولت امریکا دراز

کردند اما دولت امریکا از کمک کردن با ایشان ابا ورزیده و ایشانرا کمک نگرند. اما باز هم سردار شهید از دولت امریکا دست بردار نشده در ۱۹ می ۱۹۵۴ زمانیکه دولت امریکا با دولت پاکستان معاهده نظامی را امضا نموده بودند وزیر خارجه اش شهید سردار محمد نعیم خان را غرض خریداری اسلحه به قیمت ۲۴ میلیون دالر به امریکا روان کردند شهید سردار نعیم خان با شاغلی دالس وزیر خارجه امریکا صحبت همه جانبه و مقنع در مورد نمودند. اما دولت امریکا نه تنها کمک نه نموده بلکه دو ماه بعد از آن بافرستادن نامه توهین آمیز دولت و مردم افغانستانرا توهین و در زمینه جواب منفی دادنده که این امر خیلی ها بر سردار شهید سخت تمام شد و از همین جا بود که بدبختی مردم افغانستان آغاز و سردار شهید مجبوراً کمک های روسها را پذیرا شدند و در چنگال سیاست های مکارانه و شیطانی و غیر انسانی از پیش پلان شده روسها گیر آمدند که عواقب آن برای تمام مردم و جهانیان چون آفتاب روشن است!!

کمک نکردند دولت امریکا ب مردم افغانستان يك امر تصادفی نبوده بلکه از پیش پلان شده و سنجیده شده از طرف هر دو ابر قدرت امریکا، شوروی بود که جهانرا به ساحه نفوذ بین شان تقسیم نموده بودند و بظاهر رقیب و به باطن شریک همدیگر بودند!!!

همچنان سردار شهید بازهم برای آخرین بار در زمان جمهوریت شان زمانیکی گسنیجر وزیر خارجه امریکا بکابل سفری داشتند ضمن ملاقات با ایشان از گسنیجر تقاضای کمک نمودند که گسنیجر باوحید عبدالله به لفافه گفت که کمک کردن ناممکن است و درین مورد نمی توانیم شما رایاری کنیم اما سردار شهید خیلی ها اصرار داشتند که بالاخره عبدالله بصراحت به سردار شهید تفهم و به معاهده دوا بر قدرت در زمینه اشاره نمود که سردار شهید به اصل موضوع رسیده خاموش شدند!!

و این پلان پشت پرده و معاهده زمانی فاش شد که لشکر اشغالگر سرخ به افغانستان لشکر کشی نمودند که کارتر این عمل روسها را تقبیح و پرده از این پلان و معاهده برداشته و روسها را جفا کار و خائن به تعهدات آن خواند!!!

وازطرفی در اوضاع و احوال انوقت دولت امریکا ایران و شاه انرا بحیث ژاندارم منطقه و ترکیه و پاکستانرا بحیث هم پیمانان نظامی خود داشت و به نقش افغانستان چندان اهمیت قایل نبودند!!!

البته این جفاکاری و ناجوانی دولت امریکا امروز نیز برای مردم افغانستان چون آفتاب روشن است و امریکا ناجوانمردانه مردم افغانستانرا بحیث قدرت بزرگ جهانی که اخلاقاً در مورد کشور مارسالت دارند بیاد فراموشی سپاریده اند و آن احسان و حقی را که مردم افغانستان در کردن امریکا و جهان غرب در سقوط کمونیزم جهانی و نجات غرب از هیولای کمونیزم با دادن قربانی بی نظیر تاریخی دارند ادا نکرده اند که ملت مردم افغانستان تا حال بمشکلات عدیده ای دچار اند!!!

شاید دلایل و گفتار بالا بحیث فاکت عمده و هم نیاز شدید سردار شهید به پشتوانه مادی و معنوی در انوقت که مساله پشتونستان هم خیلی ها بحیث سیاست خارجی سردار شهید از طرف روسها پلان شده و حمایه میشد تا اندازه بتواند انتقاد برخی از کسانی را که گفته و یا بعضاً میگویند که داود خان افغانستان را بکام روسها انداخت برطرف بکند و همچنان اگر ما حقایق و واقعیت ها را بیغرضانه و بیطرفانه و مطابق به ایجابات عصر و زمان و اوضاع احوال با وسعت نظر ارزیابی کنیم شاید هر کسدیگر جای شهید سردار محمد داود خان میبود بدین عمل دست می زدند و به نظر ما درین مورد تنها شهید سردار داودخان گناه کار نبوده بلکه شاه وزرا مشاورین و کلا و سناتوران.... همه در مورد

مسئول بوده و میباید و ما امیدواریم روزی به همت و پند و ستودن و نوبسندگان و اهل خرد حقایق واقعیت های تازه و پشت پرده درین مورد افشا و حقایق بیشتر از پیش برملا شود.

یگانه ضعف شهید سردار محمد داود خان خوش دلی خوش قلبی صفای طنیت دلسوزی عجز بودن شان بوده است که البته از نظر اخلاقیات اسلامی ضعف حساب شده نمی تواند چه این خاصیت خاصیت جوغردان و عیاران و مسلمان و افغانان و مردان بوده و هست که همیشه قول و عمل شان یکی بوده در آن دو روی و دغل و ریا و دروغ موجود نمی باشد. و یاران همکاران و نزدیکان سردار شهید از این خاصیت و کرکتر ایشان سوء استفاده هم میکردند که سردار شهید بعضاً از آن آگاهی حاصل می نمودند و بزرگوارانه از آن چشم پوشی می نمودند!!!

و البته بهمه گان واضح است که بزرگترین خیانت را که به سردار شهید و مردم افغانستان نمودند خلقی ها و پرچمی ها و بویژه جنایت رفعت، جلالر، کارمل، حسن شرق از همه پیشتر محسوس بوده و میباید چنانکه روزی سردار شهید در اواخر زمامداری شان گفته بودند:-- (که من امروز از سلام دادن بر خلقی ها و پرچمی های پشیمان هستم) اما این دیگر ناوقت بود!

چون انسان فطرتاً خطاکار و درکار و در نقصان و خسران میباید فلذا سردار شهید هم میرا از این امر نبوده است اما جنبه خوبی و انسانی اش نظر به خطاهای پیشتر بوده است.

و یگانه شخصیت مدبر سیاستمدار و دانشمند یکه داودخان را به چنین مدارج رسانیده و آن را بی شائبه کمک و یاری نمودند برادر شان شهید سردار محمد نعیم خان بود که امیدواریم روزی قلم بدستان و اشنایان شان آن مرحومی را با خدمات مردمی شان بمردم بشناسانند.

بهر تقدیر شهید سردار محمد داودخان باوجود همه نابسامانی ها و مشکلات مطابق ایجابات عصرزمان مصدر خدماتی در عرصه های اجتماعی اقتصادی فرهنگی عمرانی و تطبیق پلان های پنجساله حتی الوسع وحتى المكان هم شدند.

همچنان شهید سردار محمد داود خان از لحاظ سجایای اخلاقی شخصیت خیلی ها ممتاز پاك و پرهیزگار و به هیچ چیز معتاد نبودند و شخص مسلمان و به اسلام عقیده عمیق و احترام داشتند نماز را در خانه ادا می نمود در ماه رمضان روزه میگرفتند و در خیر و خیرات بصدقه فامیل بی بضاعت کمک نموده اند و ده ها اولاد یتیم و غریب را در مکاتب شامل و خرج شانرا میدادند و در سفر اخیر شان به عربستان سعودی به شرف حج عمره هم نایل آمده آنرا ادا نمودند.

در مورد عقیده شان داکتر حسن شرق در کتاب خود بنام (کریاس پوشهای برهنه پا) مینویسند: - (نورمحمد تره کی خیلی ها ارزو داشت تا سردار داود خان را ملاقات نماید زمینه این ملاقات توسط من مهیا گردید و آن دو باهم در منزل داود خان ملاقات نمودند که بعد از ختم ملاقات و جروبحث بین شان تره کی رخصت گردید و شهید سردار بمن گفت: داکتر جان چنین مردمیکه بخدا عقیده ندارند بدرد این ملت و مردم نمی خورند از ملاقات چنین مردم من معذرت میخواهم!!)

و هم شهید سردار محمد داود خان به تمام معنی يك افغان واقعی و وطنپرست و ملی گرا و انقیاد ناپذیر بودند و در عمر غلامی و بندگی کسی را نمی پذیرفتند و خیلی ها شجاع و با شهامت بودند و پس از پی بردن مکر حيله و جفاکاری های زمامداران روسی در قبال کشور ما دو باره با رشادت تام و دلآوری تمام در مقابل آنها بو یژه امپراتوری زمانه انوقت (برژنف) ایستادند و آنرا چنان کوبیدند که تاریخ دیپلماسی روسیه نظیرش را بیاد

ندارد. یکبار زمانی که سردار شهید برای دیدار و گفتگو با جوزف تیتو به یوگسلاویا سفر نموده بودند و در خلال ملاقات شان تیتو پرده از خیانت ها و مداخلات روسها در امور داخلی کشورش برداشته و سردار شهید را در روشنایی قرار دادند هنگام بازگشت سردار شهید توقف مختصری به ماسکو نموده و با برژنف ملاقات نمودند هنگام ملاقات برژنف کنایه امیز و توهین امیز به ایشان گفتند: - (چه میشد که از این سفر تان دوستان تان را هم مطلع می ساختید و از ما اجازه میگرفتید!!) که این سخن چون صاعقه ای بر سر سردار شهید خورده انرا چنان قهر و مشتعل ساخت که فوراً با قهر و غضب جواب آنرا با همان لهجه توهین امیز دو باره به برژنف دادند!!)

و بار دوم زمانی که مداخلات روسها در امور کشور ما توسط خلقی ها و پرچمی ها به اوج خود رسیده بود و سردار شهید درین مورد تصمیم خود را که خیلی ناوقت هم شده بود گرفته و در آخرین دیدار خود با برژنف که آقای محمد غوث در مورد کتابی بنام آخرین دیدار نوشته و به چاپ رسیده چنین مینویسد.

(داودخان خطاب به برژنف چنین گفت: - «ما هرگز اجازه نخواهم داد که شما بمادیکته کنید که چگونه مملکت خود را اداره کنیم و چه کس را در افغانستان استخدام نمائیم.

اینکه چگونه و در کجا کارشناسان خارجی را استخدام کنیم انحصار ارکا ملاً حق دولت افغانستان خواهد ماند از کمک های شما تشکر افغانستان اگر لازم باشد فقیر خواهد ماند اما در عمل تصمیم گیری خود ازادی خود را حفظ خواهد نمود.»

این گفتار و عمل شهید سردار محمد داود خان برای زمامداران کرملین و بوتزه برژنف غیر مترقبه بود که برای بار اول از طرف رهبر يك کشور

فقیر اما باهمت چون اخگری که خرمن وجود زمامداران کرملین را در داده و خاکستر گردانید. آنان خود را در مقابل سردار شهید محمد داود خان خوار و زبون دانسته احساس خجالت و سرافکندگی نمودند و از اینجا دانستند که افغان واقعی کیست و افغانیت چه و از تصویر نادرستی که دستگاه جهنمی جاسوسی کی، جی، بی، و نوکران خلقی و پرچمی شان برای شان داده بودند ملتفت و به نوکران خلقی و پرچمی خویش در اثر ندادن تصویر درست و غلط لقب (احمق کثیف) را اعطا نمودند!!

برژنف این عمل را بخود توهین و تحقیر تلقی نموده همان بود که به نوکران خلقی و پرچمی بیش از پیش اما دگی داشتند امر سرنگونی و کودتا را صادر نمود طوری که در آن روز (هفت ثور) هم سردار شهید مردانه بدون تسلیم شدن به ناکسان و مزدوران روسها با فیر آخرین مرمی تفنگچه شان و زخمی نمودن نوکران روسی جام شهادت را با تمام خورد و بزرگ فامیل شان مردانه وار نوشیدند و گفتند:-

مرامرگ بهتر از ان زندگی

که سالار باشم کنم بندگی

حسن شرق در مورد پیام سردار شهید به هموطنانش در کتاب (کریاس

پوشهای برهنه پا) مینویسد:-

«زمانیکه در اثر اختلافات کودتاچیان با من سردار مرابحیث

سفیر جاپان مقرر نموده بودند هنگام خدا حافظی برایم چنین

گفتند:- (داکتر جان میدانم که ازین پست خوش نیستی و رضایت نداری

اما من شخصاً این کار در مورد تو بدو دلیل نموده ام. اول اینکه سفارت

جاپان جای خوب و آرام و معاش کافی دارد و تو آرام باشی. دوم اینکه تو

بحیث یگانه همکار نزدیک من زنده بمانی و بحیث یک شاهد روزی برای

هموطنانم بگویی که ای مردم افغانستان!

(داود خان دوستدار شما و خدمت گار شما بود و برای سربلندی شما از هر چیز خود تیر شد)

حسن شرق علاوه میکند: - که در مدت ۲۵ سال همکاری و نزدیکی ام باوی برای اولین بار درچشمان این مرد بزرگ حلقه اشک را مشاهده نمودم چه وی مرد بود و هیچوقت نگریسته بود!!

این بود شمه ای از خصلت کرکتر شهید سردار محمد داود خان آخرین زمامدار خاندان محمد زایی ها که باشهادت ان سلسله محمد زایی ها ختم شد. و سردار شهید مردانه زیست و مردانه شهید شدند و تا آخرین رمق حیات به ارمان مردم و ملتش وفادار ماندند در تعمیم این هدف و ارزو همه چیز خود را فدا نمودند (روحش شاد باد)

اگر ما امروز اعمال و کردار شهید محمد داود خان را بااعمال و کردار برخی از رهبران جهادی چون ربانی و سیاف پروفیسوران دین حکمتیار و مسعود انجنیران و خلیلی و مزاری و محسنی ایت الله ها درپله های ترازو بگذاریم و یقیناً که اعمال و کردار سردار شهید لنگردار خواهد بود چه وی از ریاست جمهوری معاش نمی گرفت به قصر نمی نشست قاچاق نمیگرد و ملیونها دالر مثل رهبران جهادی دربانك ذخیر نداشت. وطن را ویران نیمکرد و برای بلند بردن قیمت گاز باروسها به يك دالر چنه میزد و حتی امروز تمام اعضای فامیلش از جمله دانشمند ترین اعضای ان استاد عزیز نعیم با خدمت به موسسه ملل متحد و برخی دیگران شان چون شاه مخلوع و فامیلش به کمک مالی ملك فهد امار حیات مینمایند لاجورد و لعل بدخشان و داشته معنوی کشوریعی اثار موزیم مان را قاچاق نکردند درفرجام میگویم:

تاریخ همچو پنجه نقاش چیره دست

تصویر صادقانه ازماکشیدنی است

بیوگرافی نویسنده:

شمس الدین راد ولد محمد ایوب ۵۳ سال پیش از امروز در شهر کابل تولد یافته است تحصیلات ابتدایی را در مکتب قاری عبدالله خان نوآباد ده افغانان در سال ۱۳۳۹ بدرجه اعلی به پایان و تحصیلات ثانوی را در لیسه نادریه در سال ۱۳۴۶ تکمیل و در سال ۱۳۴۷ شامل پوهنخی ادبیات پوهنتون کابل دیپارتمنت ژورنالیزم گردیده در سال ۱۳۵۲ از رشته ژورنالیزم فارغ و در همان سال به مدیریت عمومی روزنه رادیو افغانستان شامل خدمت گردیده است. که تا اکنون بعد از سپری نمودن ۲۶ سال خدمت در شعبات مختلف رادیو افغانستان فعلاً بحیث معاون ریاست نشرات رادیو افغانستان در بخش نشرات خارجی مصروف ایفای وظیفه میباشد.

علاوه از تعداد زیاد نوشته های رادیویی برای برنامه های مختلف رادیو مضماین و مقالات مختلف خویش را در روزنامه ها، جراید، ومجلات مختلف کشور از مدت تقریباً سی سال به اینطرف به نشر رسانیده است.

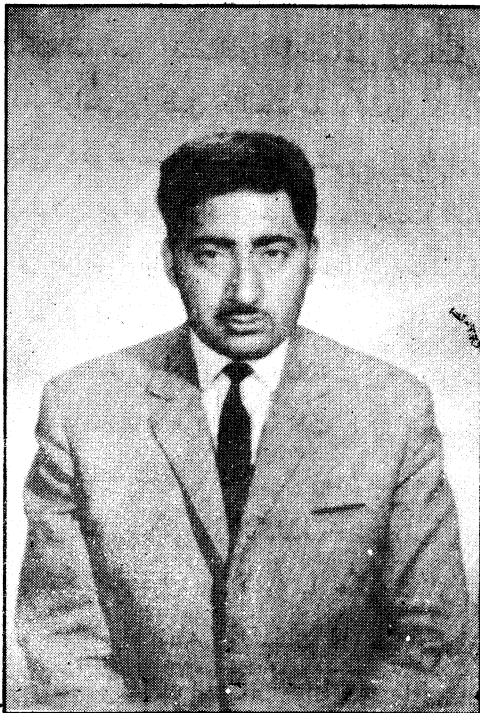
سفر های به المان غرب، پاکستان، هند، آسیای میانه، و شوروی سابق نیز داشته است.

شمس الدین راد

شهید محمد موسی شفیق سومین قربانی اعمال خائنانه کی، جی، بی

محمد موسی شفیق فرزند مولوی محمد ابراهیم کامه وال در سال ۱۳۱۰ هجری شمسی در شهر کابل چشم به جهان گشود. تحصیلات ابتدائی را در مدارس دینی و تحصیلات عالی را در جامعه الماظر مصر به پایان رسانیده و حقوق بین الدول و حقوق مقایسوی را در نیویارک تعقیب نموده است. موسی شفیق بعد از بازگشت بوطن استاد پوهنځی

حقوق و بعد به حیث مدیر عمومی تقنین در وزارت عدلیه و به تعقیب آن ریاست تفتیش وزارت عدلیه را عهده دار شدند. وی در سال ۱۳۴۳ عضو تحقیق قانون اساسی و منشی و به تعقیب آن منشی کمیسیون مشورتی قانون اساسی و بعد در لویه جرگه به حیث منشی عمومی لویه جرگه تعیین گردید محمد موسی شفیق دپلیمات ماهری بود

شهید محمد موسی شفیق سابق صدراعظم افغانستان

مدتی در وزارت خارجه به حیث مشاور ایفای وظیفه نمود و بعد به حیث سفیر در قاهره، لبنان، و خرطوم تعیین گردید بعد در کابینه داکتر عبدالظاهر به حیث وزیر خارجه و در سال ۱۳۵۱ از طرف شاه به حیث صدراعظم مؤظف به تشکیل کابینه گردید. محمد موسی شفیق در سال ۱۳۵۷ بتاریخ ۹ ثور از طرف کمونیست ها به شهادت رسانیده شد.

محمد موسی شفیق به لسان انگلیسی، فرانسوی و عربی خوب حرف میزد بزبان پشتو و دری شعر میگفت و داستان نویس خوبی هم بود. و داستانهای کوتاه وی تحت عبقریان در سال ۱۳۴۶ به نشر رسیده است.

محمد موسی شفیق بعد از تشکیل کابینه در مدت دو روز از ولس جرگه رای اعتماد بدست آورد حکومت وی کوتاه مدت اما توانست در راه انکشاف امور اقتصادی اجتماعی و فرهنگی گام های مؤثری بردارد. و دموکراسی را طبق خواست ملت تطبیق نماید. محمد موسی شفیق جهت تحقق دموکراسی و استفاده مشروع از آزادی بیان چندین نشست با مسئولان جراید آزاد و ملی نمود. و جهت تقویه بنیه مالی جراید تیلیفون های جراید آزاد را از تادیه محصول معاف گردانید. و توزیع اعلانات را از طریق افغان اعلانات به جراید آزاد توسعه بخشید و به تمام دوایر دولتی دستور داده شد که اعلانات را میتوانند مستقیماً به جراید آزاد ارسال نمایند بدین طریق اعلانات را از انحصار دولت آزاد نمود اما درین جا باید گفته شود. که درین زمان صباح الدین کشکی وزیر اطلاعات و کلتور نقش بزرگی در انکشاف مطبوعات آزاد ایفا نمود. وی میکوشید که مشکلات جراید آزاد را با حکومت از راه تفاهم و حسن نیت رفع گردد. و از راه تفاهم و نشست ها حکومت و جراید آزاد در مورد تحقق دموکراسی و عدالت اجتماعی و انکشاف اقتصادی و فرهنگی کشور تبادل نظر نمایند.

حکومت کوتاه مدت محمد موسی شفیق توانست از ممالک عربی و ایران کدّت های بدست آورد. تا کشور از زیر بار سنگین امپریالیزم سرخ شوروی آزاد گردد. حکومت وی بنگله دیش را برسمیت شناخت و مسئله آب هیرمند را با ایرانی ها یکطرفه نمود.

محمد موسی شفیق شخص پرکار، متین، علاقمند دموکراسی و مخالف کمونیزم بود. وی عقیده داشت: به هر وسیله که میشود افغانستان باید از چنگال استعمار سرخ نجات یابد وی آزاد فکر، دموکرات، ادیب، دیپلمات و سیاستمدار ماهری بود. وی سیخواست با روحیه ناسیونالیزم مترقی افغانی یک قدرت بزرگ ملی را علیه کمونیست ها و راستی های عقبگرا به میان آورد. من دو بار در ننگرهار با حضور داشت محمد گل سلیمانخیل والی ننگرهار ملاقات داشتم از صحبت های عالمانه وی درک نمودم که وی یک افغان واقعی شکست نا پذیر، مبتکر و پر تحرک میباشد اگر وی چند سال در پوست صدارت باقی میماند واقعاً میتوانست از افغانستان چپان دوم و یا سوس دوم بمیان می آورد. و یقین دارم که این توانایی در وی وجود داشت اما افسوس که این مبتکر و راد مرد تاریخ نیز قربانی اعمال خائنانه کی. جی. بی. گردید.

سردار محمد داود در سالهای اخیر جمهوریت وی را نزد خود میخواست و باوی مشوره ها مینمود و در نظر بود که در یک پوست مهم دولتی گمارده شود. اما کودتای هفت ثور همه آرزوها و خوشبختی ها را به خاک یکسان نمود و کشور تاریخی ما را به تباهی و بدبختی کشانید. بلی این همه بدبختی ها، افغان کشی ها و عقبگرایی ها زاده آنهاست. محمد موسی شفیق به روز سوم کودتا از منزلش بالت و کوب خارج ساخته شد.

محمد موسی شفیق را در سرك انقدر لت و كوب كردند كه از دهن و بينی وی خون فواره كرده بود. وی هر طرف می غلطید و فریاد میكرد مرا بكشید اما لت و كوب نكنید اما كمونیست های بی عاطفه و وحشی بعد از لت و كوب وی را ضربه كردند و این راد مرد تاریخ را به شهادت رسانیدند قرار روایت دیگر وی را به همین روز در پولیگون پل چرخى با يك تعداد افسران دیگر تیر باران كردند. این سومین شكار كی. جی. بی. بود كه يك شخصیت بزرگ فرهنگی و سیاسی را از ما گرفتند.

موسی شفیق علاوه به آن كه يك شخصیت سیاسی بود ادیب نیز بود اینست يك نمونه كوچك از اشعار وی:

دژوندون میر او رده ده ستیری کیزی

گوت دشونید و دشریت در سره واخله

دو صال دیوه به مره وی زه به نه وم

دا په یاد دمحبیت در سره واخله

* * * *

شهید نور احمد اعتمادی چهارمین قربانی اعمال

خانانہ کی. جی. بی.

نور احمد اعتمادی فرزند سردار عبدالقدوس خان اعتمادالدوله در سال ۱۲۹۹ در شهر کندهار تولد یافت. وی تحصیلات خود را در لیسه استقلال تا صنف ۱۲ سپری نمود و بعد از فراغت در ریاست تعلیم و تربیه وزارت معارف و مدیریت لیسه استقلال ایفای وظیفه نمود. در سال ۱۳۲۵ به وزارت خارجه تبدیل و مدتی به حیث معاون

تشریفات و بعد در رأس مدیریت عمومی ارتباط اقتصادی و مدیریت اطلاعات و مدیریت عمومی سیاسی قرار گرفت. شهید نورمحمد اعتمادی در سال ۱۳۴۲ به حیث معاون سکرتر جنرال وزارت خارجه و بعد به رتبه وزارت در کابینه داکتر یوسف خان شامل گردید. در سال ۱۳۴۴ به حیث سفیر در پاکستان و بعد در کابینه میوندوال

شهید نور احمد اعتمادی سابق صدراعظم افغانستان

حیث وزیر خارجه مقرر گردید در سال ۱۳۴۵ علاوه بر وزارت به حیث معاون صدراعظم تعیین گردید. اعتمادی در سال ۱۳۴۳ در کمیسیون مسرده قانون اساسی عضویت داشت و خلاف ماده ۲۴ قانون اساسی مبارزه مینمود.

نور احمد اعتمادی در سال ۱۳۴۶ به تشکیل کابینه توظیف گردید. در زمان حکومت وی تظاهرات توسعه یافت و در سال ۱۳۴۸ عمر وردک وزیر داخله بر حریم پوهنتون حمله ور گردید و لقب فاتح پوهنتون را بدست آورد «حالا مردم میگویند چه خوب کاری کرد» تظاهرات بی بندو بار مردم را خسته نموده بودند شعله بی ها اطفال معصوم را از مکاتب بیرون و بعد از شکستادن شیشه ها به مارش ادامه میدادند. پرچمی ها و خلقی با رهبران خود یکجا در جاده ها ظاهر میشدند و در پارک زرنگار به بیانیه های انقلابی تیپ کمونیستی میپرداختند راستی ها بنام جوانان مسلمان که کمونیست ها آنها را اخوان الشیاطین مینمایندند در جوار کمونیست ها اخذ موقع میکردند و علیه سلطنت و چپی ها شعار میدادند جاده ها و چهارراهی ها بروی ترافیک مسدود میگردد خلقی ها با شعار دودی، کالی، کور، نیز در پل باغ عمومی تجمع میکردند و حفیظ الله امین با بیانیه های انقلابی ظاهر میگردد. پوهنتون کابل مرکز تضادم چپی ها و راستی ها گردیده بود که در اثر این تضادم ها سیدال عضو بر جسته شعله بی ها کشته شد. حکومت خاموشی اختیار کرده بود. و با حوصله مندی همه فجایع و ماجراجویی ها را تحمل میکرد. علیه سلطنت پرچمی ها خلقی ها و راستی ها شعار میدادند و دور از کرامت انسانی به فحش و ناسزا دست میزدند خلقی ها بېرک را جاسوس سی. آی. ای و پرچمی ها تره کی و حفیظ الله امین را منسوب به سی. آی. ای. میدانستند.

در ولسی جرگه نیز انارشیزم و بی بندو باری ها دیده میشد و کیلان

نام نهاد مردم در فکر مردم و وطن نبودند آنها در مورد مادیات و پرکردن جیب خود بودند. روز ها در دفترکار وزرا عرایضی بدست به انتظار نشسته بودند و در ولسی جرگه روی غیابت وکلا هفته ها مجلس دایر نمیگردید. مناسبات ولسی جرگه و حکومت حسنه نبود. روزی وکیل کتواز با يك زن شوهر دار در هتل انترکانتیننتل در چنگ پولیس افتاد حکومت میخواست وی را در چنگال قانون بسپارد اما ولسی جرگه مقاومت میکرد این حادثه نیز منجر به مناقشه و مناسبات حکومت و ولسی جرگه را جریحه دار ساخت و از آن زخم ناسور ساخته شد.

در حکومت اعتمادی آزادی بیان توسعه یافت و در حدود ۲۴ جریده آزاد و ملی به میان آمد. اعتمادی در حکومتش روی این موضوع که کشور بی حد مقروض میباشد از مالک برای احداث پروژه های اقتصادی قرضه ها را بدست نیآورد. از این جهت در زمان حکومت وی کدام پیشرفت قابل ملاحظه اقتصادی دیده نشد. به حکومت اعتمادی صاحب نظران وقت مشوره میدادند تا کمونیست که هنوز در نطفه هستند خنثا گرداند اما وی درین مورد بی اعتنا بود. وی خطر بزرگی را از راستیها احساس میکرد. من در چندین ملاقات با وی در مورد چپی ها صحبت کردم اما وی میگفت بگذارید که دموکراسی تحقق یابد و هواخواهان دموکراسی افراطی مزه آنرا بیچشند.

فکر میکنم اعتمادی مخالف دموکراسی افراطی انزمان بود و شرایط را هنوز برای دموکراسی مساعد نمیدید. و در پهلوی کسانی قرار داشت که خواستار ترمیم قانون اساسی بودند. اعتمادی از استاد خود سردار محمد داود خان الهام میگرفت که قانون اساسی باید ترمیم و ماده ۲۴ آن از بین برده شود تا در وقت حساس خطر، شاه بتواند حکومت را بدون کدام مانع قانونی به اعضای سلطنت بسپارد» حالا مردم میگویند

ماتیر از دموکراسی ایکاش دیکتاتوری میبود. استبداد میبود مگر وطن ما از جانب چپی ها و راستی ها ویران نمیگردید» حکومت اعتمادی پر جنجال ترین دوره دموکراسی بود که گامی برای رشد اقتصاد کشور بر داشته نشد. اعتمادی شخصیت بزرگ سیاسی کشور بود و عقیده داشت که روزی وطن را راستی ها ویران و افغانها را بدبخت میسازد.

در واقعیت امرچنین شد و تنظیم ها در ویرانی کشور سهم بزرگی داشتند و دارند.

«رجوع شود به یادداشت های دگروال یوسف» گرچی پرچی ها و خلقی ها از آنها کم نبودند اما ضد فرهنگ ضد تمدن ضد ترقی نبودند که واقعیت ها بعد از هجوم تنظیم ها بر کابل روشن گردید و اعمال و فجایع هر دو طرف در پله ترازو گذاشته شد و تاریخ قضاوت خواهد کرد که پله ترازو کدام طرف سنگینی میکند.

نور احمد اعتمادی اشتباهاتی کرد اما بآنهم حکومت وی صالح ور شد دهنده آزادی بیان و مطبوعات وقت قبول شده میتواند.

نور احمد اعتمادی بعد از کودتای هفت ثور بدون ترس و هراسی به وطن برگشت اما کمونیست ها وی را دستگیر و زندانی نمود و بعد از مدتی در دوره زمامداری حفیظ الله امین از زندان پلچرخی در موتر سیاه شورلیت امریکایی خارج ساخته شد.

زندانیان شادی میکردند که با آزادی اعتمادی همه آنها آزاد میشوند اما نمیدانستند که اعتمادی با عزت و دبدبه در موتر شورلیت به پولیگون چهارصد بستر برده میشود.

اعتمادی در شفاخانه جبراً بستری گردید و بعد از تزریق زهر به شهادت رسانیده شد.

که این هم چارمین قربانی اعمال خائنانه کی.جی.بی. گردید که ما را از يك سیاست مدار بزرگ محروم گردانیدند.

شهید عبدالملک عبدالرحیم زی پنجمین قربانی

اعمال خائانه کی، جی، بی

مرحوم شهید عبدالملک عبدالرحیم زی بعد از سپری نمودن تحصیلات

درحربی بنونخی عازم ترکیه گردید تحصیلات عالی خود را در رشته نظامی به پایان رسانید. بعد از بازگشت بوطن در وزارت دفاع داخل خدمت گردید و در راس ریاست لوازم قرار گرفت در سال ۱۳۳۲ در دوره صدارت سردار محمد داود خان به حیث وزیر مالیه مقرر گردید بعد پوست وزارت اقتصاد نیز به وی سپرده شد. وی به ایالت متحد امریکا سفر نمود.

بعد از بازگشت بوطن چنین افواه پخش گردید که وی بدون اجازه حکومت افغانستان با معاون رئیس جمهور امریکا ملاقات نموده است و در فکر کودتا میباشد. وی در کابل از طرف حکومت توسط میر عبدالعزیز خان والی کابل دستگیر و زندانی گردید و حکومت از طریق رادیو اعلام داشت که عبدالملک عبدالرحیم زی نسبت خیانت ملی عنقریب در محضر ملت محکمه میگردد. ماها گذشت سالها گذشت اما وی محکمه نگردید. در دوره دموکراسی نسبت نداشتن دوسیه به وی توصیه گردید که زندان را ترک گوید اما وی قبول نکرد و تقاضا داشت که سردار محمد داود باوی یکجا به میز محکمه کشانیده شود.

بعد از کودتای هفت ثور وی از زندان اخراج گردید و در منزلش واقع کارته چهار تحت مراقبت قرار گرفت. من چند بار در زندان و بعد از رهایی در منزلش ملاقات کردم وی یک شخص لایق و صاحب نظر بزرگی بود و مطالعه عمیق داشت و در زندان در اطاق کوچکش به صدها جلد کتاب دیده میشد وی گرچی یک شخص نظامی بود. اما در اقتصاد و علوم دیگر از قبیل ساینس، تاریخ، فلسفه، روان شناسی و طب دسترسی کامل داشت.

زمانیکه از بند رها گردید و در منزلش اقامت داشت از وجود شوروی ها در افغانستان ناراحت بود و میگفت وقت آن رسیده است که در سرتاسر کشور علیه شوروی ها و کمونیست ها ی وطنی قیام ملی برپاگردد و ی سخت دشمن سیستم کمونیستی بود. عبدالملک عبدالرحیم زی نسبت تکلیف چشم داخل شفاخانه بستر گردید و یا تزریق زهر به شهادت رسانیده شد و از طرف حکومت ها چنین تبلیغ میگردید که وی به مقابل ادویه حساسیت داشت. در حقیقت امر چنین نبود وی را بقتل رسانیده بودند بلی حالا واقیعت ها بر ملا میگردد که عبدالرحیم زی روی توطئه و دسیسه کی، جی، بی، در امریکا متهم به این گردید که وی بدون اطلاع حکومت افغانستان با معاون رئیس جمهور ملاقات نموده است و فکر کودتا را در سر دارد. عبدالملک عبدالرحیم زی دایم در مجالس از شورویها و کمونیست ها غیبت میکرد و به غرب تمایل داشت کی، جی، بی، از ترس اینکه بعد از داود خا پوست مهم سیاسی را به دست نیاورد و افغانستان را به غرب نزدیک نسازد. چنین توطیه را در امریکا پراه انداخت و ذهنیت سردار محمد داود را به مقابل وی مغشوش و سردار داود بدون تعمق و بررسی همکار و دوست حقیقی خود را از دست داد.

بعد از کودتا هفت ثور وقتیکه این دشمن بزرگ کمونیزم در چنگال کی، جی، بی افتاد در شفاخانه به نام اینکه به مقابل ادویه حساسیت داشت به شهادت رسانیده شد.

که این هم پنجمین قربانی اعمال خائنه کی، جی، بی میباشد.

اگر عبدالملک عبدالرحیم زی حیات میداشت و یا مجاهدین میپوست وی رهنمای خوبی برای مجاهدین شده میتوانست زیرا وی به اسلام سخت معتقد بود و در علوم دینی دسترسی کاملی داشت و قرآن عظیم الشان را به فصاحت تفسیر و معنی میکرد.

افسوس که این مرد فولادین و عاشق وطن را مانند سایر رجال بزرگ از ما گرفتند و امروز به قحط الرجالی مواجه میباشیم. لعنت به کی، جی، بی و تمام دستگاه های استخباراتی شرق و غرب که کشور متمدن و با فرهنگ ما را به نیستی و نابودی کشانید و میکشانند.

تاشور نگاهت به سراپای تن افتاد
سوزیست که ما را به دل پیرهن افتاد

دردیست ز قهقین نگاهت به دلم ریخت
نوریست که بر دیده خونبار من افتاد

دل مرغک افسرده تنهایی و اندوه
رسوا شد و اینک به بر انجمن افتاد

سازی که ترا بود پنهان در ره توحید
سوزیست که اکنون به غزلهای من افتاد

ره می بر دم شوق به عشرتکده عشق
یارب چه فسونیست که در جان من افتاد

بخدا هیچ زیادت نکند بهر تلاشم
این مکافات عظیمی که به دامان من افتاد

آن چنان زخمه زند بر دل مسکین «بهارت»
این آتش تندی که به جان سخن افتاد.

«بهارت» اسد ۷۵

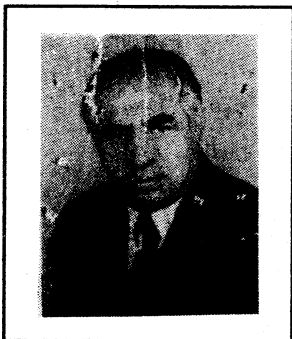

زندگی نامه پوهاند اصغر خان شخصیت علمی و سیاسی افغانستان

پوهاند محمد اصغر خان فرزند الحاج محمد افضل خان در سال ۱۲۹۶ شمسی در شهر کابل تولد و تحصیلات ثانوی را در سال ۱۳۱۶ در لیسه حبیبیه و تحصیلات عالی خود را در امریکا سپری نموده است. پوهاند اصغر خان به قوم سدوزایی نواده احمد شاه ابدالی و سلسله خاندان وی به شهزاده سلیمان میرسد.

پوهاند اصغر خان یک شخصیت علمی و سیاسی کشور بوده که در معارف و پوهنتون کابل خدمات ارزنده ایرا انجام داده است.

پوهاند صاحب در راه حل قضیه افغانستان تلاشهای زیادی بخرج داده و نظریات نیک شانرا در رساله ای «نظری پیرامون حل مشکلات فعلی افغانستان» ابراز داشت که مورد دلچسپی حلقه های سیاسی داخل و خارج کشور گردید و شخصی بنی سیوان نماینده خاص ملل متحد به وی مراجعه کرد تا از نظریات وی استفاده کند. مگر افسوس که پلان بنی سیوان در اثر کودتای پرچی ها، تطبیق شده نتوانست پوهاند اصغر خان مرد آهنین وطن خود را ترک نگفت و مانند

پوهاند محمد اصغر خان

سایر هموطنان در کابل به زندگی رنج آور و مشقت بار خود ادامه داده و همه خوشبختی ها را فدای وطن خود نمود امروز هم که سن شان به هشتاد و پنج رسیده و مریض میباشد و از خانه بیرون شده نمیتواند از وضع فلاکت بار مملکت و از جنگ و خونریزی از فقر و مریضی و از بی اعتنائی حکومت به مسایل

اقتصادی رنج میبرد پوهاند اصغر خان زندگی نامه خود را به من در حالی اظهار میدارد که زبان آن کلاکت ودستان شان توانایی نوشتن را ندارد.

وی به سخنان خود چنین ادامه داد:

بعد از شهادت نادر شاه فرستادن محصلین به خارج معطل قرار داده شد. در سال ۱۳۱۷ دو باره تصمیم گرفته شد که محصلین به خارج فرستاده شود. من هم نامزد امریکا شدم اما چند ماه باید انتظار کشید. در دوره انتظار. من در لیسه حبیبیه معلم مقرر شدم در صنف انگلسی وجنرال سیانس را درس میدادم. در زمره متعلمین صنف دهم آقای میوندوال صدیق طرزی نجیم آریا نیز شامل بودند. درین وقت من مؤظف شدم که به مکتب دواسازی کیمیا را درس بدهم. در سال ۱۳۱۷ مایک گروپ محصلین از لیسه حبیبیه، استقلال ونجات به سرپرستی دوکتور انور علی خان متخصص کیمیا از راه ایران، ترکیه و مالک بالکان ابتدایه جرمنی رفتیم. درین وقت هتلر رهبر و حکمروای جرمنی بود، وفان هندربورگ بنام رئیس جمهور بود. پس از چند روز توقف در برلین طلاب تقسیم شدند در جمله محصلین که در جرمنی باقی ماند داکتر یوسف خان بود. مابہ لندن رسیدیم و دو نفر از طلاب که برای تحصیل پولیسی فرستاده شده بودند در لندن باقی ماندند و باقی هفت نفر توسط کشتی به نام پاریس عازم امریکا شدیم. از جمله هفت نفر پنج نفر برای تعلیم و تربیه و دو نفر دیگر در رشته پولیسی تعیین شدند از جمله محصلین که برای تعلیم و تربیه در نظر گرفته شده بودند علاوه بر من مرحوم امان الدین انصاری، داکتر عبدالقیوم، عبدالستار شالیزی و محمد رسول تره کی بود. من در سال ۱۳۲۵ در حالیکه یک سمستر برای گرفتن دوکتورایم باقی مانده بود در اثر مرضی و مخالفت سفیر برای پرداخت پول

عملیات مجبوراً به کابل مراجعت نمودم. برگشت من به کابل مصادف بود با استعفای سردار هاشم خان و تعیین سردار شاه محمودخان به صفت صدراعظم در ماه ثور ۱۳۲۵ من معلم مکتب دارالمعلمین مقرر شدم چند ماه به حیث معلم در دارالمعلمین باقی ماندم بعد مدیر تعلیم و تربیه مسلکی مقرر شدم. رئیس تعلیم و تربیه داکتر یوسف خان بود که یکنیم سال پیشتر از من به کابل مراجعت کرده بود به پیشنهاد من درین وقت ریاست دارالتالیف دوباره احیاء گردید و مطبعه معارف خریداری شد. در زمستان سال ۱۳۲۶ وضع معارف قندهار بحرانی شده بود در سفر سردار شاه محمود خان به قندهار عرایض متعددی بر خلاف معارف به صدراعظم تقدیم شد که در اثر این عرایض عبدالحی حبیبی رئیس معارف تبدیل و من به حیث رئیس معارف مؤظف شدم. تا سال ۱۳۲۹ به این وظیفه دوام دادم. نواقص معارف قندهار اصلاح شد و برای بار اول به پیشنهاد من مکتب مستورات بنام مکتب ملالی در قندهار تأسیس گردید.

در قندهار به منظور روشن ساختن ذهنیت ملاها شورای مشورتی عرفانی و انجمن نهضت عرفانی را تأسیس نمودم در مجلس مشورتی عرفانی اراکین نائب الحکومگی به شمول فرقه مشر و ملاها را جمع کردم و معاون معارف را توظیف ساختم تا یکجا نظر هر کدام از سرداران را یادداشت نماید تعدادی از ملاها بر خلاف معارف تبلیغات میکردند بعضی از خوانین مانند سردار عبدالله جان نیز در جمله مخالفین معارف قرار داشتند در مجلس چون نائب الحکومه و فرقه مشر عسکری حضور داشتند ملاها و خوانین هر دو طرف به طرفداری معارف حرف میزدند.

گذارش مجلس در اخبار طلوع افغان به نشر رسید. در آن زمان مردم

قندهار طلوع افغان را به دلچسپی مطالعه میکردند. يك نفر مؤظف میشد که اخبار را به اواز بلند قرائت کند و دیگران گوش کنند. ملا شرف الدین اخوندزاده که کلان ترین ملای شهر قندهار بود بعد از مطالعه گذارش مجلس مشورتی عرفانی که در طلوع افغان نشر گردیده بود به اداره اخبار رفته مدیر اخبار آقای ایازی را باچوب دست داشته خود تهدید نمود که چرا حرف های مرا چاپ کرده اید.

وی در جواب گفت من بهتان نکرده ام تمام چیزها را که گفته بودید بدون کم وکاست نشر کرده ام ملادر جوابش گفت:

من برای چاپ نگفته بودم. بدین وسیله من توانستم زبان ملاهای مخالف وخوانین مخالف معارف را بسته کنم.

انجمن نهضت عرفانی به منظور این تاسیس شده بود که منورین بدور خود جمع شوند وراجع به پیشرفت اقتصادی، عرفانی و فرهنگی قندهار و دولت فکر کنند و ابراز نظر نمایند در جمله اعضای این انجمن محمد رسول پشتون محمد انور خان اچکزی قاضی بهرام و غیر بودند که بعض از ایشان اعضای ویش زلمیان هم بودند. خلاصه اینکه انجمن تاسیس شد و در جلسه اول مرا به حیث رئیس انتخاب کردند در جلسه دوم يك تعداد ملاها را خواستم اما جلسه صورت نگرفت که دلیل آن گرفتاری يك شخص برارنده عشق بوطن داشت صراحت داشت، صراحتاً لوجه داشت گرفتار وحبس گردید. درین وقت در کابل دو واقعه رخ داد. اول در سال ۱۳۲۸ سردار شاه محمود خان جهت تداوی به امریکا رفت و عوض وی علی محمد خان کار را پیش میبردند سردار داودخان سردار نعیم خان و عبدالمجید زابلی حزبی را بنام دموکرات مترقی تاسیس کردند که در کابل بنام کلوپ ملی شهرت داشت. حادثه دوم تشکیل اتحادیه محصلین

بود. که به روز های چهارشنبه در پوهنی ننداری در پهلوی لیسه استقلال تشکیل جلسه میداد و از حکومت انتقاد ها میکردند زمانیکه سردار شاه محمود خان بعد از تداوی به کابل مراجعت کرد. فعالیت اتحادیه محصلین کسب شدت کرد. اتحادیه محصلین به وسیله حسن شرق از کلوب ملی هدایت میگرفتند و آقای غلام محمد غبار و داکتر محمودی نیز در تحریک محصلین دست داشتند. پیش اهنک اتحادیه محصلین پوهنخی حقوق و علوم ساسی بود درین وقت که فیض محمد زکریا وزیر معارف بود من به امر صدراعظم رئیس فاکولته حقوق تعیین شدم (۱۳۲۹ ش) قبل از من فاروق اعتمادی این وظیفه را به عهده داشت. من بعد از اشغال کرسی با محصلین باب مذاکره را باز نمودم و توصیه های سودمند من باعث آن گردید که اتحادیه محصلین به سوی اعتدال سوق داده شود. در آن وقت دستهای کار میکرد که اتحادیه را از مسیر اصلی اش منحرف سازد. اگر اتحادیه به شکلیکه آغاز یافته بود دوام میکرد به ضرر افغانستان و معارف بود. من در سال ۱۳۳۲ خود را کاندید ریاست پوهنتون نمودم اما در اثر مداخله صریح وزیر معارف داکتر عبد المجید خان و بعضی اشخاص دیگر موفق نشدم.

داکتر محمد انس خان به حیث رئیس پوهنتون به وظیفه خود ادامه داد.

عبدالله ملکیار از من خواهش کرد که پوست معاونیت ریاست عمومی وادی هیرمند را قبول نمایم. ریاست عموم هیرمند دو معاون دیگر نیز داشت که یکی آن مرید خان و دیگر آن داکتر قیوم خان بود. من از اینکه از معارف از رده شده بودم خواهش عبدالله ملکیار رئیس عمومی وادی هیرمند را قبول کردم و به آنجا رفتم.

در اوسط سال ۱۳۳۲ کابینه تغییر کرد و سردار محمد داود خان به

حیث صدراعظم تعیین گردید. داود خان به مجردیکه به صدارت رسید حرف هایکه درکلوب ملی به طرفداری، ازادی فکر واندیشه ودموکراسی زده بودبه یاد فراموشی داد. درسال ۱۳۳۳ مناسبات من وعبداللّه ملکیار برهم خورد. من از سردار داود خان خواهش تبدیلی ام کردم. به هدایت وی بار دوم به ریاست پوهنخی حقوق وعلوم سیاسی توظیف شدم چند ماه بعد داکتر حسن شوق به پوهنخی آمده ویرایم هدایت صدراعظم را مبنی بر کاندید شدنم به ریاست پوهنتون ابلاغ نمود. من کاندید شدم وبه اکثریت ارأ به حیث رئیس پوهنتون انتخاب شدم. من دو دوره سه ساله رادر پوهنتون کابل سپری نمودم. در طول ماموریت خدمتی که در پوهنتون کابل انجام داده ام موجب کمال افتخار من است. در انجا علاوه به اصلاحات در پروگرام درسی و تاسیس پوهنخی های جدید از قبیل پوهنخی اقتصاد، پوهنخی تعلیم و تربیه، پوهنخی انجینیری، پوهنخی زراعت، پوهنخی دواسازی در پوهنتون دو کاریکه جائز اهمیت است نیزانجام داده ام.

اول: تعداد استادان در پوهنخی ها بسیار محدود بود. واکثر استادان در وزارت خانه های دیگر ماموریت داشتند وهر کدام شان در هفته چند ساعت دریکی از پوهنخی ها در بدل حق الزحمه درس میدادند. من هیاتی راتعیین نمودم و رئیس هیأت راداکتر عبدالحکیم ضیائی رئیس پوهنخی حقوق انتخاب نمودم که باوی پروفیسور دو مان یک متخصص خارجی که در وزارت زراعت کار میکرد همکاری داشت کدر علمی رابرای پوهنتون تثبیت نمودم که این کدر عبارت بوداز پوهیالی که درآغاز شروع به تدریس در پوهنتون میکرد بعد پوهنیار، پوهنمل، پوهندی پوهنوال وپوهاند که بعد از تکمیل اسناد علمی به رتبه بلند علمی ارتقا مینمودند و برای هر کدام از پنجصد افغانی تاچهار هزار که افغانی حق

الامتیاز را تعیین نمودم. موضوع به مجلس وزرا پیشنهاد شد و به من اجازه داده شد که در مجلس حاضر شده از آن دفاع نمایم این پلان با وجود مخالفت وزراً خصوصاً وزیر زراعت و معدن صنایع در اثر پافشاری من و حمایت جدی شخص سردار محمد داود خان به تصویب رسید.

کاری دیگری را که انجام دادم آن بود که آن تعداد محصلینکه از طرف وزارتخانه ها به خارج رفته بودند به همکاری جدی سردار محمد داود پس از فراغت تحصیل به پوهنتون کابل جذب نمودم که آهسته آهسته احتیاج مابه استادان مرفوع گردید.

دوم: در اثر مذاکرات پیگر هیأت امداد بین المللی امریکا را قانع ساختم که برای تعمیرات پوهنتون مساعدت کنند. حکومت امریکا حاضر گردید که (۲,۵) میلیون دالر برای تعمیرات تخصیص بدهند. در اثر پافشاری من و سردار محمد داود موافقه نمودند که تعمیرات پوهنتون از طرف يك کمپنی خارجی ساخته شود. بااختیاف يك کمپنی جرمنی عقد قرار داد شد. ایشیا فونديشن حاضر گردید که جمنازیم پوهنتون کابل را به مصرف این موسسه ساخته شود. بلاخره کار تعمیرات آغاز شد اما درین وقت در اثر مظاهرات پوهنتون کابل علیه پاکستان و حمله بر حریم سفارت پاکستان مناسبات افغانستان و پاکستان قطع گردید و دلیل قطع مناسبات آن بود که حکومت پاکستان فدراسیون را لغو کرده و پاکستان غربی به حیث يك بونت اعلان گردید. و این وقتی اعلان گردید که سردار داودخان فردای آن به پاکستان برود و روی مسئله پشتونستان مذاکراتی انجام دهند بعد از قطع مناسبات مواد ضرورت پوهنتون از راه بندر عباس وارد کشور گردید و مصارف از دو نیم میلیون به چهار و نیم میلیون دالر بلند رفت و پوهنتون دارای تعمیرات مجلل گردید در سال ۱۳۴۰ من که از زحمات شباروزی در پوهنتون خسته شده

بودم. دیگر خود را کاندید ریاست پوهنتون نکردم و داکتر انوری رئیس پوهنتون انتخاب شد. در دوره ماموریت خود در پوهنتون کابل به اخذ نشان دوم و درجه اول معارف و نشان مینه پال مفتخر گردیدم. پوهنتون کولمبیا به من مدال خدمات بر جسته تعلیم و تربیه را اعطا کرد. در آن وقت به دو نفر خارجی که یکی پروفیسر چاپانی و دوم را داکرشن فیلسوف هندی که در آن وقت معاون رئیس جمهور هند بود نیز مدال داده شد که از جمله من نفر سوم بودم. در همین وقت پوهنتون ایلنای امریکا به من دیپلوم دکتورای افتخاری را اعلان کرد که من خودم باید در آنجا رفته وطنی مراسمی دیپلوم را بدست می آوردم اما در اثر مخالفت دکتر علی محمد خان پوپل وزیر معارف من به اخذ این دیپلوم رفته نتوانستم. بعد از ریاست پوهنتون به حیث معین وزارت داخله مقرر گردیدم و یکنیم سال به این وظیفه ادامه دادم بعد به درخواست سردار محمد داود از وزارت داخله مستعفی شده خود را از ناحیه دوم به وکالت شاروالی کاندید نمودم.

در انتخابات وکیل شدم و چند روز بعد توسط وکلای شهر به حیث شاروالی کابل منتخب گردیدم. وضع شاروالی پریشان بود بودجه اش محدود و شهر کثیف بود. مردم از ولایات به شهر کابل برای پیدا کردن کار می آمدند. و در بالای کوه خانه های خود سرانه آباد میکردند قصابان و خبازان مستقل بودند مردم در پرداخت محصول شهر اعتنا نمیکردند.

در موضوع اخیر من مکتوبی را مسوده کردم و در ضمن تذکر دادم که بزرگان با قیامت خود را تحویل نمینمایند و علت آن اینست که کارمندان شاروالی مکتوبی را به بزرگان ارسال نمینمایند و آنها را از باقیداری شان آگاه نمیسازند. مکتوب را به سردار محمد داود خان و سردار نعیم خان و تمام وزرا ارسال نمودم. سردار محمد داود یکصد و هفتاد

هزار افغانی باقی بود به مجرد رسیدن مکتوب پول باقی خود را تحویل نمود. همچنان سردار نعیم خان و خواهر شان نیز پول های باقی خود را تحویل نمودند و به وزرا تاکید کردند که محصول خود را بپردازند.

در زمان حکومت میوندوال حکومت به پیشنهاد وزارت فواید عامه تصمیم گرفت که خیرخانه را به مردم بی خانه توزیع کنند. روزیکه درین موضوع در مجلس وزرا بحث میگردید از من نیز دعوت بعمل آمد.

من مخالفت شدید خود را ابراز کردم و گفتم در پلان ۲۵ ساله شهر کابل که توسط متخصصین اتحاد شوروی ترتیب شده خیرخانه برای یک منطقه سبز تخصیص داده شده و در نظر است در انجا جنگلی احداث گردد که سبب تصفیه هوای کابل شده و برای مردم تفریحگاه بوجود آید.

میوندوال با عصبانیت گفت: که افغانستان مستعمره اتحاد شوروی نیست. یک مملکت آزاد و مستقل است ما آنچه به خیر مملکت خود بدانیم، میکنیم به کسی حق نمیدهیم مانع کار ما شود. من عرض کردم این پلان از طرف شوروی دیکته نشده بلکه یکی از حکومت های افغانستان از اتحاد شوروی خواهش کرده تامتخصصین شهر سازی را بگمارد تا پلان ۲۵ ساله شهر کابل را نقشه و ترتیب نمایند. به همین اساس قرار داد بین شوروی و افغانستان عقد شده و پلان تکمیل شد و بدسرس ما سپرده شده است. یک نقشه آن در وزارت فواید عامه نیز موجود است اما میوندوال به گفتار من وقعی نگذاشته و پلان خود را پیش برد و از همان وقت مناسبات شاروالی و حکومت برهم خورد.

محمد هاشم میوندوال قانون شاروالی ها را به میل خود تعدیل کرد و آنرا به فرمان تقنینه نافذ گردانید. پس از ختم دوره ماموریت من در شاروالی تعطیل شورا گذشت و در اولین جلسات خود این فرمان تقنینه را رد کردند. حالا خلاء قانونی بوجود آمد. من چند ماه بعد از سپری

شدن موعد قانونی به امر صدر اعظم کار خود را در شاروالی ادامه دادم. دو باره تعطیل شورا رسید و فرمان تقنینی دیگری در مورد شاروالی به امضاء شاه رسانیده شد و به موجب آن من از شاروالی دور و داکتر محمد عمر وردک والی کابل علاوه بر پوست ولایت سرپرست شاروالی شد. و من تا ختم دوره حکومت میوندوال به حیث رئیس دوستی افغان، شوری در مسکو بودم شاغلی اعتمادی موظف به تشکیل کابینه گردید. و بدون مشوره با من مرا در کابینه خود به حیث وزیر عدلیه تعیین کرد وقتی به کابل مراجعه کردم کابینه اعتمادی از ولسی جرگه رای اعتماد بدست آورده بود. و من مجبوراً چوکی وزارت عدلیه را اشغال کردم. چیزیکه برای من حیرت آور بود تعیین نور احمد اعتمادی به حیث صدراعظم بود. زیرا او کسی بود که در کمیسیون مشورتی قانون اساسی و لویه جرگه ۱۳۴۳ سرسختانه با ماده ۲۴ قانون اساسی که اعضای فامیل سلطنت را از عهده صدارت. عضویت شورا. عضویت ستره محکمه و شمولیت در احزاب سیاسی منع میکرد مخالفت کرد. و در هر جرگه با مخالفت این ماده رای داد. در دوران وزارت عدلیه جز یک برخورد من در مجلس وزرا با صدراعظم در مورد اینکه صدراعظم پادشاه را به عدم توشیح قوانین احزاب و تدویر جرگه های ولایتی توصیه کرده بود چیزی قابل تذکر نیست. در کابینه دوم اعتمادی با خواهیش خودم گرفته نشدم و از وی خواهیش کرده بودم که من برای هر وظیفه دیگر به جز سناتور انتخابی در خدمت و طعم حاضرم و از شاه نیز بصورت اکید خواهیش کردم که من نمیخواهم سناتور شوم. دلایلم رابه عرض شان رسانیدم چندی بعد ۵ اکتبر قیوم که در کابینه اعتمادی معاون دوم صدارت بود به من تلفون کرد که اعلیحضرت نظر به شما دارد وظیفه شما را تعیین کرده و صدراعظم صاحب که درین جا تشریف دارند

به من امر کردند که موضوع را قبل از نشر به رادویو به اطلاع شما برسانم. من پرسیدم چی وظیفه؟ او گفت: سناتور انتصابی، باعصبانیت بدون دوام صحبت گوشی را گذاشتم دو روز بعد فرمان تقرر به حیث سناتورانتصابی از راه مجلس سنایم رسید من استعفای خود را نوشته کرده به مرحوم آقای داوی تقدیم کردم تا به حضور اعلیحضرت تقدیم دارند. آقای داوی به من گفت چرا این استعفا نامه را به سر منشی ندهید. من در جوابش گفتم. برای اینکه فرمان تقرر به وسیله سنا به من رسیده و سلسله مراتب باید مراعات گردد. پانزده روز بعد شاعلی عبدالله یفتلی معاون صدراعظم به خانه تشریف آورده و پیغام اعلیحضرت را با خود آوردند. اعلیحضرت امر کرده بودند که من عجلتاً پوست سناراپزیرم و اگر میل به استعفا داشته باشم دو ماه بعد این کار را بکنم. به روز بعد من به حضور شاه رسیدم و هر قدر اصرار کردم استعفا یم پذیرفته نشد. ناگزیر انرا پذیرفتم و تا کودتای سردار محمد داودخان درسنا بودم در سال ۱۳۵۶ عریضه را به سردار محمد داود تقدیم کردم و در آن تقاضای تقاعد را کردم. ایشان از خدمات سابقه قدر دانی کرده و تقاعدم را نپذیرفتند و گفتند عنقریب وظیفه ای به شما تعیین خواهد شد ایشان در اثر مصروفیت ها زیادی که داشتند موضوع تعیین مرا خوشبختانه به فراموشی سپردند. تا اینکه کودتا هفت ثور و به وقوع پیوست و گلیم حکومت محمد داودخان جمع گردید در دوران حکومت کمونیست ها که من پدر پیر ۹۴ ساله و مادر پیر ۸۷ ساله داشتم به مشکلات اقتصادی دچار بودم نتوانستم که وطن را ترک و با مجاهدین به پیوندم بلاخره اول مادرم به عمر ۹۱ سالگی و بعد از یکسال پدرم داعی اجل را لبیک گفت در این وقت حکومت داکتر نجیب الله در افغانستان بر قرار بود او که در مجادلاتش برای استقرا حکومت کمونیستی مایوس

شده بود و جمهوریت افغانستان و شور را هم تشکیل کرده بود و قانون اساسی نافذ گردیده بود. از من وعده ای از مامورین عالی رتبه با سابقه تقاضا همکاری کرد. ما از همکاری ابا ورزیدیم بلاخره خواهش کرد که به هر نوع که خواسته باشید برای اعاده صلح در افغانستان اقدام کنید و در اقدام شما در صورتیکه برخلاف نظم و امن عامه نباشد مخالفت نخواهد شد. همان بود که ما از نفاق و دسته بند ها مجاهدین در پشاور و مداخلات منفی جنرال ضیاء و حکومت پاکستان به ستوه آمده بودیم بنیاد جمعیت رستگاری ملی را در کابل گذاشتیم و مرا منامه جمعیت رادر يك رساله که به زبان پشتو، دری و انگلیسی نوشته شده بود به نشر سپردیم. فعالیت ها جمعیت رادر زمین حکومت داکتر نجیب الله و حکومت تنظیم سالاری مجاهدین توسط جراید ازاد وی بی بی سی صدای امریکا صدای المان و اتحاد شوروی سابقه به ملت افغان و جهانیان خبر داده شد. که این جمعیت تا هنوز منحل نگردیده.

تذکر ضروری: درین جا باید تذکر داد که مورخ مشهور کشور مرحوم سید قاسم رشتیا در کتاب خود چنین اشتباه بزرگی را مرتکب گردیده که مرا در حزب زرنگار داخل نموده است در حالیکه واقعیت چنین نبوده واقعیت از این قرار است که به روز سوم لویه جرگه ۱۳۳۴ مرحوم استاد خلیلی مرا به خانه خود دعوت نمود و تقاضا کرد که در حزب وی داخل شوم. من نسبت دلایلیکه نزد من موجود بود جواب رد دادم بعد دو باره دعوت گردیدم درین مجلس عبدالحمید مبارز داکتر ولی زکی کرام الدین کاکر نیز حضور داشتند و تقاضا نمودند که عضویت حزب شان را بپذیریم من انتقاداتی در مورد حزب شان داشتم عبدالحمید مبارز گفت: اول در کتاب ما امضاء کنید بعد انتقادات شما را میپذیریم من جواب رد دادم. حزب زرنگار مرا واداشتند که نزد میوندوال رفته و هر دو حزب

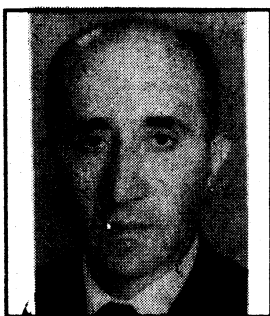
یعنی زرنگار و حزب دموکرات مترقی که رهبری آن بدوش میوندوال بود، باهم ائتلاف نمایند. به منزل میوندوال که از شفاخانه مرخص شده بود با کرام الدین کاکر یکجا رفتیم. پیشنهاد حزب زرنگار را به اطلاع شان رسانیدم. میوندوال در جواب گفت: که من غیر از حزب خود حزب دیگری را به رسمیت نمی شناسم. من در جوابش گفتم که تاکنون قانون احزاب پاس نشده بهتر است که جمعیت گفته شونده حزب. میوندوال گفت: من مرامنامه خود را به ولسی جرگه تقدیم داشته ام آنها خاموشی اختیار کردند. مرحوم رشتیا در کتاب خود ادعا نموده اند که من موتراهی شاروالی را به طرفداران ولی ذکی درحوزه انتخاباتی مؤلف ساختم درحالیکه شاروالی موتراهی لاری نداشت موتراهی شاروالی موتراهی بود که کثافات را انتقال میداد نه اشخاص را. از موتراهی که هیلو کوپتر عکسبرداری نموده بود موتراهی بود که داکتر ابوبکر رئیس خانه سازی عمه خانه سازی را به حوزه انتخابی برای رای دادن به رقیه ابوبکر خانمش که همشیره رشتیا بود فرستاده میشد و موتراهی به خانه سازی تعلق داشت نه به شاروالی کابل..

* * * *

از خاطرات غوث الدین فایق

غوث الدین فایق فرزند سراج الدین در سال ۱۳۱۱ در والسوالی جبل السراج در يك خانواده روستایی چشم به جهان كشوده و تحصیلات خود را در حربی شونخی وبعد تحصیلات عالی نظامی را در پوهنتون حربی در رشته انجینیری سپری نموده است بعد از فراغت در سال ۱۳۳۲ در رشته انجینیری برتبه وکیل ظابطی درغند انجینیری مقرر شدند در سال ۱۳۳۳ زمانیکه سردار محمد داود علاوه بر صدارت امور وزارت دفاع کشور رانیز به عهده داشت غند انجینیری را به تنگ غارو جهت اعما ر سرك ها سوق داد. بعد این غند در یونت های قوای کار مدغم گردید. غوث الدین فایق در سال ۱۳۳۷ بحیث قومندان تولى به كندك قطعه کار در تنگی ابریشم مقرر گردید در سال ۱۳۴۱ بحیث مدیر ماشینیری یونت کاروزارت دفاع توظیف گردید و در سال ۱۳۵۲ سرطان به حیث وزیر فواید عامه تعیین گردید.

غوث الدین فایق سابق وزیر فواید عامه در شماره مورخ ۲۷ ثور ۱۳۵۷ هـ.ش جریده فریاد عصر تحت عنوان میوندوال راکی کشت چنین مینوسد:

شاغلی غوث الدین فایق

تاجاییکه من درك کرده ام میوندوال قربانی رقابت های دو ابر قدرت گردید. وی می افزاید: که فیصله قتل علی احمد حزم وزیر پلان، میراکبر خیبر و سردار محمد داود خان باهفتاد نفر اعضای فامیلش و هزارها هموطن دیگر ما از طریق دستگاه

کی، جی، بی صورت گرفته است حالاً يك بار دیگر به اصل حقایق دقت نظر خواننده گانرا معطوف میدارم.

ساعت ۳ بجه یکی از روزها سردار مرحوم برایم تلفونی کشید که يك مرتبه به دفتر من بیا، من حضور شان رفتم. فرمودند که خان محمد مرستیال باچند نفر دیگر به کودتا متهم اند و مرستیال محمد هاشم میوندوال را سر کرده کودتا معرفی کرده چندی قبل خبرشدم که وی پاسپورت اخذ نموده، خارج میرفت من خواستمش برایش توصیه کردم که حالا فرصت خوبی برای خدمت به وطن فرا رسیده است حالا باید تمام شخصیت هایکه بنا بر نیافتن موقع کار و تبارز شخصیت از دولت وقت مایوس شده وطن را ترک گفته اند. دوباره بوطن برگردند تا در عمران و آبادی وطن سهم گیرند.

مردم افغانستان به شما ضرورت دارد. شما باید در وطن خود بمانید حالاً که خان محمد خان وی را سر کرده کودتا قلمداد کرده من تعجب میکنم. شما به وزارت داخله رفته ببینید که هیات تحقیق باوی چگونه معامله میکنند. باید باوی مودبانه و احترام آمیز سلوک گردد.

وقتی که من به وزارت داخله رفتم از کارکن افسر پرسیدم که میوندوال صاحب باهیأت کجا هستند؟ او مرا تا اطاق هیأت رهنمائی کرد. دروازه را کشودم دیدم میوندوال صاحب روی کوچ کلان نشسته و در مقابل او که افسر پولیس يك نفر آن بیادم است که عبدالصمد اظهر نام داشت دیگرانش به خاطر من مانده اندهیأت مرام معرفی کرد، بعد میوندوال همراهم مصافحه نموده گفتند: که ذکر خیرایشان را زیاد شنیده ام بعد من از میوندوال پرسیدم که پیش آمد هیأت باشما چطور است؟

وی از برخورد هیأت خوشی کرده رضایت مندی نشان داد. گفت که تاحال از رویه شان خوشحال و بمنون استم.

متگفتم: میوندوال صاحب این پولیسان ، پولیسان دیروز نیستند. این ها جوان های اند که درالمان تحصیل کرده از تکتیکهای تحقیق جهان امروز که در آن بدون اکراه از خلال صحبت هابرداشت ونتیجه میگیرند استفاده نمایند بعد یکی از پولیسان مستنطق ورقه سوال وجواب را برایم داد. خواندم که درآن يك جواب مقنع گفته شده بود وآن این بود که اگر من کدام نظر کودتا میداشتم چرا پاسپورت گرفته خارج میرفتم باید درافغانستان میبودم. حالانکه سردار صاحب خودش مرا از رفتن منع کرد بعد از اطاق هیأت، خارج و حضور رئیس صاحب جمهور رفتم وجریان کار تحقیق و موضوع جوابیه میوندوال را برایش توضیح نمودم. فردای آنروز مطلع شدم که میوندوال فوت شده و کارکنان مرجع مربوط و مستنطقین شایعات کردند که میوندوال ذریعه نکتایی خود را خفه کرده است. من متحیر شدم که يك روز قبل که من با هیأت تحقیق از او دیدن کردم دریشی نداشت و پیراهن تنبان به تنش بود، چطور با نکتایی خود را خفه کرده!

به تعقیب آن اعترافات خان محمد خان مرستیال. و محمد هاشم میوندوال در اخبارها و جراید به رسم الخط مستنطقین و متهمین به نشر رسید که شاید خواننده گان و علاقمندان موضوع هم از واقعیت اطلاع داشته باشند. بعد ها واضح شد که محمد هاشم میوندوال به اثر شکنجه مستنطقین در حین تحقیق ضربه کاری بر داشته و وفات یافته است.

روس ها چطور در افغانستان راه یافتند؟

در سال ۱۳۳۴ خبر غیر مترقبه در روز نامه هاو جراید پخش گردید که طیارات پاکستانی مغلگی خوست را بمباری کرد. انزمان من غیاث الدین فایق در غنداغنجیری که موظف به احداث سرك تنگی شمارو بودم بچیث افسر کار میکردم ساعت ۴ بجه روز سردار محمد داود صدر اعظم

با يك عده وزرای خود در اقامتگاه غند در آب گزك تشریف آوردند. به قومندان غند محمد عظیم خان هدایت دادند که انعده افسرانیکه از حربی پوهنتون فارغ شده اند در یکجا جمع کنید که من با ایشان صحبتی دارم. قومندان افسران را در يك کمپ جمع کرد بعد صدراعظم تنها وارد کمپ گردیده و بعد از مصافحه چنین به سخنان خود آغاز نمودند.

افسران جوان! خبر دارید که چند روز قبل طیارات پاکستانی مغلگی خوست را بمباری کرد اگر شما بجای من صدراعظم باشید چه خواهید کرد؟ هر کسی چیزی گفتنی دارد دست را بالا کند همه افسران دست ها را بلند کردند. یکی از افسران صف عقب را خواستند و گفتند. بگو چه میگوی؟ افسر گفت اگر من بجای شما باشم فوراً در سه استقامت برسرحدات پاکستان امرتعرض میدهم در سپین بولدک، از خوست بطرف بنو وپارچنار و از سرحد تورخم به استقامت پشاور. سند و پنجاب. محمد داود خان از افسران پرسیدند کسیکه بنظر مذکور موافق است دست هارا بالا کند همه به عنوان موافقت دست ها را بالا کردند بعد سردار از ابراز شهامت و دلیری افسران ابراز خرسندی نموده و فرمودند: من نظر شما را بدیده قدر مینگرم اما در ینجا دو معضله در پیشروی ما قرار دارد. یکی اینکه پاکستان در پکت ناتو قرار دارد و از طرف دول غربی و امریکا تسلیح و تجهیز شده و فعلاً طیارات جیت بم افکن امریکا در پیشاور و اسلام آباد موجود است در حالیکه اردوی ما با سلاحهای مود رفته قدیم و جبهه خانه محدود مجهز است. دوم اگرما خلاف منشور ملل عملی را انجام دهیم در جامعه ملل عمل ما تقبیح میگردد. من اینجا آمده ام و میخواهم شما را در جریان گذاشته با شما جوانان مشوره بعمل آورم. من حمله پاکستان را به استحضاری ملل متحد رسانیده ام. در عین زمان سفیر امریکا را بدفتر خواستم در ارتباط موضوع باوی

صحبت کرده جهت تقویه اردو خواستار کمک شدم. يك روز بعد سفیر مراجعه کرد و گفت من دولت خود را در جریان گذاشتم پاسخ دولتم این بود که افغانستان کشور محاط بخشکه است به کمک نظامی و مالی آن احتیاجی نداریم. بعد من سفیر شوروی را خواستم عین تقاضا را از وی نمودم. او يك روز وقت خواست روز دیگر نزد برادرم در وزارت خارجه از انواع کمک های دولت خویش ابراز آمادگی شانرا ابراز داشت و نوع و اندازه کمک ها را به مذاکرات دولتین موکول ساختند.

من بولگانین صدر اعظم دولت شوروی را بکابل دعوت نموده ام دیده شود که چه نتایجی بدست خواهد آمد بعد افسری در اطراف کمک روسها و در ارتباط دوستی آنها ابراز تشریش نمود.

صدر اعظم پاسخ داد: در گرفتن کمک های اقتصادی و نظامی دو هدف منظور نظر ماست.

۱- با استفاده از امکانات مالی و تخنیکی آنها راه ها و پروژه ها خود را احداث ولسوالی ها را با ولایات و ولایات را به مرکز وصل نموده منابع طبیعی «مایع و جامد» خود را استخراج با احداث بندها و نهر ها شهر های خود را تنویر و زراعت خود را انکشاف میدهیم.

۲- با تسلیح و تجهیز و بوجود آمدن اردوی مدرن و میکانیزه هر نوع دشمن متجاوز را جواب داندان شکن میدهیم. ما با روس ها بیش از دونیم هزار کیلو متر سرحد مشترک داریم هر گاه اردوی ما بوضع کنونی بماند ازین سرحدات وسیع جلو اردوی روس را گرفتن نا ممکن است اگر اردوی ما میکانیزه و مدرن گردد در صورت گرفتن رویه خصمانه با سلاح خود شان برای شان جواب میدهیم.

افسران فریاد زدند و گفتند: ما افسران نظر به جریان سیاسی روز در جواب رد امریکا و اقدام دولت را بمنافع وطن ساز گار دانسته مورد

تائید قرار داده حمایت خود را از سیاست دولت ابراز میداریم.
 خوانندگان گرامی! امریکا نسبت نداشتن معلومات به ارزشهای
 تاریخی و ملی و موفقیت ستراتیژیکی کشور بهای کم داده پاسخ زمامدار
 افغانستان را جواب رد دادند. سردار محمد داود خان با مجبوریه بیلاک
 شرق مراجعه و از رقیب امریکا طالب کمک گردید. روس ها که سالها به
 همچو فرصت بودند با جبین گشاده خواهشات دولت افغانستانرا پذیرفتند
 بدینطریق در افغانستان راه یافتند اما از خصلت ازاد منشی و داشتن
 روحیه ازاد یخواهی افغانها بی خبر بودند و رنه از لشکر کشی های
 انگلیس درس عبرت گرفته در اثر جنگ با افغانها مستعمرات خود را از
 دست نمیدادند و رسوا تاریخ نمیشدند.

قیامتی بر سرم بار بار میگذرد

چه بی امید چه پُر انتظار میگذرد

***

چه سوگ میگذرد از دیار خسته من

زفرق تا قدمش يك شرار میگذرد

***

خزان اندوه تو سر رسید از بُن باغ

زفصل زندگی من بهار میگذرد

***

زدیده گوهر حسرت بدامنم ریزد

زدل به هر نفس شوق یار میگذرد

زبيح الله «امانيار»

فاجعه ۷ ثور يا ننگ تاريخ

ذبيح الله (امانيار) فرزند الحاج امان الله خان الكوزايي. ليسانس پوهنځي زبان و ادبيات و ژورناليزم از سال ۱۳۵۵ تاهم اكنون در راديو تلويزيون ايفاي وظيفه داشته كارهاي مختلف ژورناليستي را انجام داده كه از ان جمله ميتوان گفت كه :

برنامه هاي موسيقي فرمايشي. برنامه هاي راديو صداي مردم. برنامه هاي موسيقي انتخابي تلويزيون. برنامه هاي تفريحي در گلستان هنر كه مصاحبه با هنرمندان بود برويت و كار گرداني هم چنان درين اواخر برنامه تاريخي زير زنگيتال چهره ها و خاطره را كه خاطرات دردناك و تلخ زنداني هاي كه طی دوده گذشته در زندان ها سپري نموده اند. تهيه و كار گرداني مينمايد و خلاصه اينكه تا كنون ۲۳ بهار از عمر خویش را مصروف كار هاي ژورناليستي وقف نموده خدمت هموطنان را وظيفه اساسي خود دانسته و كوشيده است كه برنامه هاي تهيه بدارد كه مورد پسند مردم قرار بگيرد. هكذا در مطبوعات كشور نيز همكاري داشته در اكثر از روزنامه ها و جرايد همكاري قلمي نموده و مطالبش بدست نشر سپرده شده است.

مقدمه:

زبيح الله «امانيار»

انچه را كه تحت عنوان در آئينه تاريخ مطالعه مي فرمائيد قصه خود پرداخته نبوده بلكه تاريخ واقعي وطن عزيز ما افغانستان داغديده ميباشد كه چندين دهه اين كشور در ان انعكاس يافته است. در نوشتن اين بخش از تاريخ سعي بعمل آمده است تا حوادث و واقعات بصورت مستند و با ارقام نگاهشته شود. چنانچه

اشخاصیکه خود در قضای تاریخ این زمان شخصاً وجود داشتند از زبان خودشان حرف های مستند تاریخی طوری دقیق درچوکات» «

ذکر شده است این صفحهء از تاریخ که از طریق رادیو نیز بدست نشر سپرده شده است مستقیماً با افکت صدای های بازیگران تاریخ آن زمان بدست نشر قرار گرفته است واکثر از شنونده گان گرامی انرا در پنج بخش از طریق رادیوافغانستان شنیده اند. هدف از تحریر این بخش از تاریخ کشور این است که انسان باید تاریخ را گرامی بدارند. نظام ها زمانیکه به قدرت میرسند باید تاریخ گذشته شانرا مطالعه کرده و به تمام ارزش های تاریخی ادوار گذشته طوردقیق نظر با ندازند مگر متاسفانه در کشور عزیز ما هر نظامی که حکمفرما شده به تاریخ ووطنش کوچکترین اعتنایی نکرده و از گذشته تاریخ یعنی از چیزی که مردم از آن نفرت داشته انرا در نظام بقدرت رسیده تکرار واصلأ به ارزش های تاریخی آن هیچ گونه ارزش قایل نبودند. کشور مایک کشوری است که تقریباً بیش از ۹۵ فیصد از اتباع آن بیسواد هستند پس برای کشور که اکثریت جامعه را بیسوادی فراگرفته باشد تشکلی احزاب سیاسی چه مفهوم دارد، اصلاً اگر بدقت به زوایای مختلف این کشور نظر بی اندازیم از دیدگاه تاریخی همین تشکل احزاب وطن را به نابودی کشانیده زیرا با تشکل این احزاب مداخلات خارجی در کشور سریع شده و افغانستان عزیز را به پله های نابودی کشانیده اند. پس چگونه راه نجات را کسب کرد؟ بهتر است که افغانها به تاریخ وطن شان مراجعه کنند زیرا افغانها تاریخ پرافتخار دارند. افغانها باغرور زندگی نموده اند افغانهای اصیل وطن دوست هیچگاه فریب اجنی های بد اندیش را نخورده بلکه باضریبات کوبنده همیشه به دهان آنها کوبیده و اسارت و غلامی را هیچ وقت قبول نکرده و نمی کند. اجنی ها بدانند که تاریخ این

وطن گواه و شاهد است که افغانها بالاخره يك روز با هم يكجا میشوند و افغانستان عزیز را نمی گذارند که از هم بپاشد. پس به توای وطندار دور از میهن اگر واقعاً وطنت را دوست داری. اگر واقعاً مردمست را دوست داری. اگر واقعاً میخواهی که افغانستان عزیز آرام و آباد شود پس بیا بداخل وطنت با هموطنانت بنشین. مفاهمه کن مذاکره کن قربانی بده و به فکر آن باش که يك راه حل را برای وطنت دریابی. این که تو در خارج از وطن از طریق تربیون های خارجی صحبت می کنی آنرا کنار بگذار از نزدیک از طریق جرگه ها نشست های وطنی. تخم محبت را کشت کن و اجنبی ها را مگذار که دیگر من و تو را از هم دور سازد این را بدان که آینده از مردم افغانستان است که افغانها ی که در افغانستان هستند انشالله که به یاری خداوند بزرگ به زودی دست بدست هم میدهند و به جهانیان نشان خواهند داد که افغانها در روز خوب و بد این کشور دست یکدیگر را گرفته وهمدیگر را بالاخره در اغوش میکشند. این را هم به جهانیان اشکار میسازند که جهان بداند که افغان، افغان است افغان نان خشک خود را قبول داشته ازپلو دیگران نفرت دارد. در تاریخ دیده شده که همسایه های این کشور در طول تاریخ همیشه در فکر نابودی این دیار شیران بوده ولی این ها باید بدانند که این ارمان شان انشالله به لطف خدای بزرگ به گور ابدی سپرده میشود که مثال عمده و مصداق سخن ما از هم پاشیدن شوروی را میتوان نام برد. اری شوروی خواسته بود که افغانستان را ببلعد ولی ندانسته بود که راد مردان این دیاران ابر قدرت را بلعید و از هم پاشید. پس خواننده گرامی حال تو فکرکن که شیر مردان این دیاران خرس قطبی را که بلعید، بلعیدن بقیه ها و ماهی ها بسیار برایش آسان است پس برادران و خواهران افغان هر کجایی از جهان که هستید. متحد شوید. نام کشور تانرا زنده نگهدارید.

روح نیاکان تانرا شاد سازید به جهانیان قدرت تانرا، صداقت تانرا، عزت تانرا و بالاخره از خودگذری تانرا در مقابل همدیگر نشان دهید که ما همه افغانیم. صد شکر مسلمانیم در مردی و سربازی مشهور جهانیم. اری خواننده گرامی: واقعاً افغان ها اسلام عزیز را خیلی ها دوست داشته حتی در زمان کمونست ها در مساجد ما جای پای ماندن نبود افغانها مخالف تمام احزاب سیاسی موجوده هستند.

ایدیالوژی ما ایدیالوژی اسلام است رهبر ما محمد «ص» و قانون اساسی ما قران مجید پس دیگر به هیچ چیز افغان مسلمان نیاز نداشته انشالله این ارمان به زودی برای افغان ها میسر شده و شهادت افغان انشالله دو باره به جهانیان ثابت میسازد که تاریخ پرافتخار افغان بار دیگر زنده خواهد شد. اری افغانسان نام گذشته را این بار نیکوتر و بهتر از پیش کسب خواهد کرد زیرا شیر مردان آن دوره تاریخ مانند غزنوی ها و احمد شاه ها برای نسل های آینده به سرزبانها خواهند آمد و اجنبی ها و نوکران شان مانند انگلیس و روسی های شکست خورده در جهان خجل و شرمسار گردیده به این پی خواهند برد که افغانها تا يك نفر شان هم زنده باشد غلامی را قبول نکرده و هیچگاه غلام غلامان نخواهد شد. و این کشور ویرانه شانرا به زودی به یاری خدای بزرگ و بازوی توانمند شان آباد و فضای صلح و آرامش را برای همه باشندگان این مرزوبوم به ارمان میاورند و سرور و خوشی صلح انشالله به زودی فضای سراسر وطن را فرا گرفته و انشالله که تاجران سیاسی را ورشکست و نابود میسازند. انشالله.

ومن الله توفیق

فاجعه ۷ ثور سال ۱۳۵۷ در تاریخ محاصر افغانستان یکی از رویداد های درد ناک بوده که این فاجعه را افغانها سر آغاز مصائب و بدبختی در تاریخ ملی شان حفظ و همیشه انرا نکوهش و تقبیح مینمایند.

اصل واقعه ۷ ثور ایجاب مینماید که در آغاز نظر کوتاهی به تحولات تاریخی سیاسی منطقه بعد از جنگ جهانی دوم باندازیم.

در آخرین روز های جنگ دوم جهانی سال ۱۹۴۵ میلادی مطابق ۱۳۲۴ هـ.ش که المان سقوط نموده بود نظامی گران جاپان در حال تسلیم شدن بودند و موسولینی سرد سته فاشیست های ایتالیا قبلاً ترور شده بود. رقابت شدیدی بین ایالات متحده امریکا و اتحاد شوروی بخاطر تقسیم جهان بعد از جنگ شروع شده بود جنگی که بعداً بین امریکا و اتحاد شوروی در سیاست بین المللی آغاز گردیده بود در تاریخ سیاسی جهان بنام جنگ سرد نامگذاری شده بود. در زمان جنگ سرد استراژیست های ایالات متحده امریکا در منطقه ما افغانستان را در يك نقطه مهم استراتژیکی خود مطالعه نکرده بودند افغانستان برای ایالات متحده امریکا در منطقه اهمیت نداشت. اهمیت نداشتن افغانستان برای امریکا به معنای این بود که افغانستان در ساحه نفوذ استراتژیکی اتحاد شوروی قرار داشت. ایران- پاکستان- ترکیه بحیث کشور های مهم در استراتژی بین المللی امریکا و دنیای غرب پذیرفته شده بودند در زمان جنگ سرد پکت های نظامی به وجود آمد و رئیس جمهور وقت امریکا در آن زمان روسها را از شمال ایران بیرون راند و جمهوری خود ساخت کردستان را سرنگون کرد. افغانستان در آنزمان در وضعیت دشواری سیاسی و منطقوی قرار گرفته بود دولت آنزمان افغانستان قوی ترین دیپلومات های خود را به واشنگتن سفیر مقرر کرد. محمد هاشم میوندوال

سردار محمد نعیم و شخصیت های دیگر در امریکا سفیر شدند تا امریکا را به نیازمندی حاد افغانستان و حساسیتش درین منطقه جهان به این معتقد بسازند تا اتکاء افغانستان به اتحاد جماهیر شوروی جلوگیری بعمل آمده باشد. در زمان جنگ سرد افغانستان مصلحت درین دیدکه در هیچ يك بلاکی نظامی شامل نشود همان بود که در نتیجه سیاست مداران افغانستان پیوستن به جنبش عدم انسهلاك و گفتند به هیچ یکی از پکت های بین المللی شامل نخواهیم شد.

عده از زمامداران افغانستان بشمول محمد ظاهرشاه. شاه محمود خان، و داوود خان بنام ها و به بهانه های مختلف به امریکا سفر های را انجام دادند تا توجه امریکا را به افغانستان جلب نمایند ولی سفر های هیچ يك از این اشخاص به امریکا مهم ثابت نشده و بی نتیجه ماند!!
استدلال امریکائیان این بود که افغانستان فعلاً مورد تهدید شوروی قرار ندارد روی این دلیل افغانستان را در سطح منطقه بودن کمربند گذاشتند!!

بدین ترتیب در بیرون کمربند دفاعی امریکا در آسیا افغانستان زیر فشار بزرگ شوروی قرار گرفت. دوران حکومت شاه محمود خان بپایان رسید. در سال ۱۳۳۲ محمد داودخان بحیث صدراعظم افغانستان روی صحنه آمد درین زمان سیاست های محمد داود خان سبب شد که دروازه های اقتصادی. سیاسی. نظامی و فرهنگی افغانستان به روی اتحاد جماهیر شوروی باز شود در دوران ده سال حکومت سرار محمد داود خان روسها سرمایه گذاری های زیادی را در افغانستان انجام دادند که این سرمایه گذاری آنها بالا تر از سرمایه گذاری غربی ها در افغانستان بوده است. داود خان وقتی دید که امریکایی ها علاقمند به اینکشور نیست خواست که با المانها دست دوستی دراز کند ولی چون المان از نظر

جغرافیایوی از افغانستان فاصله زیاد داشت بناً المان نمیتوانست که مشکلات افغانستان را حل نماید. گر چه در پروژه های اقتصادی افغانستان المانها و امریکایی ها اشتراك داشتند ولی سهم گیری شان به مقایسه روسها نا چیز بود.

ده سال حکومت سردار محمد داود خان الی محمد موسی شفیق را گر چه محمد ظاهر، شاه سابق افغانستان دهه دیموکراسی نامیده است ولی به گفته عزیز نعیم دیپلومات افغانی پسر محمد نعیم خان این دهه دیموکراسی را به مسخره گرفته و گفته است که حذف از دیموکراسی ظاهر شاه این بود که داود خان و نعیم خان را از صحنه سیاست بیرون کند بناً دیموکراسی اصلاً در افغانستان وجود نداشت.

در آخرین سالهای دهه دیموکراسی در افغانستان سه تحول بوجود آمد قحطی و گرسنگی بسیار خطرناک در سالهای ۱۳۴۹ - ۱۳۵۰ و ۱۳۵۱ ظهور جنبش اسلامی در افغانستان و ظهور جنبش مارکسیستی که این سه تحول زمینه ساز سرنگویی رژیم محمد ظاهر شاه شد!!

روسها با اوج گیری نهضت اسلامی در افغانستان روز بروز نا شکبیا تر میشدند و صبر و تحمل شانرا از دست میدادند در تظاهراتیکه به مناسبت سوم عقرب از طرف نهضت های اسلامی در شهر کابل براه انداخته شده بود در شام ۳ عقرب سال ۱۳۵۱ را دیو مسکو به جنبش اسلامی افغانستان اخطار میداد که به اسلامیت های افغانستان اخطار میدهیم که هر گاه در برابر جنبش مترقی مارکسیستی استادگی کنند ما پای شانرا قطع نموده در نابودی شان اقدام خواهیم کرد. اخطار شامگاه ۳ عقرب سال ۱۳۵۱ توسط بخش دری رادیو مسکو که برای افغانستان پخش میشد نشان میداد که اتحاد جماهیر شوروی و کاخ نشینان کرملن چقدر به اوج گیری جنبش های اسلامی در افغانستان حساس و بی تحمل بودند!!

روسها روز بروز در بخش های اقتصادی سیاسی سرمایه گذاری خود را انکشاف میدادند و دست بالاتری نظر به کشور های غربی و عربی در افغانستان پیدا کرده بودند.

اوج گیری جنبش اسلامی در افغانستان و قحطی سالهای ۵۱-۵۲ شاخه، داود خان در درون خانواده سلطنتی را وادار کرد که توسط يك كودتای سفید رژیم محمد ظاهر خان را سرنگون و قدرت را داود خان تصاحب نماید این زمانی بود که امریکا در ویتنام شکست خورده بود چین و شوروی دو کشور کمونیست بجان هم افتیده بودند. پاکستان تجزیه گردید که در تجزیه پاکستان دست روس دخیل بود و همچنان در شکست امریکا از طرف ویتنام روسها دست قوی داشتند مجموعه تحولات در آسیا غیر از بحرانی که بین پیکن و مسکو است همه اش به نفع اتحاد شوروی رقم خورده بود. در ماه می ۱۹۷۳ مطابق ۱۳۵۲ ه. ش نیکولای بودگورنی صدر هیئت رئیسه اتحاد شوروی از کابل دیدار نمود و در همین ماه در کنگره کمونیست های دنیا بریژنف اعلان کرد که ما نظم نوین امنیتی را در آسیا مستحکم خواهیم ساخت.

روسها به نام نظم امنیتی داشتند پای خود را در منطقه مستحکم میکردند و تقریباً سرمایه گذاری شان در افغانستان نیز متمرکز واقع شده بود و روسها در فکر آن بودند که ارمانهای دیرینه شان را میتوان توسط داود خان جامه عمل بپوشانند.

داود خان متوجه میشود که در پروژه های اقتصادی شمال افغانستان روسها خیانت نموده چنانچه پلی که بین ولایت کندز و تخار بنام پل بنکی از جانب روسها اعمار گردیده بود از نظر ساختمانی پل بدون مقاومت بود که داود خان به انجنیران المانی پیشنهاد میکند تا کار ساختمان پل را برای وی گزارش بدهند زمانیکه المانها از پل دیدن به عمل میاورند پل

مذکور که در بالای يك دریای بزرگ اعمار گردیده بود پایه های آن مقاومت انرا نداشت که پل بالای آن قرار بگیرد. بافرستادن انجنیران المانی برای برسی پل بنکی روسها بالای داود خان سخت عصبانی میشوند و به داود خان اخطار میدهند که بدون اطلاع روسها چرا انجنیران المانی را به شمال افغانستان اعزام نمودند. این موضوع سبب آن میشود که رابطه داود خان با روسها تیره شود. داود خان در آغاز زمامداری اش باجنبش های اسلامی مخالفت زیاد داشت بعد از تیره شدن رابطه اش با مسکو فعالیت های جنبش های اسلامی را باز میگذارد و بر علاوه آن متوجه جنبش های چپی طرفدار مسکو میشود که این امر نیز سبب قهر روسها شده خشم مسکو را نسبت به داود خان تحریک میکند.

محمد داودخان پس از تشکیل لویه جرگه و انتخابش به عنوان رئیس جمهور در نیمه اپریل سال ۱۹۷۷ مطابق ۱۳۵۶ ه.ش. به اتحاد شوروی مسافرت کرد این دومین سفری پس از استقرار نظام جمهوری در کشور بود ظاهر ا گفتگو در باره کمک های اقتصادی. فرهنگی بود اما هدف اصلی و اساسی را فعالیتهای سیاسی گروه های خلق پرچم که از حمایت شوروی برخوردار بودند و او را به ستوه آورده بودند تشکیل میداد به همین دلیل بود که داودخان خواستار ملاقات خصوصی با ریژنف رهبر شوروی گردیده بود اما بیش از این ملاقات هنگام مذاکرات رسمی بین سران دو کشور در مسکور برخوردی شدیدی رخ داده بود.

در روز دوم مذاکرات محمد داود و ریژنف رهبر شوروی پس از تاکید های اولی روابط دو جانبه و سیاست های عام کشورش به داود نگاه کرده و مسایل را مطرح کرد که حتی برای مترجم شوروی ناراحت کنند بود و برای حاضران مجلس غیر منتظره.

ریژنف شکایت کرد که در افغانستان تعداد کارشناسان کشور های

ناتو بر بنیاد طرح های دو جانبه و همچنین در سازمان ملل متحد و سایر پروژه های چند جانبه امداد به گونه قابل ملاحظه افزایش یافته است. و اتحاد شوروی با ناخرسندی به این احوالات می نگرد و از دولت افغانستان میخواهد تا ازین کار شناسان که جز جواسیس مصمم برای دفاع از منافع امپریالیزم نیستند اناترا از کشور شان اخراج نمایند با این سخنان مکشی در اطاق حکمفرما شد بعض از روسها به گونه نمایان خجالت زده بودند و افغانها ناخرسند به نظر میرسیدند صورت داودخان گرفته و تیره شده بود در حالیکه بریژنف حرفهایش را قطع کرده و منتظر شنیدن حرفهای مقابل بود داود خان باصدای سرد پاسخ بریژنف را چنین داد:

«انچه هم اکنون توسط رهبر شوروی گفته شد هیچگاه از طرف افغانها پذیرفته نخواهد شد و من این سخنان را به عنوان دخالت سریع در امور داخلی افغانستان میدانم و اضافه کرد: ما هیچگاه به شما اجازه نخواهیم داد که برای ما در اداره کشور ما و اینکه چه کسانی را افغانستان استخدام کنیم دستور دهید. اینکه ما کارشناسان خارجی را چگونه و در کجا استخدام میکنیم حق منحصر به فرد دولت افغانستان باقی خواهد ماند در صورتیکه ضرورت باشد افغانستان فقیر باقی خواهد ماند اما آزادی در عمل و تصامیمش را هرگز و بهر قیمتی که باشد از دست نخواهد داد» در هنگام وداع بریژنف موافقتش را در باره ملاقات خصوصی ابراز کرد ولی داود خان با صدای بلندی اظهار داشت که دیگر نیازی به آن ملاقات باقی نمانده است. پس از باز گشت ازین سفر داود خان با سفرهای به کشورهای ثروت مند عربی مانند لیبیا. کویت. عربستان سعودی. مصر و همچنان یوگوسلاویا هند و پاکستان و ایران در جستجوی متحدین جدید سیاسی و منافع دیگر کمک برآمده بود.

چنانچه طی سفر رسمی شان شاغلی محمد داود به کشور یوگوسلاویا

در ضیافتی که از طرف مارشال تیتو رئیس جمهوران کشور ترتیب شده بود چنین اظهار داشتند.

«مسرت دارم بار دیگر فرصت یافتم از کشور زیبای یوگوسلاویا دیدن کنم و با یک دوست دیرین جلالت ماب شما ملاقات نموده تجدید خاطرات گذشته نمایم از کلمات دوستانه و محبت آمیزی که راجع به من و کشورم و مردم افغانستان اظهار داشتید صمیمانه سپاسگزارم.»

هكذا طی سفرشان به کشور پاکستان در همان مقطع تاریخ شاغلی محمد داود در ضیافتی که به افتخار شان از طرف جنرال ضیالحق رئیس جمهور پاکستان ترتیب شده بود چنین اظهار داشتند «برادر گرامی جناب جنرال ضیالحق جلالت مابان، دوستان و مهمانان گرامی: از اظهارات نهایت دوستانه و صمیمانه جلالت ماب و از استقبال گرم و مهمان نوازی مردم و حکومت پاکستان کمال امتنان و مسرت را داشته و خوش وقتم که امروز به اثر دعوت دوستانه شما یک بار دیگر از کشور برادر پاکستان باز دید نموده و فرصت تبادل نظر مفید دست داده است.»

این تلاشها در آن زمان مسکو را واداشت که تا با استفاده از تمام امکانات در راه سقوط رژیم داود خان گام بر دارد. و درین وقت بنابر حیل و دسیسه روسها میر اکبر خیبر یکی از کمونیست های سرشناس و تیوری سن های کمونیست توسط اعمال روسها و بگمان اغلب نفر موظف کا. جی بی. سفارت شوروی در کابل بقتل رسانیده میشود. که فردای آن جنازه آترا رهبران و کمونیست های خلق و پرچم با دبدبه و ضمن دفن آن در شهدای صالحین رهبران خلق و پرچم با گفتار های پر طمطراق و آتشین شان رژیم را اخطار میدهد و مرگ و قتل خیبر را بگردن دولت می انداختند.

بنأ شام ۲۵ اپریل ۱۹۷۸ مطابق سال ۱۳۵۷ ه. ش را دیو

افغانستان دستگیری برخی از رهبران حزب دیموکراتیک خلق بشمول نورمحمد تره کی و بېرک کارمل اعلام میدارد عده دیگر ازین رهبران یا در خانهای شان توقیف و یا پنهان میشوند. در همین هنگام روسها به جواسیس شان که در افغانستان اوضاع را تحت مراقبت داشتند بتاريخ ۷ ثور سال ۱۳۵۷ امرکودتا را صادر و قوای هوایی روسها با همکاری مستقیم وطن فروشان خلقی و پرچمی رژیم محمد داود را از بین میبرند و نظام کمونسیتی روسی را در افغانستان تشکیل مینمایند که ساعت ۷ شام ۷ ثور توسط حفیظ الله امین از طریق رادیو افغانستان اعلامیه شورای انقلابی توسط اسلم وطنجار قرائت میگردد.

«دلیری خل له پاره په تاریخ کی دسظنت ظلم استبداد وروستنی بقایا او دنادر خان دکورنی قدرت پای ته ورسید او ټول دولتی قدرت اولس ته لاس ته ورغلی دولتی قدرت دعسکری انقلابی شورا په پوره اختیار او واک کی ده. گرانو وطنوالو ستاسو ولسی دولت چی دانقلابی شورا په لاس کی دی خبر درکوی چی هر ضد انقلابی سړی چی وغواری چی انقلابی شورا له هدایت او مقرر اتو څخه سرو غړوی ژر تر ژره بی دنظامی انقلابی مراکزوته بی وسپاری.»

اما مقاومت گارد داود خان تا اعلام اعلامیه ادامه داشت و داود به گوش خود خبر مرگ خود را می شنود. صبح ۸ ثور باآنکه مقاومت گارد داود خان علیه کمونست ها ادامه داشت افسری از کمونست ها به نام امام الدین داخل اطاق محمد داود شده و به وی میگوید که تسلیم شود داود خان در مقابلش میگوید که شما این امر را از طرف کی دارید؟ در جواب افسر میگوید که این امر حزب و خودم است داود خان در جواب میگوید که من غیر از خدا به دیگر کس تسلیم نمی شوم در همین لحظه بود که داود خان با آخرین مرمی اش بالای افسر فیر و دست وی را زخمی

مینماید که بعداً افسر مذکور بالای داود خان و خانواده اش فیر نموده وی و خانواده اش را به شهادت میرساند.

در کودتای هفت ثور روسها نقش مستقیم داشتند و توسط غلامان داخلی شان همیشه از حوادث کودتا آگاهی کسب میکردند.

بتاریخ دهم ثور به اساس فرمان اول شورای انقلابی وقت ۳۵ نفری حزب دموکراتیک خلق تشکیل شده بود نور محمد تره کی به صفت رئیس شورای انقلابی و منشی عمومی کمیته مرکزی حزب دیموکراتیک خلق افغانستان تعیین شد و به اساس فرمان دوم شورای انقلابی ببرک کارمل منشی دوم حزب و معاون شورای انقلابی و معاون صدراعظم برگزیده میشود.

در اولین اعلامیه دولت توسط نورمحمد تره کی رئیس شورای انقلابی وقت چنین اظهار شده است:

(د افغانستان د دیموکراتیک جمهوری حکومت د انقلابی وظیفو هغه اساسی کړبښی چی د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت د انقلابی شورا له خوا تصویب شوی دی. گرانو وطنوالو د ۱۳۵۷ کال د ثور داومی نیتي وسله وال قیام د دیموکراتیک ملی انقلاب په توگه چی د افغانستان د زیار ایستونکو خلکو دارادی په اساس او د افغانستان د خلکو دیموکراتیک گونه په لارښونه او د وطن پالونکی افسرانو اوزر ورسر بازانو په واسطه پای ته ورسید زموږ په ویاړ و او گران افغانستان کی نوی تاریخی مرحله پرانیست)

مگر این اتحاد خلقی هاو پرچمی هادیری نپائیده تا اینکه دربرج سلطان سال ۱۳۵۸ هـ.ش ببرک کارمل و پنج تن از رهبران پرچم بمقام سفارت در خارج از کشور تعیین میشوند اتحاد شوروی بعد انشعاب خلقی ها و پرچمی هابه هر دو جناح اخطار میدهد گویاکه باد ار بالای غلامانش به

غضب آمده باشد. روسها سیاست دوگانه را پیش انداخته بودند زیرا آنها میخواستند که از جمع این غلام حلقه بگوش غلامی حلقه بگوش تر را انتخاب نمایند تا توسط ان غلام به ارزوهای دیرنه شان برسند در آن زمان اند روپوف از سیاست خلقیها پستی بانی نموده چنانچه خلقی ها بعدجنرال عبدالقادر و سایر نظامی های پرچی را از پهلوی شان دور وزندانی ساختند.

مردم عوام در آغاز نمیدانستند که خلقی وپرچی چیست مگر زمانیکه تغییرات سمبول ها آغاز شد و بیرق سه رنگ افغانستان جایش را به بیرق سرخ رنگ نظیر روس ها داد قیام های مردمی آغاز گردید مردم دانستند که وطن شان به روسها بفروش رسیده است.

رهبران رژیم در بین روشنفکران محبوبیتی نداشتند. روشنفکران سخت ناراض بودند مگر رژیم کمونیستی دز برابر ان ها بی تفاوت مانده سیاست ترور و سرکوب رادستور کارشان قرار داده باز داشت های دسته جمعی از اوایل ۱۳۷۵ ه.ش شروع و بسالهای بعد به اوج خود رسانیده در کابل علاوه بر منسوبین خانواده های سلطنتی گذشته باز داشت فعالین سیاسی مختلف از جمله اعضای جنبش های اسلامی آغاز شد. بر علاوه گروه های اجتماعی مانند محصلان، استادان، افسران اردو، کارمندان دولت رهبران عده از گروه های قومی مانند نورستانی ها، هزاره ها، بدخشانی ها علیه دولت دست به قیام زده بودند عمدتاً هدف دست گیری ها و حملات دولت قرار گرفتند اما در خارج از کابل بزرگان مذهبی و قومی، افراد عادی نیز قربانیان این جنایت کاران بودند. دستگیر شده گان یا به کشتارگاه معروف به پلیگون پلچرخ و یا به زندان پلچرخ فرستاده میشدند میان مرگ و زندگی در آن زمان فاصله کوتاهی بود پلچرخ خود يك شکنجه گاه دیگر به شمار میرفت.

درین وقت بدستو شوروی ها رهبران حزب خلق تاسهای را با مخالفین جنرال ضیاء الحق برقرار ساختند که عده از رهبران مخالف رژیم پاکستان به کابل آمده و مذاکرات بین شان ادامه یافت که در نتیجه یکمقدار سلاح از طرف رهبران حزب خلق به مخالفین رژیم ضیاء الحق تسلیم داده شد و در ضمن چند انفجارات آزمایشی را نیز در پاکستان انجام دادند تا جنرال ضیاء الحق در سیاست خود در برابر افغانستان تغییری وارد کند که بلاخره جنرال ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان به افغانستان مسافرت نموده و در پغمان با نورمحمد تره کی دیدن بعمل آورد. درین ملاقات تره کی به ضیاء الحق پیشنهاد کرد که اگر شما مخالفین ما را در انجانگهداری کنید ما هم میتوانیم که مخالفین شما را کم نموده و برای شما مشکلاتی را ایجاد کنیم.

خشونت و فشار سبب مقاومت شد. طغیان و شورش در مناطق روستایی جایی که نماینده های دولت و خلقی های جوان در مقابل مردم و رسوم و سنت های آن قرار گرفته بودند شعله ور شد. بی امنی در شهر کابل و سایر شهرها مهم نیز سرایت کرد. اولین شورش بزرگ در نورستان رخ داد در نیمه ماه حوت در سال ۱۳۵۸ ه. ش شورشیان نورستان کنترل منطقه کامدیش را در قسمت علیای دره کتر بدست گرفته و نورستان را ازاد اعلام کردند. طی ماه های بعدی دامنه شورش به ولایات پکتیا، ننگرهار، کاپیسا، ارزگان، بادغیس، بلخ، غزنی و هرات کشانیده شد.

با آغاز مقاومت در داخل، علمای دینی و جوانان وابسته به جنبش اسلامی که قبل از کودتای ۱۳۵۷ در کشور پاکستان متمرکز شده بودند و مبارزات مسلحانه را علیه دولت محمد داود خان آغاز کرده بودند مقاومت بیرون مرزی را به وجود آورده و سعی کردند تارهدری و کنترل

وقیام های مردمی رابدست گیرند درین زمان جلسه علمای دینی ومذهبی برپا شد ومشترکاً تصمیم اتخاذ کردند تا علیه رژیم تره کی مقاومت ومبارزه نمایند: نخستین بار يك عالم دینی رابه منطقه زیرك ولایت پکتیا فرستادند وی درغاز جمعه مردم را به قیام فراخواند بعداً درمنطقه شیگل کتر قیام را راه انداختند ومناطقى را اشغال کردند که اسلحه نیز بدست شان رسید در ماه جوزای ۱۳۵۷ عملاً درولایات پکتیا، ننگرها وکتر واکنش ها نسبت به کودتای ثور شکل گرفت وجهاد آغاز شد درین زمان شخصیت های علمی،دینی وسیاسی افغانستان راترك می گفتند وبه مجاهدین می پیوستند وصفوف مقاومت را گسترده تر میساختند. درهمین حال با گسترش شورش درداخل کشور مردم هزاره اهل تشیع درمناطق مرکزی در شمال افغانستان دست به قیام زده وعلماء وگروه های مذهبی شیعه که عمدتاً هزاره وقزل باش بودند اعلان موجودیت کرده وپشتیبانی شانرا از قیام های داخل کشور اعلام کردند. صبغت الله مجددی از دودمان حضرت شور بازارکابل که حدود يك صدتن از اعضای خانواده اش توسط دولت خلقی باز داشت وبه قتل رسیده بود فتوی جهاد راعلیه رژیم خلق اعلام کرده وسعی کردتا رهبری مذهبی جنبش مقاومت رابدست گیرد.

وی چنین گفت:(وقتی که کمونسیت ها آمدند وقدرت راگرفتند مه در همان روز استعفاء کرده به پاکستان آمده علیه انها اعلان جهاد نمودم واعلان جهاد الحمد الله توسط مه شده وبه امضای من استاد ربانی بحیث معاونم کار میکرد وحکمتیار هم يك دفتر خورد داشت دران وقت وبعد ازاعلان جهاد با انکه دردست ماچیزی نبود توانستیم که پیشرفت های زیادی در امور جهاد شروع بکنیم چنانچه کمونسیت ها را الحمد الله شکست دادیم والحمد الله جهاد جاری شددر افغانستان)

بدنبال شورش ها در نورستان، کنر، هزاره جات، بدخشان در تابستان و زمستان سالهای ۱۳۵۷ ه.ش. ۱۳۵۸ ه.ش اولین قیام شهری در ولایت هرات صورت گرفت قیام هرات به تاریخ ۲۳ حوت از ولسوالی غوریان آغاز شد. در شهر هرات قیام يك روز به تاخیر افتاد یعنی از تاریخ ۲۴ حوت آغاز شد در این روز مردم از روستاهای اطراف شهر بابیرق های سبز بابیل و گلنک و چوب بداخل شهر آمدند و در پیشروی موسسات دولتی رژیم خلقی با نعره های الله اکبر. ولا الله لاله نعره را به راه انداخته مگر رژیم خلقی به بسیاری رحمی با توپ و تانک و سلاح های مدرن به قیام کنندگان حمله ور شده وعده زیاد را به شهادت رسانیدند و موج خون در شهر جاری شد. روز دوم قیام فرقه ۱۷ هرات بقیام کننده گان پیوست همچنان در همان روز فرقه دهم نیز بمردم پیوستند. ساحه قیام ۲۴ حوت از داخل هرات بیرون شده ولایات فراه و نیمروز، غور، بادغیس و به قسمت از ولایت فاریاب رسیده و این ولایات از دست رژیم خلقی ها ازاد گردید. قطعات عسکری را مردم اشغال نمودند که تقریباً به ساحه دو صد کیلو متر مربع مناطق درین قیام ازاد شدند. گرچه قیام هرات به بسیارخشونت و بیرحمی با تلفات زیاد سر کوب شد ولی اهمیت این قیام در سرنوشت جنبش مقاومت بسیار بزرگ بود.

پس از قیام هرات جنبش مقاومت هرات و اطراف انرا به پایگاه مهمی در مبارزات علیه رژیم مبدل کرده که در ین مبارزه مردم هرات نقش بسیار مهم داشتند. در حالیکه پس از سرکوب هر شورش منطقه دیگر سر به شورش بر میداشت. مردم کابل علیه دولت به پاخواستند این قیام که از منطقه چنداول کابل روز دوم ماه سرطان آغاز شد پیش از همه واکنشی بود علیه برخورد خشن دولت نسبت بمردم و یازداشت علمای

دینی آنها.

گسترش شورش رژیم را سراسیمه ساخت. در همین حال اتحاد شوروی که حامی اصلی رژیم بشمار میرفت از موجودیت رژیم در آینده نگران شده و در همین روزها امکان دخالت نظامی شوروی را در افغانستان مورد بحث قرار دادند این قیام ها شوروی ها رادست پاچه ساخته بود چنانچه در همان زمان اعضای دفتر سیاسی حزب کمونست اتحاد شوروی به دستور برژنف وخامت اوضاع را در افغانستان در جلسه خاص بررسی کردند وتصمیم گرفتند که اوضاع را از این حالت کشیده واز تره کی دعوت نمودند تا به اتحاد شوروی سفر نماید. تره کی دران زمان به هاوانا سفر داشت بعد از بازگشت از سفر ها وانا به مسکو توقف نموده و با برژنف مذاکره کرد بعد از بازگشت تره کی از مسکو به کابل مناسبات تره کی وامین روبه خرابی نهاده بود. ومبارزه قدرت بین تره کی وامین به شدت بالا گرفته بود امین میخواست که سه تن از وزرای وفادار به تره کی را از مقام شان سبکدوش بسازد ولی تره کی به این امر توافق نداشت. بتاریخ ۲۲ سنبله سال ۱۳۵۸ رهبر شوروی که اوضاع کابل رابدقت در نظر داشت به پوزانوف سفیر شوروی در افغانستان کریموف مشاور ارشد روسها در افغانستان ونماینده اداره امنیت شوروی یا کاجی،بی در کابل وپاولو فسکی رئیس هیات بلند پایه شوروی در کابل دستور داد تا با تره کی وامین ملاقات و دیدن بعمل آورند.

هیات با تره کی در حالیکه امین در ملاقات حاضر نبود دیدن بعمل آورده از مناسبات شان جويا شدند تره کی خون سردانه میگوید که مناسبات من وامین خیلی ها خوب بوده امین فرزندم است.

بتاریخ ۲۳ سنبله ۱۳۵۸ ه.ش رادیو افغانستان بر طوفی رئیس

اکسا وسه تن از وزرای طرفدار تره کی را اعلام نمود که مقامات شوروی در کابل با بر طرفی این وزراء به کاخ ریاست جمهوری آمدند و خواستند که درین مورد با تره کی و امین صحبت نمایند ولی مذاکره صورت نگرفت. بتاريخ ۲۴ سنبله سال ۱۳۵۸ مجدداً به تره کی از طرف هیات رهبری شوروی دستور داده میشود که تا با امین يك جا ملاقات نماید امین درین ملاقات حاضر شود. زمانیکه موتر امین بداخل ارگ ریاست جمهوری داخل شد و امین پایش به اولین پله زینه رسیده بود که صدای فیر بلند شد در حالیکه شلیک گلوله ها ادامه داشت در داخل کاخ تره کی و هیات شوروی وحشت زده شده بودند. دودباروت به هوا بلند شد خانم تره کی داخل اطاق گفت از پنجره مشاهده نمودم که ترون خون آلود در پله زینه افتیده است سید داود ترون رئیس دفتر تره کی درین حادثه کشته شد.

همچنان يك تن از محافظین امین درین حادثه زخم برداشت. امین پس از فرار از حادثه به کاخ دلکشا رفته ارتباطات تره کی را با خارج قطع نمود و خود اداره امور را بدست گرفت. بتاريخ ۲۵ سنبله ۱۳۵۸ رادبو افغانستان اعلام نمود که حفیظ الله امین به صفت منشی عمومی کمیته مرکزی حزب دموکراتیک واپس رئیس شورای انقلابی برگزیده شد وی بحیث شاگرد وفادار نا بغهء شرق، تره کی را بقتل رسانید و خود به اریکه قدرت و نوکری روسها تکیه زد.

ودر اوئین بیانیه خویش خطاب بمردم چنین گفت: «هموطنان دلیر جای شکران است که قوانین عام تکامل جامعه عینی بوده به اراده افراد جهت روند تاریخ تغییرنی خورد ورنه ستم گری ها و خودپسندی های انانیکه براریکه قدرت تکیه میزدند حاصل زحمت کشی های دیگران را می بلعیدن مناعت و عزت صلحشوران آزادی پسند را ملامت میدادند

بزرگی خود را در خوردی و بلندی خود را در لگد مالی اجساد دیگران میدیدند هرگز داوطلبانه به حق تسلیم نمی شدند. در طول تاریخ تکامل جامعه این آزادی بی پایان ستم گران و خود پسندان را جلو میگیرند و همه روند تاریخ را خلق تعیین مینماید.

بتاریخ ۲۵ سنبله ۱۳۵۸ نیز خلق کشور محبوب ما قدم فراع تری بسوی جامعه بر داشت که دولت خلقی مادرك کارگری ما جمهوری دیموکراتیک افغانستان بخاطر رسیدن به آن در پرتو مشعل فروزان ایدیالوژی دوران ساز طبقه کار گرتپ و تلاش دارند تمام عناصر و سازمانهای خود خواه که زحمت کشان ما را به تشویش انداخته بودند نابود شدند» پس از برکناری تره کی دولت حفیظ الله امین يك لست ۱۲ هزار نفری از شهدا را اعلام کرد و چنین وانمود کرد که گویا مسوول تمام این کشتار های مردم بیگناه و بیدفاع تره کی بوده است در حالیکه در شهید شدن این شهدای کرام دست حفیظ الله امین نیز دخیل بود قرار گفتار شواهد عینی که در آن زمان زندانی بودند مسولیت این کشتار های دسته جمعی را تمام رهبران رژیم کمونستی بدوش داشتند که بدون محکمه همه را اعدام میکردند چنانچه درین مورد در باره به شهادت رسانیدن محمد موسی شفیق یکی از رهبران خلق بنام سید محمد گلاب زوی چنین میگوید.

(تمام ارگانهای حزبی در ترور و کشتار مردم سهم بودند. کلتور. فرهنگ و عنعنات مردم را در نظر نداشتند و خلاف آن عمل میکردند. بدون فیصله محکمه کشتن بدون فیصله محکمه. ضبط نمودن اموال مردم و بدون محکمه به زندان انداختن که این عمل در هیچ يك از قوانین جهان موجود نیست. من صادقانه برای تان میگویم در مورد موسی شفیق که امین آمد و به تره کی گفت: که تره کی صاحب بچه ها موسی شفیق را از

بین بردند از دست تره گی پیاله چای افتید و به امین گفت که امین صاحب این درست نیست که خودت میگویی که بچه ها این کار را نموده فردا تاریخ است. او در جوابم گفت که سید محمد جان هر حوک تاریخ دخپل په گته نوشته کوی که متاسفانه چنین گفت»

همچنان در مورد توقیف نمودن افراد بی گناه یکی از رهبران دیگر حزب دموکراتیک خلق بنام عزیز اکبری چنین نظر دارد.

(بر داشت من این است که در مجموع رهبری حزب مسوول است بر علاوه رهبری حزب چنانچه تره کی دریک تعداد از بیانات خود میگه که: شوک چی په تیاره توطئه کوی په تیاره بی محوه کی یعنی کس که در تاریکی توطئه میکنند در تاریکی محوه کنید یا مثلاً در یک بیانیه دیگر خود می گه که (زه داخوانیانو پیرضد جهاد اعلانوم) و این تقریباً صلاحیت را به آخرین صف حزب انتقال میدهد یعنی درانجا صرف اکسا و سازمان و سزوری مطرح نبود از منشی سازمان اولیه حزبی ولسوالی و علاقه داری گرفته تا سطح وزرا صلاحیت گرفتن و زدن و توقیف کردن را داشتند. در زیاد موارد گرفتن و حکم دادن به نظرم کی مسوول بود امین تصمیم میگرفت و امین بود که بالاخره در اخر تصمیم نهایی را میگرفت امین البته در شروع معاون صدراعظم بود و تره کی صلاحیت همه کارها را نداشت»

سیاست سرکوب و تروریه گفته یک افغانستان شناس امریکایی از ساده انگاری و بر خورد و میکانیکی رژیم نسبت به مسایل پیچیدهء اجتماعی مایه میگرفت.

آنها درک و در یافتی که از جامعه داشتند بسیار سطحی نگرانه و مغایر اخلاق انسانی و اسلامی بود به این معنی که آنها فکر میکردند که توده های مردم زندانی عناصر نادان شده اند یا گروه های ناصالح آنها را

در اسارت خود در آورده اند اگر آنها کار گذاران این گروه ها را بکشند انوقت مردم از تصورات کاذب خود دست بر خواهد داشت و یا گروه جدیدی که میخواهد آنها را رهایی بخشد متحد خواهند شد و این طرز فکرنشان دهندهء ان است که از طبیعت و خصلتجامعه فرهنگ و تاریخ افغانستان هیچ شناختی نداشتند.

حفیظ الله امین در مقام فرمانروای جدید بار مسئولیت تمام سرکوب ها و مظالم را بدوش تره کی انداخته و برای جلب اعتماد مردم شعار قانونیت مصونیت و عدالت را پیشکش نمود.

حفیظ الله امین پس از تصرف کامل قدرت در سنبله سال ۱۳۵۸ بادو سوال عمده بر خورد . مناسبات با اتحاد شوروی و جنگ داخلی در حال گسترش و در حال پیروزی. درحقیقت این عمل امین بدون آگاهی شوروی ها و خلاف اراده آنها صورت گرفته بود!!

امین با بازداشت و سپس قتل تره کی شوروی را غافل گیر ساخت در چنین وضعی جلب اعتماد امین برای شوروی کار دشواری بود اگر چه گروه او قدرت واقعی را در اردو و دولت در اختیار داشت.

درین حال قیام ها شورش مردم گسترش میافت و دولت کنترل راه ها و شاهراه هارا از دست داده و قدرت آن روز تا روز به مراکز ولایات و ولسوالی ها محدود شده میرفت و نیروهای مقاومت آماده میشدند تا قدرت را بدست گیرد زیرا سقوط رژیم حتمی بود اکثر از ولسوالی ها از قید رژیم آزاد شده بودند مقاومت به کابل رسیده بود و رژیم درحالت فوق العاده بد قرار داشت که اگر قوای روسی بداخل افغانستان داخل نمیشد رژیم درهمان وقت سقوط میکرد.

پیروزی درجنگ داخلی بدون کمک نظامی اتحاد شوروی ممکن نبود اما برای اجتناب از جنگ باید راه سازش جستجو میشد و تلاش برای

بیرون رفت ازین بن بست امین باب تماس و مفاهمه را با امریکا باز کرد.

(چنانچه درین مورد داکتر شاه ولی یك تن از رهبران خلقی چنین گفته است:

« باید گفته شود که بادیگر کشورها غرب رابطه ما نورمال باقیمانده بود تنها با امریکا بعد از قتل سفیر امریکا در ماه فیروی ۱۹۷۹ بعد از اینکه واپس از طرف گروهگیران گرفته شدو در رهایی ان از طرف دولت افغانستان اقدامات صورت گرفت مگر درین حادثه وی به قتل رسید بعد از قتل سفیر امریکا پالیسی کشور امریکا در مقابل ما تغییر خورد و بعضی کمک ها را امریکایی ها توقف دادند.

امین میخواست که روابط خود را با امریکا عادی بسازد چنانچه شخصاً خودم در کابل با شارژدافیر امریکا ملاقات نمودم و زمانیکه بایک هیات افغانی در ۳۴ مین جلسه اتیاس ملل متحد در نیورک با معاون وزارت خارجه امریکا دیدیم و موضوع افغانستان و امریکا را دران جا مطرح نمودیم و این موضوع در جریان قرار داشت»

همچنان گام اساسی دیگر بهبود روابط با پاکستان بود. امین باوضع دشواری سرد چارپود نزدیکی با مریکا و پاکستان نتوانست از اقدام شوروی علیه او جلو گیری کند. پس از قتل تره کی سازمان امنیت شوروی یا (کا، جی، بی) به ایجاد ائتلاف میان طرفداران تره کی و ببرک کارمل که در مسکو گرد آمده بودند کمک کرد. این ائتلاف تحت رهبری ببرک کارمل با حمایت شوروی خود را برای تعویض امین آماده میگردند. چنانچه عزیز اکبری چنین گفته است (البته سه نفر از اعضای بلند پایه دولت امین به سفارت شوروی پناه برده بودند که انها عبارت از اسدالله سروری- اسلم وطنجار- سیدمحمدگلاب زوی است. شیر جان

مزدوریار که البته دران وقت بافامیل خود در پغمان به استرحت رفته بود و در بازگشت از پغمان دستگیر و گرفتار وزندانی میشود اسدالله سروری و دو نفر دیگر بالاخره توسط کی، جی، بی، سازمان امنیت شوروی به شیوه های که خودشان داشت توسط سفارت شوروی از افغانستان خارج ساخته میشود طوری که بعد اطلاع یافتم از قول سروری انها يك مدت در تاشکند بودند بعداً انتقال میشود به يك کشور دیگر یعنی بلغارستان البته در بلغارستان روسها از انها اسناد تحریری میگیرند مبنی بر کمک نظامی. بعداً انها میایند به مسکو. مسکو برای اینها اندروپوف که دران وقت رئیس سازمان امنیت یا کی جی بی بود برای انها ابلاغ میکند که غیر از شما در افغانستان يك گروه دیگر هم است که از ماتقاضای کمک کرده اند حزب دیموکراتیک خلق بالاخره در مسکو با کارمل توسط شوروی هایک جامی شوند و باهم می بینند بعد از آن کارمل، سروری و طنجار و گلاب زوی مشترکاً برنامه را برای شوروی ها ارائه میکنند.

گروه رهبری ضد امین که بعداً با توجه شوروی وارد افغانستان شد يك گروه هشت نفری بود که در راس آن بېرک کارمل قرار داشت که این گروه هشت نفری عبارت بودند از: اناهیتا راتب زاد. جنرال گل آقا محمد رفیع. عبدالوکیل. نوراحمد نور. و طنجار. سروری بود که شوروی بالای این هشت نفر اتکا نموده بود. بېرک کارمل و سایر رهبران پرچم که در نخستین ماه های فاجعه ثور بر کنار شده بودند از اواسط سال ۱۳۵۸ همزمان با تشدید شورش ها علیه تند روی های رژیم خلقی مجدداً طرف توجه مقامات شوروی قرار گرفتند اوایل برج عقرب سال ۱۳۵۸ مقامات رهبری شوروی به این نتیجه رسیدند که امکانات تغییری جهت سیاسی در افغانستان به سود امریکا وجود دارد. مشاور امور

خارجه بریژنف میگوید که: در مسکو عقیده برین بود که پس از تبدیل شدن رژیم سابقه افغانستان به یک رژیم کمونیستی پایگاه ضد شوروی در افغانستان در حال گسترش بوده است.

علی الرغم تهدید های اولی در مورد افغانستان سر انجام شوروی تصمیم گرفت تا به افغانستان نیرو بفرستد و خامت اوضاع و قتل تره کی در تجاوز شوروی به افغانستان نقش عمده داشت اما تصمیم در مورد هجوم نظامی در یک حلقه کوچک گرفته شد.

به اساس دستور های شفاهی وزیر دفاع شوروی مارشال اوستینوف در قلمرو نظامی ترکستان. فرماندهی نظامی آسیای میانه نزدیک به یکصد واحد رزمی همه تحت فرماندهی اردوی جدید که اردوی جهلم نامیده میشد گرد آورده شدند این اردو بعداً تمام نیروهای مهاجم شوروی را در افغانستان در خود متشکل میکرد.

به تاریخ ۳ جدی سال ۱۳۵۸ ه. ش مطابق ۲۴ دسامبر ۱۹۷۹ میلادی در گرد همایی هیات رهبری وزارت دفاع اتحاد شوروی اعلام گردید که رهبران اتحاد شوروی تصمیم گرفته اند تا به افغانستان نیرو بفرستند.

بتاریخ ۶ جدی سال ۱۳۵۸ ه. ش هواپیماهای اتحاد شوروی یکی پی دیگر در فرود گاه های کابل و بگرام به زمین نشستند سایر نیروهای شوروی که دو روز قبل از بنادر حیرتان و تورغندی گذشته بودند به سوی کابل هرات. کندهار و غزنی در حرکت بودند اما درین روز حفیظ الله امین همه اعضای دفتر سیاسی را برای صرف نهار در اقامتگاه اش در کاخ تاجبیک دعوت کرده بود که آنها بعد از صرف نهار که بدستور عمال کا. جی. پی در غذای شان دوا بی هوشی مخلوط شده بود همه بیهوش شده بودند و وضع امین بدتر از همه کسان مجلس بود که صدای فیر

ساعت هفت شام فضای تپه تاجبیک را پیچانیده واحد ضربتی ۳۳۳ کا. جی بی کاخ را هدف قرارداداده و نیروهای شوروی با درهم شکستن مقاومت به زودی داخل کاخ شده و امین و پسرش به قتل رسانیدند بساعت ۷ شام ششم جدی بېرک کارمل که قدرت را در ساحه نیروهای شوروی بدست گرفته بود اولین بیانه اش را از طریق رادیو تاجکستان ایراد نمود:

«اینجانب بېرک کارمل از طرف کمیته مرکزی حزب واحد دیموکراتیک خلق افغانستان شورای جمهوری دیموکراتیک افغانستان دولت و حکومت جمهوری دیموکراتیک افغانستانا به مناسبت سقوط مرگ بار وواژگون شدن رژیم فاشیستی حفیظ الله امین این جاسوس سفاک امپریالیزم امریکا و دیکتاتور جبار وعوام فریب بشما وطنداران عذاب دیده مسلمانان مستضعف افغانستان هم از اهل تسنن و تشیع علما و روحانیون پاک نهاد و باتقوی کشور. سربازان و افسران اردوی قهرمان وطن، تاجران ملی و سرمایه داران ملی. زمین داران وطن دوست. پیشه وران زحمتکش اقوام و قبائل صلح شور افغانستان چوپانان و کوچیان آواره وطن. ماموران دولتی روشنفکران و جوانان پیشکار مردان و زنان کارگر مردان و زنان دهقان. پدران، مادران، برادران و خواهران که تاکنون در زیر جلاد آدم کش و شاید تاریخ حفیظ الله امین و امینی ها قرار داشتند درود میفرستم و شاد باش میگویم»

تجاوز شوروی درافغانستان واکنش شدیدی را در سراسر جهان بر انگخت در همان لحظه های ورود نیروهای نظامی شوروی در افغانستان جمعی کارتر رئیس جمهور امریکا اعلام داشت که شوروی باید برای تجاوز خود در افغانستان بهانی مشخص بپردازد. امریکا در مخالفت با شوروی به زودی از حمایت بزرگ در منطقه و جهان بر خوردار شد تمام

کشورهای غربی. چین. پاکستان. و عربستان سعودی به جبهه مخالفت شوروی در افغانستان پیوستند و افغانستان به مهمترین میدان جنگ سرد مبدل شد اعضای سازمان ملل در اواخر سالهای ۱۳۵۹ ه.ش با ۱۱۱ رای موافق و ۲۲ رای مخالف و ۱۲ رای ممتنع تجاوزشوروی را به افغانستان محکوم کردند.

رژیم جدید تحت رهبری ببرک کارمل در فردای پس از هجوم نظامی شوروی تلاش کرد تا بامیانه روی و سیاست های معتدل اعتماد از دست رفته مردم را نسبت به حزب دیموکراتیک خلق و دولت دو باره احیا کند که این يك خیال پوچ بعد از وقت بود چنانچه در صحبت های کارمل بشنوید که وی نسبت به تمام رهبران کمونستی غلام تر و نوکر حلقه بگوش شوروی بوده است. «دزست عنعنوی تاریخی و ملی خلق افغانستان و پاسبان پر قدرت صلح یعنی اتحاد شوروی و تمام اردوگاه صلح جهانی جنبش های رهایی بخش ملی جنبش های کارگری جهانی و دیگر نیروهای مترقی جهان از نبرد عادلانه و جانبازانه مردم افغانستان پشتیبانی همه جانبه مینمایند و از کمک های بزرگ و سازنده بی خود دریغ نمی ورزند. زنده باد دوستی افغانستان و شوروی این ضامن شکست ناپذیر استقلال و آزادی افغانسان انقلابی و قهرمان. ما پایه های مستحکم اجتماعی داریم. زیرا نیرو و وسایل لازم برای مبارزه علیه عناصر ضد انقلابی در دست رس خود داریم زیرا تمام نیروهای مترقی جهان در راس اتحاد جماهیر سوسیالیستی دوش بدوش در پهلوی خلق ما قرار دارد و با ما است امر انقلاب ما شکست نا پذیر است آینده درخشان از آن ما از آن مردم زحمت کش ماست ازین رو ما از اصول حزب طرازیلین و از خطمشی اعلام شده حزبی بدون سازش ملحوظات این ان ویلا انحطاط پیروزی خواهیم کرد. این حکم اصولی لینین حزب دولت و انقلاب است ما مطابق

به این اصل جاودان لینن ضمن حل دیگر وسایل دروضع موجود به حل مهم ساختمان نظامی را در دستور روز قرار میدهیم. خان ها و فیودال ها ی سرنگون شده و محروم شده از امتیازات غیر مشروط به مخالفت و مبارزه علنی بر ضد حکومت و توده های زحمتکش دست زده اند و بصورت اعظمی تلاش می ورزند تا از عملی نمودن تحولات اقتصادی و اجتماعی در ولایات کشور جلوگیری کنند. رویداد های ۳ حوت گویا برجسته ازان است که این عناصر سیاه به طور همه جانبه از طرف ارتجاع خارجی با اسلحه و پول فراوان اکمال میشوند»

سوم حوت ۱۳۵۹ مردم کابل در نخستین نمایش ضد نیروهای مهاجم با نعره های الله و اکبر در جاده ها ریختند و قیام را پرپاسا ساختند مگر متاسفانه که این قیام از طرف نیروهای روس سرکوب گردید چند ماه بعد از ان دختران مدارس و پوهنتون کابل علیه دولت و هجوم شوروی دست به تظاهرات زدند مگر رژیم سفاک و خون اشام بیرککارمل و پاداران روس اش با فیر های پیاپی تظاهرات را از هم پاشیده و چند تن از دختران افغان چون ناهید و راضیه به شهادت رسانیده شدند و عده دیگر سخت زخمی گردیدند. روسها خود دران زمان میگفتند که نیروهای مادر جنگ افغانستان گیر مانده و دیگر امکان بازگشت رانخواهیم داشت زیرا مقاومت در برابر افغانها کار بسیار دشوار بوده مادیرگر این طاقت را از دست داده ایم. در زمانیکه مقاومت مسلحانه گسترش میافت و دولت دست نشاندۀ روس با انزوای گسترده یی بین المللی رو برو بود بحران اقتصادی و اجتماعی نیز بر بار مشکلات رژیم می افزود. چنانچه سلطان علی کشتمند که مدت ده سال را به صفت صدراعظم رژیم کمونیستی ایفای وظیفه مینمود میگوید:

« شرایط بسیار دشوار در کشور بود از يك طرف جنگ داخلی از

قبل آغازگردیده بود وهمچنان يك اقتصاد ویران شده. کسر بودیجه عظیم و وضع ناهنجار در امور اقتصادی واجتماعی از رژیم گذشته به میراث مانده بود حل و فصل تمام مسایل کاردشوار می. طلبید تمام سعی درین شد که قانونیت در عرصه دولت احیا شود تعداد زیادی از قوانین دیموکراتیک طرح شد وهمچنان اشتباهاتی که از گذشته صورت گرفت ان بر پایه طرح قوانین جدید تحلیلات دقیق و سعی شد که اشتباهات گذشته رفع شود مثلاً اصلاحات ارضی ویلان پنج ساله طرح شده بود که غیر واقعینانه بود لغو شد و بجای آن پلان قصیرالمدت یا کوتاه مدت یکساله که بیشتر جنبه برنامه یی داشت در عمل گذاشته شد. همچنان سعی شد که يك سیستم اداری جدید حکومت به وجود بیاید»

اقدامات دولت برای ازادی زنان درین زمان تبلیغات روسها بود و پس زیرا زن هادارانزمان بارسنگین جنگ را با قربانی فرزندان شان بدوش داشته و بیشترین قربانی تجاوز روسها زنان قهرمان افغانستان بودند جنبش های اسلامی که پس از حملات مسلحانه علیه دولت محمد داود در سال ۱۳۵۲ در پاکستان تمرکز یافته بودند مهمترین نیروی بود که پس از پیروزی کودتای ۷ ثور تلاش کردند تارهبری جنبش مقاومت رادردست گیرند درحالیکه عده زیادی از روحانیون وشخصت های مذهبی بعداز کودتای ثوربه پاکستان رفتند. در اولین ماه های پس از کودتا دو گروه جمعیت اسلامی افغانستان تحت رهبری برهان الدین ربانی و حزب اسلامی افغانستان تحت رهبری قاضی امین وقاد وبعداً گلبدین حکمتیار اتحادی را تحت رهبری مولوی محمد نبی محمدی به وجود آوردند.

کمک های خارجی به مجاهدین پس از تجاوز شوروی پیوسته افزایش میافت درحالیکه امریکا مسئولیت پول واسلحه رابه عهده گرفته بود.

پاکستان با پناه دادن به مجاهدین و مهاجرین افغان خطر تبدیل شدن بدولت خط مقدم رادرمقابله با اتحاد شوروی پذیرفت و یک رکن مهم رادر اتحاد استراتیژیک علیه اتحاد شوروی بوجود آورد.

گروه های مسلح مجاهدین در زمان هجوم نیروهای شوروی کنترل بسیاری از مناطق روستای راه ها و شاهراه ها رادردست داشتند. مگر تجاوز مسلحانه روسها روحیات ملی واحساسات اسلامی مردم غیور مارا برانگیخته وسبب ان شد که روز تا روز مردم در صفوف مجاهدین برضد روسها پیوندند.

جنگ علیه نیروهای شوروی ورژیم کمونستی شدت میافت ویاگذشت هر روز مجاهدین نیز تجربه وامکانات بیشتری بدست میاوردند نیروهای اردوی رژیم که به واقعیت جهادی پی برده بودند روز تا روز به مجاهدین می پیوست و صفوف مجاهدین روزتا روز قوی تر از پیش میشد ورژیم را درهراس انداخته بود.

ایجاد واحد هاب خصوص ومدرنیزه وتکنیک های جدید شوروی علیه مجاهدین باعث عقب انداختن مجاهدین نگردیده ووضعیته جنگ را به سود نیروهای شوروی تغییرنداد زیرا روحیه قوی افغانها در جنگ علیه نیروهای خارجی وشجاعت وامادگی انها برای قربانی نادیده گرفته شده بود.

در همین حال تشدید جنگ بامباران روستاهاوتعقیته وسرکوب بیشتر مجاهدین در شهر ها همراه بود هر چه دامنه جنگ گسترش میافت به همان اندازه به تعداد کشته ها زخمی ها ومعلولین افزوده میشد. فشار جنگ در همین حال صد ها هزارتن از هموطنان مارا وادار کرد تا خانه وکاشانه شانرا ترک گفته به کشور های بیگانه مهاجر شوند پس از دخالت مسلحانه شوروی حدود سه میلیون از هموطنان ما به پاکستان ودر حدود

دو میلیون از هموطنان ما به ایران پناهنده شدند که این پناهنده ها تمام اقشار جامعه ما چون عوام، روشنفکران، معلمین، استادان، داکتران، انجیران و همه و همه را در بر میگرفت.

درحالیکه سیلی از مهاجرین کشورشانرا ترك مینمود پایانی برای جنگ و خونریزی محسوس نبود کشور به يك جبهه جنگ مبدل شده بود روسها روز تاروز مورال شانرا از دست میدادند. چنانچه روزنامه نگار روسی ارسیم کورکیک میگوید: «ما افغانستان را از پشت شیشه تانک ها میدیدیم سخن بجای کشید که حتی از بچه های کوچک نیز میترسیدیم چنانچه بخاطر میاورم هنگامیکه طیاره مادر بگرام به زمین نشست پسر بچه ده ساله بطرف طیاره میدوید و چیزی را میخواست پرتاب کند. پسر بچه را ازین بردیم وزمانیکه بدست قطع شده بچه نگاه نمودیم سنگ پارچه در دستش بود نه بم» در حالیکه جنگ و بحران ادامه داشت تعداد مشاورین شوروی در افغانستان که اغلب نقش تصمیم گیرنده را داشتند افزایش میافت. و حتی کار به جای رسیده بود که رژیم دست نشانده از روسها تقاضا نموده بودند تا مشاورین در امور مذهبی جهت تنظیم روابط دولت دست نشانده نیز به کابل بفرستند!!

افزایش مشاوران و توسعه فعالیت های نظامی علیه نیروهای مقاومت هیچ یکی به اعاده ثبات و پایان فوری جنگ کمک نکرد. یافتن يك راه حل سیاسی نیز برای ختم بحران آسان به نظر نمی رسید. وقتی که گریباچوف به قدرت رسید میخواست تا روابط خود را با امریکا بهبود بخشد و از نظر او خروج عساکرش از افغانستان شرطی بود برای بهبود روابط با امریکا. اما نظامیان جداً با او مخالف بودند چراکه نظامیان به این عقیده بودند که آنها نمیتوانند با سرافکنندگی از افغانستان خارج شوند. باوجود فشار نظامیان و گروه های مخالف میخائیل گریباچف

دزبرج قوس سال ۱۳۶۴ بېرک کارمل وعده دیگر از رهبران حزب دیموکراتیک خلق را از تصمیم شوروی در مورد خروج شوروی تا بهار سال آینده مطلع ساخت شوروی از همان اولین ماه های انتخاب گریاچف سیاست پشتیبانی از انقلاب رادر افغانستان کنار گذاشت.

گریاچف جنگ افغانستان رازخم خونین خواند و برای مداوا به تاریخ ۱۴ حمل سال ۱۳۶۵ بېرک کارمل مجبور گردانیده شد تا استعفایش را از بست منشی عمومی حزب دیموکراتیک اعلان کند. که پس از استعفای کارمل دوکتور نجیب الله عضو دفتر سیاسی حزب دیموکراتیک خلق و رئیس خاد به صفت منشی عمومی حزب دیموکراتیک خلق انتخاب گردید مگر کارمل در همان زمان از جانب روسها از سایر پست ها جبراً نیز برکنار و به اتحاد شوروی فرستاده شد.

در آغاز این روز های حکومت داکتر نجیب الله شعار های انقلابی رایک سو گذاشته و خواهان يك حکومت ائتلافی با مخالفین ورژیم گردید وى درین راستا سیاست مصالحه ملی رادر پیش گرفت. چنانچه در بیانیه که بعد از انتخابش بمقام رئیس جمهور چنین اظهار نموده است.

«برادران وخواهران عزیز هموطنان. شرکت کننده گان محترم لویه جرگه تاریخی نماینده گان با اعتبار مردم سربلند افغانستان اجازه بدهید صمیمانه سپاس و قدردانی های خود را به خاطر افتخار و اعتمادی بزرگی که درین مرحله تاریخی و اساس کشور برمن صورت گرفته است ابراز بدارم من انتخاب خود رادر مقام ریاست جمهوری کشور قبل از همه به مثابه پستی بانی از سیاست مصالحه ملی شناساسی و اعتبار حزب دیموکراتیک خلق افغانستان دستور برای حل هر چه عاجل تری به صلح به توافق ملی و جنگ برادر کشی در کشور درک میکنم.»

سیاست مصالحه ملی پوشش ابرومندانه یی را برای عقب نشینی

نیروهای شوروی فراهم میکرد درواقع مسکو و کابل میخواستند تا خروج نیروها به سقوط دولت درکابل منتج نگردد. با وجود اعلام سیاست مصالحه ملی تقریباً دو سال طول کشید تا زمینه برای موافقتنامه های صلح میان افغانستان و پاکستان در ژینو مساعد شود. دیگوکورد یویز فرستاده ویژه سرمنشی سازمان ملل متحد که پس از ششسال میانجگری زمینه را برای امضای موافقتنامه ژینو مساعد گردانیده میگوید: « هدف او خروج نیروهای شوروی بود و نه تنظیم مسایل آینده کشور» عقب نشینی نیروهای اتحاد شوروی از برج ثور شال ۱۳۶۷ ه.ش آغاز و در ۲۶ دلو سال ۱۳۶۸ ه.ش پایان یافت و افغانستان اولین میدان کار زار جنگ سرد و هجوم ارتش سرخ بود که شوروی در آن شکست خورد.

داکتر نجیب الله ضمن بیانیه بی در حضور قشون سرخ شوروی عین خروج شان از افغانستان چنین گفتند:

«برادران همرزم. هموطنان عزیز. امروز یکروز تاریخی است حادثه با اهمیت بزرگ به وقوع می پیوندد.

سربازان انترناسیو نالیست بعد از اجرای وظیفه انترناسیونالیستی شان بوطن صلح دوست خود عودت مینمایند این تصمیم از جانب رفیق میخائیل سرگیویچ گربا چف ضمن صحبت وی در ویلادی واستوک با توافق به حکومت جمهوری دیموکراتیک افغانستان اعلان شده بود شما در لحظات تاریک و دشواری برای انقلاب به کمک ما شتافتید در آن زمان موضوع زندگی و مرگ انقلاب مطرح بود شما دست کمک را به مادرانموده اید و دراز بین بردن نا بسامانی ها کمک کردید دوست در روز بد آزمایش میشود و دیگر هر کس بخوبی درک نموده که دوست ما کی است؟ این مساله در نزد ما برای ابد و همیشه حل شده است ما در برابر شما فرزندان شجاع کشور لینن بخاطر همه آن چه برای مردم افغانستان

برای انقلاب ثور انجام داده اید بخاطر مردانگی و شجاعت و هم بخاطر مهربانی و انسانیت شما سرتعظیم فرود میاوریم.»

طی سالهای جنگ سرد سه میلیون انسان در سراسر جهان جان خود را از دست داده که صد ها هزار افغان جز این قربانیان بودند اما شوروی نیز برای جنگ افغانستان بهای گزافی پرداخت ۱۳ هزار کشته پنج هزار زخمی و میلیارد ها دالر ضایعات مادی. زمانیکه عقب نشینی نیروهای شوروی در سال ۱۳۶۷ شروع شد جوانب در گیر در افغانستان به تلاشهای سازمان ملل جهت براه انداختن گفتگو های سیاسی واکنشی سردی نشان دادند و آن هنگام دیگوکورد بویز فرستاده خاص سرمنشی ملل متحد برای افغانستان و جانشین بینی سیوان امکانات تشکیل حکومت فراگیر و قابل قبول برای افغانها را با دولت های پاکستان، امریکا، شوروی، افغانستان و تنظیم های جهادی، شاه سابق و شخصیت های مستقل افغان مورد بحث قرار داد.

اما عجله شوروی برای خروج از افغانستان و باور مخالفان دولت کابل و سقوط فوری رژیم بعد از عقب نشینی نیروهای شوروی مانع هر نوع توافقات گردید.

همزمان با خروج آخرین سرباز شوروی در برج دلو سال ۱۳۶۸ ه.ش تنظیم های مجاهدین شورای مشورتی را در شهر لاهور پندی پاکستان تشکیل دادند که هدف از آن ایجاد يك دولت موقت انتقالی بود. این دولت باید ظرف یکماه قدرت را در افغانستان بدست میگرفت.

مجاهدین برای سقوط دادن دولت حمله بزرگی را در جلال اباد آغاز کردند مگر این جنگ با مقاومت شدید نیروهای نجیب روبرو شده و به نتیجه نرسید. و علت آن هم این بود که مجاهدین رهبری واحد سیاسی نداشتند قطعات منظم ارود وجود نداشت مجاهدین در جنگ های چرکی

مهارت کامل داشتند ولی در جنگ های منظم رویا رویی تجربه کافی و وسایل پیشرفته حربی در اختیار نداشتند که به همین سبب مجاهدین در جنگ جلال آباد عقب کشیده شدند. مجاهدین نه تنها با هرگونه پیشنهاد کابل برای گفتگو و سازش مخالف بودند بلکه بسیاری از آنها طرح ایجاد يك حکومت بر پایه های وسیع را که سازمان ملل خواستاران بود نیز رد میکردند. تماس ها بین عده از رهبران تنظیم ها با دولت کابل آغاز شد ولی این تماس ها در راه حل سیاسی افغانستان کدام نتیجه به بار نیاورد.

در آخرین روز های سال ۱۳۷۰ هـ. ش کابل پر از اضطراب بود. مجاهدین پس از ۱۴ سال مقاومت به استان پیروزی نهایی قرار داشتند. سقوط شهر مزار شریف بدست نیروهای ائتلاف ملیشه ها و قوماندانان پیشین دولت و گروه های مجاهدین از پایان دولت دوکتور نجیب الله خبر میداد. پس از تصرف شهر مزار شریف فرماندهان نیروهای مخالف دولت در شمال بتاریخ ۱۷ حمل سال ۱۳۷۱ شورای مشترك نظامی را برای اداره این مناطق بوجود آوردند و همه فرمانده ها جنرال دوستم را به عنوان رئیس آن شورا انتخاب کردند.

همزمان با تصرف شهر مزار شریف عبدالرشید دوستم. عبدالعلی مزاری و احمد شاه مسعود همراه با شماری از فرماندهان متحد خود در شهر جبل السراج در شمال کابل گرد آمده و اساس اتحادی را گذاشتند که بعداً بنام اتحاد شمال شهرت یافت. ریاست این ائتلاف به احمد شاه مسعود سپرده و برنامه حمله به شهر کابل به توافق قرار گرفت.

درین مورد عبدالرشید دوستم چنین اظهار داشته است:

«اونجه رفتیم. سالنگ جنوی سقوت کده بود باز شو ماده اونجه رسیدیم. شو رفتیم بازده جبل السراج در دوسه چهار روز اونجه شیشه

جلسه کدیم. تمام قوماندان های شمال از هر استقامت اونجه حاضر بودند درین نشست فیصله نمودیم که ما چطور به کابل بریم و چگونه باید پلان ترتیب کنیم در آن جلسه نام ما شورای عالی جهادی افغانستان گذاشته شد نظر همه این شد که احمد شاه مسعود به صفت رئیس شورای جهادی افغانستان تعیین شود. مولوی صاحب بحیث معاون در بخش اداری تعیین شود و در بخش نظامی من تعیین شدم.»

پس از دیدار احمد شاه مسعود. عبدالعلی مزاری و جنرال دوستم در جبل السراج آنها بسیج نیروهای خود را برای تصرف کابل آغاز کردند هفتصدتن از نیروهای دوستم اولین گروهی بود که داخل کابل شدند. در همین حال نیروهای شورای نظار تحت رهبری احمد شاه مسعود به سوی پایتخت حرکت کردند و در ۱۵ اپریل با همکاری بخش از نیروهای دولتی پایگاه هوایی را بدست گرفتند اما داخل شهر نشدند و دلیل این که داخل شهر نشدند آن بود که رهبران جهادی باید ازین موضوع آگاهی میافتند روز ۲۳ حمل سال ۱۳۷۱ دوکتور نجیب الله اعلان کرد که آماده است تا اخر ماه اپریل قدرت را به حکومت انتقالی بسپارد اما از حکومت انتقالی که قدرت را تسلیم میشد خبری نبود روز ۲۶ حمل ۱۳۷۱ ه. ش دوکتور نجیب الله خواست تا از کشور خارج شود اما افراد مسلح مخالف او مانع خروجش شدند در حالیکه نیروهای دولتی کنترل شهر کابل را در اختیار داشتند. داکتر نجیب الله برگشته و در دفتر سازمان ملل متحد در کابل پناهنده شد زیرا مخالفان داکتر نجیب در داخل حزب چون عبدالوکیل، فرید احمد مزدک، نجم الدین کاویانی، نبی عظیمی و دیگران علیه او دست به کودتا زده بودند و او جز راه فرار دیگر راه نداشت.

پایان قدرت نجیب الله پایان قدرت حزب و رژیمی بود که او در

راس آن قرار داشت بعد از سقوط داکتر نجیب الله از اریکه قدرت ملاقات های بین عبدالوکیل وزیر خارجه نجیب با احمد شاه مسعود در جبل السراج و محمد رفیع معاون ریاست جمهوری نجیب در لوگر با گلبدین حکمتار صورت گرفت و مقامات دولت کابل با این دیدار ها میخواستند نشان دهند که آنها حاضر اند قدرت را نه به گروه خاص بلکه به همه گروه های مجاهدین انتقال بدهند. اما در لحظاتی که اوضاع در کابل به وخامت می گرائید رهبران تنظیم های مجاهدین در پاکستان برای رسیدن به توافق در باره شورای انتقالی که باید قدرت را در کابل بدست می گرفت مشغول مباحثه بودند. مباحثات برای تشکیل حکومت انتقالی در پاکستان ادامه داشت در کابل دو گروه رقیب تلاش داشتند که تا قدرت سیاسی را بدست گیرند که این دو جناح یکی گلبدین حکمتیار و دیگرش احمد شاه مسعود بود.

آخرین روز های برج حمل ۱۳۷۱ رهبران تنظیم های مجاهدین هنوز در مورد تشکیل حکومت موقت به نتیجه نه رسیدند اما در کابل آرامش حکمفرما بود گرچه مردم نگران بودند عده شهر را ترك میگفتند ولی بسیاری ها نمیدانستند که چه کاری باید بکنند.

مردم با تغییر های سیاسی عادت کرده بودند کودتا های پی در پی در دو دهه گذشته حد اقل بساط چهار دولت را بر چیده است اما این بار سخن از کودتا نبود هزاران تن از مجاهدین آماده حمله بر کابل بودند برای بسیاری از آنها کابل سنگر دشمن و اکثریت از آنها آرزو داشتند که کابل را باید با آتش بسوزانند که بالاخره این کار را انجام دادند و کابل زیبا را به آتش کشیدند.

اکثریت از نیروهای نظامی کابل با نیروهای احمد شاه مسعود پیوسته بودند مگر گلبدین حکمتیار مکرراً تاکید مینمود که اگر نیروهای

مسعود عقب نرود وی به تاریخ ۲۵ اپریل به کابل حمله خواهد نمود مگر احمد شاه مسعود در مقابل حرف حکمتیار توسط مخابره بی سیم چنین گفت: «بنأ در مقابل حمله تو من مجبور هستم که از مرد کابل، زن کابل، کودک کابل دفاع کنم» درین میان رهبر مجاهدین سرانجام بتاریخ ۴ ثور ۱۳۷۱ ه. ش شورای ۵۱ نفری را در پاکستان به وجود آوردند که باید قدرت را به عنوان حکومت موقت در دوره انتقالی بدست میگرفت.

رهبری این شورادر دو ماه اول به حضرت صبغت الله مجددی و در ماه بعد به برهان الدین ربانی محول شد اما قبل از اینکه این شورا وارد کابل شود جانشینان داکتر نجیب الله در دو خط ارتباط شانرا بانبروهای احمد شاه مسعود و گلبدین حکمتیار ویر خنی از گروه های دیگر تحکیم می بخشیدند در ۵ برج ثور ۱۳۷۱ جنگ آغاز شده بود نیروهای حزب حکمتیار از يك سو و نیروهای اردو وائتلاف شمال از سوی دیگر برای بدست گرفتن کنترل پایتخت وارد جنگ های سنگین شدند. آرامش شهر در زیر شلیک تانک ها و توپخانه سنگین برهم خورده جنگ وحشتناک که کابل نظیر اترا بخاطر نداشت شروع شده بود اعضای حکومت مجاهدین در پاکستان خود را برای رفتن به کابل آماده میکردند.

صبغت الله مجددی رهبر حکومت جدید که کمیته راتحت ریاست احمد شاه مسعود برایتامین امنیت انتخاب کرده بود نیروهای حزب اسلامی را اخلاص گر خواند.

چنانچه درین مورد وی به خبر نگار بی بی سی چنین گفت:

«تا حال به قوماندان ها ما اجازه نمیدادیم که داخل شهر کابل شوند. این حکومت تازه تاسیس شده ومورد قبول مردم قرار گرفته وحکومت پاکستان نیز اترا به رسمیت شناخته دیگر مابه ان افراد واشخاص مغرض اجازه نمی دهم که تا این جا آمده وتخریب نمایند. قرار اطلاعی که گرفتیم

که بعضی مخربین می‌خواهند در کابل اغتشاش را بر پا کنند ما هیأتی را تحت قومانده احمد شاه مسعود تعیین نموده ایم تا امنیت کابل را بدوش بگیرند. قوماندانانها وظایف خود را گرفته اند و آهسته آهسته داخل کابل میشوند تا از ورود اشخاص مخرب جلوگیری کنند و از نیروهای حزب اسلامی و یا خلقی‌ها که اوضاع را مختل می‌سازند جداً جلوگیری شود.» پس از پنجروز جنگ شدید نیروهای مشترک ائتلاف شمال و فرماندهان متحد آنها در اردو کنترل شهر کابل را دوباره بدست گرفتند. در حالیکه زد و خورد ادامه داشت کاروان عامل اعضای حکومت مؤقت مجاهدین روز ۷ ثور شهر پشاور پاکستان را به قصد کابل ترک کردند.

اعضای حکومت با آنکه بعضی موانع از جانب حزب اسلامی در راه برای شان خلق شده بود سرانجام دو روز بعد به کابل رسیدند. در گرما گرم نبرد هنگامیکه گروه‌های مختلف مجاهدین مواضع شانرا در نقاط مختلف شهر تقویت می‌بخشیدند پروفیسور صبغت الله مجددی و اعضای حکومت مؤقت مجاهدین داخل قصر ریاست جمهوری شده و طی مراسمی بتاريخ ۸ ثور سال ۱۳۷۱ قدرت رسماً از سوی جانشینان داکتر نجیب الله به مجاهدین تسلیم داده شده در این مراسم برخی از معاونین رئیس جمهور روسای دولت، پارلمان و ستره محکمه وعده از جنرال‌های اردو شرکت داشتند پس از ۱۴ سال جنگ قدرت به مجاهدین انتقال یافت. جهاد مردم افغانستان به پیروزی رسیده بود گرچه هنوز معلوم نبود که رهبران مجاهدین تا چه حدی خواهند توانست به اختلاف خود غلبه کرده و راه را برای ایجاد يك نظام قابل قبول اسلامی هموار سازند.

صبغت الله مجددی بعد از گرفتن قدرت از رژیم داکتر نجیب منعیث اولین رئیس حکومت مجاهدین چنین فرمودند.

بسم الله الرحمن الرحيم:

«حظار محترم خیلی مسرت دارم که بعد از مدت ۱۴ سال یکبار دیگر پایتخت کشور عزیزما افغانستان در کابل با برادران گرامی مجاهد خود برای نابودی حکومت سابقه يك حکومت واقعی اسلامی موفق میگردم.»

پیروزی مجاهدین در آخرین روز های برج ثور سال ۱۳۷۱ ه.ش جنگ ۱۴ ساله افغانستان پایان نداد از فردای ایجاد حکومت اسلامی گروه ها رقیب مقاومت مبارزه جدیدی را آغاز کردند هدف ان کسب قدرت بود. در ایامی که مجاهدین سعی داشتند تاموقعبت خود را در کابل و ولایات دیگر تحکیم بخشند کابل برای ماهای طولانی اماج حملات راکتی مخالفین دولت و شلیک متقابل گروههای رقیب بود.

در انزمان کابل زیر باران راکت و آتش توپخانه قرار داشت و روزانه صد ها مرمی توپ و راکت به کوه و برزن این شهر اصابت میکرد. در واقع حملات راکتی و درگیری گروه های رقیب تنها در شهر کابل بیش از ده ها هزار شهید و زباده از صد هزار زخمی بجا گذاشت حدود نیم میلیون نفر پایتخت را ترک کردند و شهر کابل عمده تأ به ویرانه مبدل شد میراث های فرهنگی اثار موزیم ملی گالری و کتابخانه عامه که هر کدام به نوع عظمت تاریخی کشور را بازتاب میدادند غارت شدند. کشور با صد هزار شهید و زخمی و اقتصاد ویران شده اینک رابطه اش را با تاریخ و گذشته اش از دست میداد.

به اساس توافق پشاور درباره تقسیم دوره بی قدرت در او اخر ماه جوزا سال ۱۳۷۱ دوره دومه ریاست جمهوری صبغت الله مجددی به پایان رسید و جای او را برهان الدین ربانی گرفت برهان الدین ربانی در پایان ۴ ماهه دوره کارش اعلام داشت که او آماده نیست قدرت را جزبه شورای که

جانشین او را انتخاب کند به کسی دیگری بسپارد. امامخالفان او مانند گلبدین حکمتیار با این طرح موافق نبوده.

چنانچه درین باره چنین گفته است:

«اگر آنها میخواستند باحزب اسلامی تفاهم کنند پس بفرمایند استعفا کنند حاضر شوند تا رهبران نشستہ یک حکومت مؤقت بسازند ماباتفاهم حاضریم با ربانی به عنوان رئیس جمهور هرگز به تفاهم حاضر نخواهم شد.»

حکومت برهان الدین ربانی برای حل مشروعیت قدرت دربرج جدی سال ۱۳۷۲ شورای بنام شورای اهل حل و عقد تشکیل داد. احمد شاه مسعود دران زمان مسئولیت وزارت دفاع را به عهده داشت بر گزاری این شورا راهی برای انتخاب زعامت ملی در کشورمیدانست اهل حل و عقد دوره کار برهان الدین را تمدید کرد تصمیمی که مخالفان دولت از جمله حزب اسلامی گلبدین حکمتیار بان موافق نبودند.

عهد بستن و عهد شکستن از جنگی تاجنگی دیگر ادامه داشت درهمین حال مبارزه قدرت اتحاد های راکه درزمان فروپاشی رژیم نجیب الله پدید آمده بود از هم پاشیده شد.

دربرج جدی سال ۱۳۷۲ ه.ش نیرو های دوستم راه خودرا از متحد اصلی ان یعنی احمد شاه مسعود جدا کردند نیروهای جنرال دوستم که بنام جنبش ملی اسلامی نام نهاده شده بود با نیروهای حزب اسلامی گلبدین حکمتیار وحزب وحدت عبدالعلی مزاری اتحادی را بنام شورای هماهنگی بوجود آوردند اما باوجود این اتحاد قیام مسلحانه نیروهای دوستم و متحدینش بانروهای مقاومت دولت برهان الدین ربانی روبرو شد. مگر مردم عوام ازین حالت جنگ سخت به عذاب بوده خیلی هابه تشویش بودند ولی متاسفانه گوشه نبود که صدای مردم رایشنود چشمی نبود که حالت رقت بار مردم را ببند. مردم دران زمان به دولت

استاد ربانی به يك دولت ملی نگاه نکردند زیرا دولت ربانی نتوانسته بود تا تمام نیرو های جهادی را به گرد دولت تنظیم نماید و خود در مجموع کدام صلاحیتی نداشت بلکه صلاحیت دولت وی به نزد افراد و اشخاص دیگر بود و وی به مانند يك سمبول رئیس جمهور بود و بس که به همین منظور مردم عوام نیز از وی پشتیبانی نداشتند تعداد گروه های مقاومت نیز یکی از عوامل بود که مانع تشکیل يك دولت با ثبات ملی گردید و به همین خاطر بعد از سقوط رژیم نجیب الله در عرض يك دولت با ثبات ملی جنگ های تنظیمی به اوج خود رسیده و هر گروه در صدد آن بودند تا خلای قدرت سیاسی را بدست گیرند و با ائتلاف های نا متجانس وطن را به باد نابودی کشانیده و جهاد افغان را بدنام ساختند. ادامه جنگ اختلافات مداوم و ناتوانی گروه های مجاهدین در ایجاد حکومت ملی کشور را در سراشیب نابودی قرار داد و زندگی هر فرد و خانواده این وطن را در شهر ها و روستا درهم ریخت در واقع هر قوماندان خورد و بزرگ يك حکومت مستقل را در هر کجای وطن بوجود آورده و نظم و قانون جای خود را به سلطه تفنگ داد. در چنین اوضاعی بود که در اواسط سال ۱۳۷۳ طالبان دست به قیام زده از منطقه سنگی سارو زنگ اباد ولایت کندهار تحت رهبری ملا محمد عمر مجاهد موفقانه شهر کندهار را تصرف نمودند.

ملا محمد عمر مجاهد ضمن بیانیه گفت:

«خو خیره داسی ده داپاک طلبا و کرام چی دا حرکت شروع او په دی کار اخته دی طالبانو دیر غنجه دعوی کړیدی. هر چاچی پوښتنه ځینی کړیده که ژورنالیست کړیده که یو مملکت کړیده که عوام کړیده که دشمنانو کړیده که خواصو کړیده ددی طالبان هغوی خلکو ته دا بیان دی دا جواب دی چی پوښتنه یی کړیده چی دطالبانو کوم هدف دی طالبانو کوم مرام دی طالبانو دا ویلی دی چی مونږ چی یو دا خدای په

مخکه کی دخدای دین پیاده کوو دخدای دکلمی خدمت کوو شرعی احکام او دحدودالله بر پایه کوو. زه په مدرسه کی ومه پنځه لس شل کس اندیوالان وه دادمخکی سرتوله فساد نیولی وی. قتل او قتال، چور او چپاول به مخکی سرکی ونیوی دالله په توکل دغه ټول لمنځه لاړ او شرعی نظام په افغانستان کی نافذ شو»

ولایات یکی پی دیگری بدست طالبان فتح میگردید بیرق سفید به زودی در اکثریت از نقاط وطن دراهتزاز در آمد. در ماه سنبله سال ۱۳۷۴، طالبان شهر بزرگ هرات را فتح ودرششم میزان سال ۱۳۷۵ کنترل شهر کابل را نیز بدست گرفتند.

بعد از فتح شهر کابل طالبان صفحات شمال راتسخیر و بیرق تحریک طلبه ها را در آنجا به اهتزاز آوردند و حکومت های تنظیمی و پاتک سالاری ختم نمودند.

امیداست که در آینده نزدیک یک حکومت سرتاسر ملی حکمرای سراسری کشور عزیز شده و مردم رنج دیده این وطن که در حدود سه دهه رادر جنگ و دریدری سپری نموده اند بتوانند در یک فضای دور از بد بختی زندگی نمایند، آرمان های بیگانگان وطن را که سرنگونی کشور افغان است به یاس و ناامیدی تبدیل کند.

الله مهربان و پاک مدد گار این ملت قهرمان و مسلمان است انشا الله تاریخ نشان داده است که تايك نفر افغان است زنده افغانستان است.

ومن الله توفيق

لنڊ ٽونڊ ليڪ اوڻو خاطرِي

دهيواد سابقه دارد ٽورناليسٽ بناغلي شازمان وريغ را تخه وغوبنتل چي خپل ٽونڊ ليڪ ورته وليکم او هم خپله يود لنڊه ليکنه چي زما دليکني دسبک معرف وي ورته تقديم کرم.

ماته تر هر شه دغان به باب ليکنه ڊير زور غواړي خود بناغلي وريغ غوبنتنه نه منل هم راته سخته ود، نومي داڻولاندي جملی سرد پيوند کړي، هيله لرم چي هغه چاته چي لولي بي قابل تحمل وي.

داخير د يو حقيقت دي چي په ليکنه کي تر هر شه دخپل ځان په باب ليکنه ڊير سخت کار دي، ځکه نرويل سريدي پر خپل ځان ليکنه (بيوگرافي) يا ڊير هوبسياران او دتفکر خاوندان يايي احمقان کوي.

بناغلي محمد ابراهيم عطايي

علت خو دادی چي په دغسي کار کي انسان دحب ذات په احساس پر ځان غير حاضري او په دغسي ليکنه کي په مبالغو او باتو هم دنورو فکرونه خرابوي هم ځان شرموي. البته داداحمقانو دتپ کار دي او هوبسياران پوهيږي نوځکه ځان کنترولوي چي ډيرينه مثال بي جواهر لال نهرو دي چي

زما قصه «مير کهنای» يی نړيوال شهرت لری... په پای کی هيله لرم چی دغه مرض زما پر دغی لنډی لیکنی یرغل ونه کړی.

زما نوم محمد ابراهيم او تخلص می عطائی دی. په هغه کال په کندهار کی زیر بدلی یم چی مرحوم وزیر محمد گل خان مهنند په کندهار کی ادبی انجمن تاسیس کړ. څرنګه چی زما پلار هم ددغه وخت یوزروښانفکرو نو ددغه انجمن په موسسینو کی یی برخه اخیستی وه (دغه مطلب دهغه انجمن په نشریه پښتو کی راغلی دی)

زما پلار په کورکی یوه غنی کتابخانه درلوده (وروسته یی ددغی کتابخانی یوه غټه مخصوصاً دقلمی اثار و برخه پرشاهی کتابخانه خرڅه کړه) دغه زموږ کورنی کتابخانی ته به دښار روښانفکران او لیکوالان را تلل او ما به په اصطلاح جای وچلم ورته راوی او ورسره ومی پیژندل.

مرحوم پوهاند عبدالحی حبیبی په دغه وخت کی دکندهار دطلوع افغان مدیر و او زیاتره به زموږ په کورکی و او ماته به یی دعصری پوهنی او لیکنی په باب ډیری لارښوونی کولی چی دهغه له برکته په یوڅه وپوهیدم. په هم هغو وختونو کی دهیواد مشهور مورخ میر غلام محمد غبار په کندهار کی تبعیدی شپي ورغی تیرولی، دی به هم زیاتره زموږ کره و همدارنګه دهیواد معروف شاعر خلیل الله خلیلی چی په کندهار کی دقندو شکر رئیس و هم به زموږ کتابخانی ته راتلی او زه ورسره اشناوم.

زیاتره به چی دکابل او هرات څخه دهغه وخت لیکوالان او روښانفکران کندهار ته راتلل حتماً یی زماله پلار سره کتل. او په دغه کتابخانه کی دهغه وخت ډیر خلک ما وپیژندل.

ما لومړی زده کړه په کندهار کی وکړه بیا یوغل داسی تصادف برابر شو چی

دهغه وخت يولوى علمى شخصيت قاضى عبدالکريم حقانى چى دمميز رئيس او دشامحمود خان دکابهنى غړى وزه دپلار خخه راوغوښتم، دلته يى دحبيبي په ليسه کى شامل کړم. خو ليوخت وروسته مى سيستماتيک تحصيل دځينو عواملو په بنا نيمگړى پاته سو او زه کندهار ته ولاړم.

مرحوم سيد قاسم رښتيا په پلرنى شناخت زه په کندهار کى داژانس نماينده مقرر کړم، داوخت رښتيا دمطبوعا تو دمستقل رياست مرستيال و.

پسله خو وخته يا ددغه شناخت په برکت يا زما په لياقت خود کندهار دطلوع افغان دمستول مدير په توگه مقرر سوم او له دغه وخته دژورناليزم نړى ته را ننوتم تقريباً ۲۶ کاله په ولاياتو او مرکزکى دمطبوعاتو په څانگو مخصوصاً په ولاياتوکى دورځپانوز دمستول مدير په حيث واوسيدم خو په ۱۳۵۶ کال کى دتحقيق او تدقيق ډگرته راووتم او داکادمى علوم غړى شوم چى تراوسه دغه کارته دوام ورکوم.

ژور ناليستک ژوند سره له دى چى ستونزى لرى خو يوڅه كيف هم لرى او دانسان دتشبث تحريك صيقلوى او دحواد ثو دعلتونو په پيژندنه کى قوت وربخشى همدغه دژورناليزم په ساحه کى دکار برکت وچى په علمى تحقبهى کار کى يى ماته قدرت راپر برخه کړ خود اکادمى ډيرولورو علمى درجو (کانديد اکادمسين سر محقق) ته ورسيدم ماد تاريخ، ادبياتو او انسان پوهنى په رشتوکى تر ۴۲ زيات اثار به پښتو او درى ليکلى چى چاپ شويدي او ځنى يى په انگلېسى او روسى هم ترجمه شوى او چاپ شويدي.

دژورنالېستکو او اکادميکو وظيفو په دوران کى مى دنړى لېرو او نژدو ته هم سفرونه کړيدي چى جالب انتباهات مى ورڅخه اخيستی دي.

دسلوک او خلاقو په لحاظ کمرو سړى يم، دحادثى سره چى مخامخ کيږم

سخت بیر بیرم خو کله چی په ورگډ سم نو بیا د حریف او خان د گزار محاسبه بڼه کوم او بیرمه می هم ورکیری.

د دوستانو او یارانو په خدمت کی په اخلاص خان ستړی کوم خو که د چل چم یوه ذره محسوس کړم نو د بڅښنی روحیه نه لرم او حتماً خپل وار اخلم.
دوقیحانه حاضر جوابی خخه می نفرت کیری خو ظریفانه حاضر جوابی می ډیره خوبه ده.

هغه شوک چی ډیری خبری کوی همیشه د اچترالی مثل را یادیری چی وایی:

«د بد سزی خبری ډیری وی او بد کله و زنی ډیری وی»

د وطن روانه هولناکه تراژیدی د حافظ په دی بیت کی ډیره روښانه وینم:
زیرکی را گفتم احوال ببین! خنډیدو گفتم صعب روزی، بوالعجب کاری،
پریشان عالمی.

داوی زما د خان په باب یو خو خبری اونه پوهیږم چی دلوستونکی انتباه به دهغو خخه خرنگه وی!؟

آیا رښتیا هم «بشر» «به شر» دی!؟

یوه ظریفانه توجیه

دا خلوښت کاله پخوا په کندهار کی یو ملا و چی د ځینو کلما تو په ظریفانه معنا به یی حاضرین قانع کول او دده تعریفات ډیر مشهوره له دی جملی خخه یوه د «بشر» کلمه وه چی ده به ویل دا اصلاً «به شر» ده یعنی «په جنگ» او په دغه کلمه «بشر» کی دده دا خلاقو، سلوک او طبیعی تمایلاتو ټول نژاکتونه خوندي سوېدی البته منفي جهتونه هم!

دا خو یوه ظریفانه توجیه ده اوزه چی دلته د خپل ژوند دوی دری خاطرې

بيانونم دا حقيقت دورا رو بنائونى چي رنبتيا داهسى «بشر» اصلاً «به شر» دى چي دادمه تردى دمه يى دنرى مخ دخيل همنوعه ۰ په وينولونڊ كړيدى.

شو كاله وړاندى چين ته ديوه سفر په ترڅ كى مى دهغه څلور زره كيلومتر پرديوال يوه برخه وكتله چي دمیلاد څخه وړاندى شى هوانگ تى امپراطور دشمال دبدياودوحشى قوموله چور او چپاو څخه ډچين دژغور لوله پاره جوړ شوى و ډچين د معروف اخبار (ژيمين ژيباو) معاون دكتنى په وخت كى راته وويل داديوال په يوه هولناك بيگار جوړ شويدي، داديوال چي جوړ بنيت يى تر پنځوس كاله زيات وخت واخيست ټول خلك مكلف وه چي كار پكښى وكړي، هر سړى به چي واده وكړ شپږ مياشتى وروسته به دديوال بيگار ته روانيدى او ترهغه وخته به په بيگار كى و چي تر شابه يى زوى پيدا شو هلته به ځوان شو، واده به يى وكړ او شپږ مياشتى وروسته به بيگار ته راغى نو بيا به يى پلارد بيگار څخه معافيدى ده وويل:

داخورا ډير خلك چي نه يى دڅوارباراونه دصحت له پاره څه تايمينات موجود وه ډير مړه كيدل او دا مړى هم په دغه ديوال كى بنخيدل او زمور تر يوه نسل زيات انسانان په دغه ديوال كى بنخ دي.

اوس نو ووايست چي داغير له «به شر» څخه بل څوك كولاى شى؟
المان ته ديو سفر په ترڅ كى مى دفاشهستانو معروف زندان «بوخنوال» چي د (وايمر) ښار ته نژدى ووليد.

ددغه زندان دوحشته ډكى منظرى دومره هيچانى كړم چي دوى ورځى مى نه څه وخورل او نه مى سترگه پته كړه وروسته ډاكترانو دا عصابو تسكين په دواو بېرته حال ته راوستم.

پدى زندان كى مى دانسان سو غولو كورى دانسان پوستولولات او ادوات

په وحش حيواناتو دانسانانو څير لو خاص ځايونه وليدل. تر ټول چي انساني عاطفي ته يي تکان ورکاوه دهغوي ماشومانو او نجونو بوټونه کالي او دلوبو سامانونه وه چي ترسو ځولو وړاندي به يي ځيني واخيستل اونن په يوه خاصه کوټه کي ساتل کيږي. او آيا داددي دليل نه دي چي په ربښتيا دا «بشر» نه دي بلکه «به شر» دي!

بووخت مي دازبکستان دسمرقند ښار کي د امير تيمور لنگ مقبره (گوډ امير) وليد چي دهنري نفاست له پلوه په نړي کي بي مثله دي خو په غيږ کي يي دهغي بلا هډونه نيولي وه چي داستانبول څخه تر دهلي پوري او دچين له سرحد اتو څخه دمصر تر بېديا و پوري يي دلس گونوزرو انسانانو له ککر يو څخه کله منارونه ودرول او دوينو رود ونه يي وبهول. زه دده قبر اړخ ته خود قیقي په فکر ونو کي ډوب شوم او دده داخبره مي پر ذهن څرخيده چي ويلی يي وه «زه اصلاً مرگ يم، کله چي يو ځای ته ورغم هلته بايد د ژوند نوم هيرشي»
دده توره دلوور په موزيم کي ساتلي کيږي چي دتيغ مخ يي سوليدی دي به څومره اندامونه او هډونه غوڅ کړي وي؟!

او آيا بيا هم کولای شو پر «بشر» د «به شر» نوم نامناسبه وبولو؟!
داسي خاطري دنړي دډارو مارو څخه خورا ډيري لرم خواوس به يوه او دوي دخپل وطن خاطري ووايم:

دمنی يوه ورځ سهار وزه ديو کار له پاره په نوي ښار کي دحاجي يعقوب څلور لاري رالاندي دميرمنو دټولني مخ ته را تير شوم او دهمايون هوتل اړخ ته کوڅي ته ننوتم.

پرکابل دهري ورځي په شان په دغه ورځ هم دمجاهدينورا کښونه راتلل کله چي زه دميرمنو ټولني داړخ سره دارايشگاه مخ ته را تيريدم نو يوه ښځه مي

ولیده چی بیگو دی بی به سرکی ورکړی وه دارايشگاه مخ ته پرچوکی لمر ته ناسته وه او وینستان بی په لمر وچول، ځکه په دغو ورغو کی برینسانه وه.

زه دهمايون هوتل اړخ له کوڅی څخه راوتلم چی ناڅاپی یوراکت راغی او دمیرمنو دتولنی مخ ته و موبنت، خاوری او خزلی هواته پورته شوی، زه په لومړینو خلکو کی وم چی دغه محل ته راورسیدم راکت دارايشگاه سره موبنتی وا وهغه بنځه چی وینستان بی لمر ته ورکړی وه بدن بی پر پیاده رو پروت وو سر بی غوڅ شوی او دزینب سینما ددیوال سره په خاوروکی تغینتی او ددیوال بیخ ته پروت و، زه چی ورورسیدم ددی یوه سترگه پټه او بله بی په همدغه شبیه کی پټه شوه. ددی دسر بیگودی دپیاده رو دڅاورو وو وچوپانو سره گډی شوی وی.

آیا داهم د «به شر» کار نه دی؟

آیا تاسو خبر یاست چی دافغانستان په جگړوکی د ۲ میلیونو انسانانو دسر کوپړی سره کتارشی نویوه (۵۰۰) کیلومتره کرښه به احتوا کړی.

که دهر دووکسو څخه یوه کیلو وینی توی شوی وی نود ۲ میلیونو څخه به یو میلیون کیلو وینی توی شوی وی.

دکابل په ښارکی چی د ۱۹۹۳ په جنوری کی جنگ وشود دارالامان، کارته ۳ او کارته ۴ کوته سنگی، خوشحال مینه میوند جاده، شاشهید، نور محمد شاه مینه، بگرامی او نور ټول په کنډوالو تبدیل شول یواځی په دارالامان او کارته ۳ او کارته ۴ کی شپيته زره انسانان ترنږیدلی کورونو لاندی پراته دی چی نه دی را یستل شوی. پردغو کنډوالو توپک والاو مینونه ایښی دی چی دوی غواړی په یوه فرصت کی ددغو کورو مالونه ویاسی. آیا داد «به شر» کارنه دی؟!

هغه چی لاسونه بی دلس گونوزرو وطنوالو په وینو سره دی او نن بیا

غواري قدرت ته ځان ورسوي او دباندي قدر تونه يې هم په اصطلاح پرنال
وهي او هم پرميخ او ددي وطن پرانسانانو يې دقتل عام لوبه راگرمه كړيده
او خپلي كتبي تر لاسه كوي، آياد اد خير بنسټ لري او كه يې ريښي پرشر
ولاړي دي؟ طبعاً پرشر او نور نو مثالونه كافي دي چي «به شر» دي او بس!
او دهغه شاعر داخبره هم يې ځايه نه ده چي ويلي دي، دا انسان اصلاً
دليوه دكاكازوي دي!!

۱۳۷۸د كال د زمري اول كاندید اکادميسن محمد ابراهيم عطاني.

تلوسه

دعشق قصه زما دژوند حصه ده
دغه حصه زما دژوند حصه ده
ماښي نشينومه! مه! مه! رنګوي!
خره کوڅه زما دژوند حصه ده
چي تندي گونځي کړي تندي مي ورين شي
ديار غصه زما دژوند حصه ده
وينم يې، وایم بيابي کله وينم
داتلوسه زما دژوند حصه ده
له حادثي زه «رفيع» نه وېرېم
چي حماسه زما دژوند حصه ده

* * * *

حبيب الله «رفيع»

نېشته: غ.م. الماسك

۱۳-۸-۱۹۹۹

تورور

يا نيمتواند از فاجعه يي که در زایش است جلوگیری کرد

غلام محمد الماسك فرزند فقير محمد درسال ۱۳۰۳ شمسی در کابل تولد و تحصيلات ثانوی خودرا درلیسه استقلال و تحصيلات عالی رادر رشته حقوق به پایان رسانیده است.

وی بعد از سال ۱۳۱۹ به نویسندگی آغاز نمود به دو زبان انگلیسی و فرانسوی حرف میزند وی در سال ۱۳۳۸ به حیث مدیر مسئول جریده پامیر و در سال ۱۳۵۱ جریده پیکار به امتیاز و مدیریت مسئول خود به نشر رسانید.

دانشمند و ژورنالیست چیره دست جناب الماسك مطالب زیادی در جراید آزاد، روزنامه ها و مجلات کشور به نشر رسانیده است وی در سال ۱۳۲۷ به جرم مشروطه خواهی زندانی گردید و برادرش به جرم شب نامه (ستاره شام) اعدام گردید شاغلی الماسك تلاش دارد تا خاطرات زنده گمی خودرا بنویسد اما ضعیفی چشمانش کار وی را بطی و توانایی نوشتن را ندارد از بارگاه خداوند تقاضا داریم تا وی توفیق یافته و خاطرات خودرا پیشکش هموطنان خود قرار دهد.

شبی که گذشت را دیو صدای امریکا در سرویس ساعت ۸ اعلان

داشت که دو طیاره امریکایی تعدادی از

کماندو های رادر میدان اسلام آباد پیاده

و قمر مصنوعی در آسمان افغانستان برای

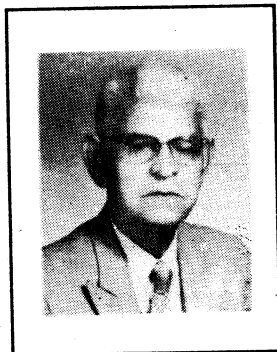
جا یابی محل اختفای عصامه بن لادن

تروریستی که در چند سفارت خانه امریکا

بم گذاری نموده است بکار انداخته.

ابر قدرت بزرگ جهان دندانهای تیز

برنده خو را مانند شغال گرسنه به مردم يك

شاغلی محمد الماسك

کشور بيچاره ويخت بر گشته كه بيست سال در دريای خون غلت ميزند نشان ميدهد و جار ميزند يا تسليم به اراده من ويا امحاء و نيستی.

اين كشور كوچك در قلب آسيا كه محاط به خشكه ساخته شده سياست امپرياليستی آنرا به حالتی در آورده بود كه هروقت سرخود را بلند نمايد راه تنفسش مسدود گردد به عنوان يك طعمه برای صيد اهر يمن سرخ كه بعد از بلع قسمتی از اروپای شرقی دهن باز کرده بود نيمقاره هند را هم در چلقوم خود فرو برده استعمال گرديد.

در حدود پنجاه سال پيش نكسن به افغانستان آمده سرحدات و كوههای شامخ و بلند آنرا با ذره بين سياسی دید و در برگشت گفت دور اين كشور سيم خار دار. اين جا بود كه حرص هيولای سرخ تحريك ويا لآخزه در نتيجه يك كودتای خونين به يك لقمه چرپ در دهان قرار يافت.

اينجا بود كه اين لقمه در دهن قرار يافته به شكلی در آمد كه نه تنها از گلو فرو نرفت بلكه هر قدر جويده زياده تر دندانها سايبه گرديد تا جاييكه فرياد بر آمد مارا از اين لقمه گلو گير تير.

سياستمداران ما ظاهراً ميديدند ولی به كنهه آن يا عقل شان قد نه ميداد ويا نميخواستند زحمت فرورفتن به آن را متقبل شوند.

كسانيكه در كوره سياست خوب پخته شده اند ميدانند كه از ايجابات مهم اينست كه خوب عميق و دقيق پيرامون يك موضوع فكر شود و زمينه پياده شدن در ساحه عمل برای آن آماده گردد.

گو يا سياست تخمی است كه سياستمدار اولتر زمينی را مانند يك دهقان كار آزموده قلبه ميكند شخم ميزند تخم را ميكارد آنرا آب ميدهد و پاسبانی ميكند تا جوانه زند. از دهای سرخ از عصر شاه امان الله غازي روی افغانستان كار ميكرد و امپرياليزم جهان خوار انگليس هم دست زير الاشه نه نشسته بود.

برای بقای سلطه خود در زمین حاصلخیز و زر زای نیمقاره هند سیاستهای خیلی ماهرانه را کار میبست.

این سیاسیون افغان بوده که بدون تدقیق کامل و درك واقعیت های سیاسی به عواملی دست یازیدند که نه تنها بهره نگرفتند بلکه زیان مدهشی را هم باعث شدند. در سیاست يك اشتیباه جزیی اگر کشوری را ازین نبرد بصورت قطع يك قرن عقب میسازد.

سفر دور اروپای اعلیحضرت شاه امان الله یکی از این اشتباهات بود در حالیکه اگر مدبرانه و سیاستمدارانه عمل میشد افغانستان به عنوان يك سنگر مستحکم بین دو قوت متضاد میتوانست موقف عالی رادر یابد و به عنوان يك قدرت تبارز کند.

علت وصول استقلال مابیشتر از روحیه آزادیخواهی مردم ما مرتبط به دقیق اندیشی و کار سیاسی پخته انگلیسیها بود که برای بقای سلطه شان در نیمقاره هند و بیم دست اندازی و یا خرابکاری دولت انقلابی لینینستی افغانستان رابه عنوان يك سنگر مستحکم قرار داد و یاینصورت تا آخر جنگ جهانی دوم ثروت کشور پهناور هند را بلعید. بعد از آزادی نیم قاره هند و تقسیم آن به دو کشور هندو پاکستان که اینهم استلزام تفصیل مینماید توجه کرملین بسوی ابهای گرم بصورت خیلی جدی معطوف بود.

مغز کمپیوتری امریکا این عطف توجه را کاملاً درك کرده و پلان سیم خار دار دور افغانستان را هم ارائه نمود. چرا برای اینکه در آن اوان امریکا در بوکسینک سیاسی مشت گره کرده در شکم خود خورده بود که روده هایش را به حلقش آورده بود. یعنی شکست در جنگ با ویتنام. کمپیوتر سیاسی این شکست ننگین را درحافظه به عنوان دینی واجب الادا قید کرده بود و منتظر فرصت بود که آن را اداء نماید.

با تجاوز ابر قدرت اتحاد جماهیر شوروی به افغانستان فصل حاصلگیری سیاست انتقام امریکا آغاز یافت و چه خوب هم انتقام کشیده شده اتحاد شوروی از هم پاشید. و در میدان کشتی گیری سیاسی بسوی خواب ابدی رهنمون شد.

مطمئن باشید روسیه دیگر هرگز بشکل اتحاد جماهیر شوروی برنیگردد اما يك نیروی که باید جای آن را بگیرد و در برابر هیولای جهان خوار بی شاخ و دم امریکا بر خیزد کشور های مسلمان است که هنوز هم از دردی که از استعمار دارند به خود می جنبد و برای رهایی تازه در تلاش افتیده اند.

ماشین سیاسی امریکادرك این واقعیت راکه بعد از فروپاشی ابر قدرت اتحاد جماهیر شوروی قدرت دیگر ممکن است قد بلندک کند قبلاً تدابیر جدی و مهم را اتخاذ کرد.

ایده اختلاف بین تنظیمهای جهادی بکشت که این هم تخمه سیاسی بود که برای تاء مین مقاصد امریکا به کشت گرفته شده بود.

امریکامیتوانست هم زود تر در این نبرد اتحاد جماهیر شوروی را بزانو در بیاورد و مصارف گزاف جنگ هم که متقبل شده بود بکاهد و هفت تنظیمی را که در پشاور بود ند ویا هم متحد سازد.

اما نه تنها در راه این اتحاد گامی به پیش نگذاشت بلکه سعی جدی به عمل آورد تا اختلافات وسعت بگیرد.

نه تنها ما افغانها بلکه مردم جهان شاهد اند که مجاهدین در طول مدت زمان جهاد در دوجبهه جدال داشتند. در جبهه جنگ با قوای اشغالگر و در جبهه جنگ باهم.

و همین سیاست است که تا همین اکنون دنبال میگردد. یعنی کارد بدست افغان داده میشود تا افغان خود را بکشد.

اینجا لازم است گفته آید که افغان از بد و موجودیت خود همیشه مرد میدان بوده ولی مرد تعقل و اندیشه نه.

اینست علتی که افغانها در طول تاریخ پنجهزار ساله خود براه انحطاط دواسپه دویده و درجاده ارتقا بطی بطی تر از آنچه ب فکر آید. در نها افغان رشد احساس قوت بیشتر تا به عقل.

احساس فرمان میدهد هرگز سرخم نکن ولو به مقابل برادر باشد. اما عقل فغان میکند فریاد میکشد و ناله سر میدهد که تو برادر را نمی کشی بلکه خودرا میکشی. زیرا بی برای دری بی یارو یاور است و زود با ضمحلال میرود. افغان که از سیر تکامل عقب مانده ملل اسلامی دردنیای که سیر راکت پیش میرود اگر يك قدم جلو میرود دو قدم به عقب میافتد علتش اینست که کمتر درک این واقعیت میباشد.

دو کشور مسلمان، ایران و عراق هشت سال باهم جنگیدند هشت سال برادران مسلمان یکدیگر را از تیغ کشید، هشت سال داراییها به آتش کشیدند هشت سال جوان ها نیروهایکه موجدا آبادانی هر دو کشور میشد از بین بردند بازهم اخوت اسلامی درمخیله از بین دو کشور جای مؤثر ندارد هنوز هم درصدد اند یکدیگر را صدمه بزنند تا سرحد نیستی. چرا...

افغانستان باپاکستان از روز پیدایش پاکستان دراختلاف بوده وهمین اختلاف بنیان تکامل هر دو کشور را متزلزل ساخت ولی باز هم نقاضت ها فروکش ندارد بدبختی بزرگ ما افغانها از اینجا نشاءت میکند که میبینیم مانند هیزم در اجاق کینه و اغراض دشمنان میسوزیم و بسوی نیستی میرویم ولی بازهم نگاهی مختصر بسوی هستی نمیکنیم.

در جامعه عقب مانده مانند ما و امثال ما غالباً گرگها چوپان و شبان میشوند و این انگیزه انحطاط و عقب گرایی و نفاق اندازیهایی است که قوم ها را بهم ملتها را بهم و افراد را با هم می اندازند.

در همین ممالک است که ارواحهای پاک و قدسی قیام بی باکانه میکنند و چون نمیتوانند يك جامعه ویا کشور ویا دنیای انسانی خود را سوق و اداره کننده متوجه به منشاء فساد میکردند و آنرا از بین میبردند. حرف سرترور بود ولی درد ها و اندیشه های ملی و انسانی به میان آمد. وقتی يك روح حساس مدرک منشاء بر بادی ها و ائتلاف حقوق ظلم ها میگردد و همه راه را مسدود میبندد حاضر به قربانی و با مر در ظاهر خطیر دست میزند.

از مجبورت از غایت محبت به قوم ، ملت، مملکت ویا جهان بشریت اقدام به ترور میکند.

آیا او گتھکار است... یا کسی که این ظلم ها و ناروا ها را بار آورده و هیچ قوت و قدرتی نیست که دست او را بگیرد و سر جایش بنشاند و از تبهکاری باز دارد.

هنگامی کنیدی رئیس جمهور امریکا یهودا را جمع کرد و دولتی بنام اسرائیل تشکیل شدو تل ابیب را پایتخت آن ساخت جوان ۲۸ ساله فلسطینی این اقدام ضد عدالت مغایر حقوق فلسطینها تشخیص داد و چون راه نیافت که جلو این بیعدالتی مطلق را بگیرد لاجرم به ترور متوسل شد و کنیدی را که عامل آن جنایت بود به قتل رساند.

ایا این جوان ۲۸ ساله فلسطینی که در اثر جرم و جنایت به میلونها فلسطینی و در نتیجه ابطال حق فلسطینیها و فراهم آوری زمینه فراهم آوری ویرانیها و خرابیها و قتل ها عامل آن مقصر است و یا کسی که عامل را به قتل میرساند...

امریکا این ابر قدرت یکه تاز جهان امروز صدام رئیس جمهور کشور عراق را دشمن خود دشمن مردم عراق دشمن جهان غرب میدانند و بنام این یگانه دشمن عده کثیر بشر هر بلای که از دستش می آید برسر مردم بیچاره عراق وارد می آورد.

عدالت همین که مقصر یکنفر فقط یکنفر باشد ولی جزای بدتر از قتل چند میلیون نفر ببینند...

بیایید وجدان انسانی راقاضی قرار بدهید ملل متحد آیا واقعاً متحد است و یا يك گروه از نمایندگان دولت های ضدملی و يك دسته چپاولگران عالم بشریت که بنام ملل متحد موسسه تشکیل داده اند مفت میخورند و هرعیش را که به فکر شان برگردد میکنند و تصمیم مفرضانه در باره هر کشور که بخواهند اتخاذ میکند ایا میتواند درد واقعی جهان بشریت را برآورده بسازد؟

نمایندگان این سازمان جهانی در تحت پوشش تفتیش تولیدات زهروی بغداد را میپالیدند جز تعمیر اوا مرجاسوسی کاری دیگر داشتند... مگر این راز نهفته از پرده نیفتاد و اعتقاد و احترام مردم جهان در باره این موسسه تغییر نکرد... اما آخر چه شد...

همین الان بروید در نمایندگیهای ملل متحد به کاوش بپردازید کارمند فعال و عضو برجسته آن را غیر از اعضای جاسوسی موسا دو سیاه می یابید...

هراستخدامی که در این موسسات میشود سند معتبر ارائه کارت عضوت این دستگا ها ست.

پژواک و وطنخواه و بشر دوست افغان و چهر شناخته در جهان ملل متحد را نه ملل متحد شناخت و نه امریکا.

آن چهره که در يك مسئله حاد کمیسیون ملل متحد مات و مبهوت

مانده بود و میدانست چه بکند ولی او با کفایت سیاسی که داشت آن گره کور را کشود و آن معضله لا ینحل را حل کرد و اما وقتی خودش به مجرد اشغال قوای شوروی و وطنش را به ملل متحد و امریکا پناه برد در نتیجه با نگونسازی رانده شد و بالاخره در پشاور پاکستان به حسرت حق و عدالت جان سپرد.

آنگاه بود که ملل متحد با احترام او در جلسه يك دقیقه سکوت اعلام کرد چقدر تظاهر چقدر اغوا فریبکاری و چقدر کلاه گذاری.

حالا اگر کسی علیه همه این بیداد هافریاد میکشد و ارزش بجای نمیرسد و هر قدر داد کند گوش شنواییست اگر دست به عصیان میزند گنهکار است...

یا انکس که موجه عصیان را بار آورده ...

چند زن با عفت و یا ناموس در برابر رفتار غیرانسانی اعضای ملل متحد در پاکستان خود را آتش زدند کاملاً سوختند به نحوی که سنگین ترین و قوی ترین قلب ها را تکان دادند اما نمایندگان ملل متحد در پاکستان و خود ملل متحد در نیویارک چه کردند... کدام مقصر این فاجعه را بعنوان يك نمونه بداد گاه عدالت معرفی کردند.

همین انسانها در ظاهر انسان اما در باطن درنده از حیوان میتوانند مظهر حق و مجری عدالت باشند؟

انسان واقع بین با اینهمه رویداد جز اینکه دیوانه وار بخندد چه میتواند بکند...

حقوق بشر چه کلمه مطمئن.

این دستگاه مطمئن و پرهیاهو که جز نکس ان در این عصر طلایی تمدن از ندای زنگ خردجال بلند تر است و انگشت های هم جنتهای دارد کدام بدبخت واقعی را نجات داده...

بزرگترین مرد و چهر شناخته علم و دانش و خدمت گزار واقعی میهن

صدراعظم جوان و مدیر موسی شفیق به منتهای ذلت به منتهای خفت به قتل رسانیده شد و اما همین حقوق بشر قاتل او را که پستترین و کثیف ترین قیافه بود غیر انسانی بود در آسمان خراشهای نویارک جاداد.

صدراعظم دیگر که او هم تدبیر و میهن دوستی علامه بود در تحقیقات کردنش وی را کشتند و بصورت بسیار فجیع به قتل رسانیدند او هاشم میوندوال چهره مشهور بود اما قاتلش ننگ بشریت آن فروخته بدشمن وطن ان خائن به ملت و مملکت درخوبترین قصر لندن جا دارد و با دختران طنز لندن درالمسکه است و بریش حقوق موسیسن آن میخندد.

اگر يك روح حساس و اگر يك قلبی که برای خیر هموطن و یاهمنوع می تپد و اینهمه اعمال غیر انسانی غیر وجدانی را میبیند و ناخود آگاهانه یا خود آگاهانه به ترور دست می یازد گنهکار است...

گنهکار حقیقی کسی است که گناه می آفریند گناهکار حقیقی کسی است که عصیان میکند و خداوندان قلب پاک و ایمانرا به عکس العمل شدید و امیدارد.

اگر وجدان بشر برکرسی حق و عدالت نشسته باشد روح بن لادن را قدر میکند و او را انسانی میداند مهر حق و مجری عدالت.

شاید معلوم باشد اما منکه نتوانسته ام جریان را از الف تا به یا تعقیب نمایم نمیدانم در این بم گذاریهای که خسته اش بنام بن لادن شکسته شد ولی هرکی شکسته شد باشد یقین دارم باندازه نیست که در راکت پراگنی پار ایالات متحده بر افغانستان صورت گرفت و تعداد زیاد اشخاص افغان حتی چند نفری هم در خاک پاکستان به شهادت رسید.

هنوز کلام ایالات متحده است که بن لادن را مقصر و محرم موجودات فوق انسانی یعنی چند امریکایی میداند اما جهان امروز بشمول خود امریکاییهای مقیم امریکا و سایر نقاط جهان نمیتوانند انکار و بلکه

کاملاً متیقن استند که در نتیجه فیر راکتها ایالات متحده تعداد زیاد اشخاص بیگناه از بین رفته اند.

درکنه و واقیعت امر موضوع بن لادن يك بهانه است و آنچه اساس و بنیاد مسئله راتشکیل میدهد دهشت افگنی ایالات امریکا است علیه نظام موجود در افغانستان.

اینکه ایالات متحده امریکا در بدو جهاد اسلامی افغانی کمترین علاقه نشان نداد که مجاهدین همه يك مشت و یکدست شوند هر اشش از این بود که این یکدستی و یک مشتی موجب و انگیزه بوجود آمدن اتحاد اسلامی رافراهم می آورد و این نه تنها درد سر و وجنجالی است برای ایالات متحده امریکا بلکه خطر قطعی است برای ان کشور.

زیرا این تقابل و تصادم تقابل و تصادم ایده نیست که تغییر یابد این عقیده لایتغیر است.

در مسلمانان عقیده باشیر می اید و باجان بدر میشود.

مسلمان به هیچ نحوی از انحا در عقیده اسلامی خود تغییر نمیدهد و دستگاه کمپیوتری امریکا میدانند که اگر در جهان امروز پان اسلامیزم که در حال تنهیه تشبیه است به معراج خود رسیدیا خرابی دنیا و یا جنازه امریکا.

اما طرز تفکر نادرست و نادرستر از ان عملکر امریکا است. امریکا اگر دست دو ستی به ممالک اسلامی دراز کند قانون اسلامی اجازه نمیدهد دستی که بسویش بدوستی دراز شده به عداوت و دشمنی عقب بزند.

یقین نیست بن لادن واقعاً تروریست باشد اما آنچه از عملکرد او میتوان نتیجه گرفت اینست که یکنفر مسلمان بنیادگر و اعتلای اسلام و عالم اسلام رامیخواهد.

این کره زمین که خانه مشترک همه انسان ها ست وهمه پیروان همه

ادیان میتوانند با هم زندگی مسالمت آمیز داشته در صدد برآیند کاری کنند بنیان سلم مستحکم وریشه بدبینی و کج فهمی و تعصب بیمورد کنده شود. بعنوان يك آزمایش اگر ایالات متحده امریکا تغییر نظر بدهد و اعلان کند که مامیتوانیم هرکاری در باره بن لادن و محل اختفای آن در افغانستان انجام بدهیم اما اساس زیست باهمی روح همنوعی ما را وامیدارد که اتهام وارده بفراموشی بگیریم مشروط با اینکه دیگر ارتکاب مماثل بوقوع نه پیوندد. من فکر میکنم که بن لادن هم شخصاً ازان استقبال خواهد کرد، امارات افغانستان نیز دستی راکه به محبت سوش دراز شده با محبت خواهد فشرد و جلو يك فاجعه که احتمال میروود برای جهان بشریت خطرناک باشد گرفته خواهدشد.

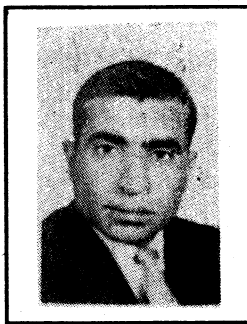
اگر احياناً تعصب و زور نمایی بر مشاعیر انسانی سلطه خود را قایم نماید و حمله صورت بگیرد و راکت ها به تخریبات و کشتار ها بپردازد عدالت این فتوا را خواهد داد که ایالات متحده بکترورست کاملاً عیار است.

راستش اینست که اگر احياناً بن لادن بريك ویا چند سفارت عمل ترورستی را انجام داده باشد ایالات متحده امریکا واضحاً روی موضوع که هنوز نزد جهانیان بشکل قطعی ثابت نیست دو مراتبه به عمل ترورستیک کشور کوچک و عقب مانده دست یازیده است و این لکه ایست که از صفحه تاریخ به مشکل زدوده خواهدشد.

په کرهاله کې انسانیت بدناموونکې وحشت

عبدالروف قتيل خورباني دننگرهار ولايت د خوربانو په کړي کې زيږيدلى دى. وروسته له لس کاله معلمی څخه د زيری د جريدی مسئول شو وروسته په ۱۳۴۴ کال د پوهنی دمجلې مدير په ۱۳۴۷ کال دننگرهار د اطلاعاتو او کلتور لوی مدير په ۱۳۵۰ کال د اصلاح دورخپانی د تدقیق مدير ۱۳۵۳ کال بیا دننگرهار دورخپانی مسئول مدير په ۱۳۵۳ کال دکندز د جريدی مسئول مدير ۱۳۵۴ کال د جمهوریت دورخپانی د تدقیق مدير ۱۳۵۷ کال د هیواد دورخپانی مرستیال ۱۳۵۹ کال دانيس دورخپانی مرستیال. بناغلی قتيل خورباني زموږ سپين ږيری ژورنالیست او اوس د هیواد په ورځپاڼه کې د غږی په توگه دنده لری.

يو عاطفه لرونکی شاعر دانسان ارځښت او بيقدري داسی پر تله کوی:
پيښور کې د تپير وقيمتی ده *** په کابل کې د سرونو ارزانی ده
دارښتیا خیره ده او دغه تریخ واقعیت د افغانانو په همدغه بیوزلی
هیواد کې رښتیا شوی او درښتیا ینی لری له هغه وخت نه راروانه ده چی

بناغلی قتيل خورباني

د خپلوا کو عقابانو تاتویبی دیو څو تنو هیواد
پلو رونکو له خوا هغی ځالی ته ورته شو چی
چیچان یی دکوم ځناور له ستونی تیر شوی او
بوده تانسته بی شوکی پوکی شوی وی.

هو! هغه وخت چی دیو ملحد په سازشی
عمل په پتمن او لرغونی افغانستان کې دیو

داسی چا دلآسه دیوه بی دینه په لمسون چی دخپل شیطانی هوس دتسکین په خاطر ورته هیخ معنوی ارغښت او قدرنه درلود. او دسترگو په ربه کی له هر راز سنجش پرته اته فرمانونه صادر کړل او دهر فرمان په صادر ولوسره بی تاریخی افغانستان خلک پارولی او دخپل عمر شپې بی لنډولی.

د ۱۳۵۷ کال ومه نیټه هغه توره او ناورین هستوونکی نیټه ده چی کمونستان په کی دوخت دشوروی سوپر طاقت په وسیله بریالی شول او دانسانیت په مقابل کی بی دحیوانیت ډول ډول نخری کولی دخلکو دپاک لمنو ناموس بی په دری سوه افغانی لیلام کړ او دشریف ځمکوال ځمکه به بی په داسی حال که دده په مزدورانو وبشله چی هم به بی ډهول په غاړه کی وراچولی و او په ده بی په خپله همدا ناری وهلی چی «مړدی وی فیوډال» تاسی باور وکړی چی ما تر همدغه وخته پوری دفیوډال، بوژوا پلو تاریا او داسی نوری کلمی چی زه ورسره نا اشنا وم نه وی اوریدلی. او له تویک، ماشینگنی او تومانچی پرته می نوری وسیلی نه پیژندنی خونه پوهییم چی دوی ددغه تعلیم له امله چی ماته بی کړیدی دنبتیر مستحق وگنم او که ددعا. توکل په خدای «ج» زه به پخپله په دغه برخه کی فیصله وکړم چی نبیرا مستحق دی ځکه چی هیواد دوی وران کړ او خلک بی پری تباہ کړی، که زه ورته درب العزت په دربار کی دنبیرا لاسونه پورته نه کړم نو هغه کونډی خویندی او بوری میندی به بی په پنځه وخته لمانځه کی له نبیرانه نه غورځوی چی په ډیره وحشی توگه بی ددوی میرونه ځامن او پلرونه تش دلمانځه کولو به گناه وژلی دی او افتخاری بی هم پری کړی دی.

خبره رانه لړڅه اوږده شوه کله چی خلقیان او روسی پرچمیان دروسانو په اوږو سپاره قدرت ته ورسیدل نو دافغانستان په گوټ گوټ کی بی دینی عالمان

بی ازاره پری تېښو دل په ډیر ارامځنه لهجه به یی ویل چی داکتارونه (دلماڅنه صفونه) به کله ورک کوو. خودا ارمان یی له ځانه سره گورته یووړ او ډیر مفتن بادار (روسیه) یی تر اوسه په دی نه دی بریالی شوی چی داسلام دسپیشلی دین هسکه شمله دخپلی ارزو مطابق را کښته کړی.

د ۱۳۵۷ کال دحوت میاشت وه چی کمونستانو دکونړ ولایت په پیروی کی چی له ولایت څخه دری نیم کیلو متره لری پرته ده ماتی وخوره او دخدای دحقی لاری دواقعی مجاهدینو گوزاری یی بی ایمانه او بی ارزښته ککری دشلغمو په شان کولی کړی، تانکونه اووسایط یی وسوزیدل او مړی یی په میدان کی پاتی شول خو دوی په خپله مات او گوډ دولایت مرکز ته راوتښتیدل نو دکړهالی له مظلومو او مسلمانو خلکو څخه یی داهیله وکړه چی ددوی دمړ وجسد ونه انتقال کړی، بلکی همدا کلی یی په دی مجبور کړ چی دغه کار به خامخا کوی او مړی به انتقالوی، حقیقت دادی چی په دغه راز حالت کی هر څوک دملحدانو له ظلم څخه په ویره کی وی نوڅکه ددغه کلی خلکو په پټه له مجاهدینو سره له خبرو، سلا، مشوری وروسته داجسادو په انتقال پیل وکړ. خدای دی تا پری نه خفه کوی چی دغه خبررسان او فرصت طلبه خلک په هر ځای کی دمیریانو له مرغه ډیروی که څه هم کمونستان له پخوانه دکړهالی په خلکو بدگومانه و خو فرصت طلبانو یی گومان په یقین بدل کړ د ۱۳۵۸ کال دحمل دمیاشتی ۳۱ نیټه دجمعی مبارکه ورځ وه چی کمونستانو دیو عظیم خیاست له پاره متی را پورته کړی. عجیبه لا داچی په همدی شپه مجاهدینو هم دکونړ په ولایت حمله کړی وه او دغه ملحدان یی دومره غوسه کړی وولکه چی غومبسو چیچلی وی، لومړی یی دکړهالی کلی په تانکونو محاصره کړ او بیا دوحشی ځناورو په شان دبی گناهو خلکو چی ماشومان او بوډاگان هم په کی و په عامه وژنه داسی لاس

پوری کر چی تاریخ بی داتیللا او چنگیز په وجود کی هم ساری نه دی وړاندی کړی، دکلی لوی او واړه بی ټول یوځای ته را ټول کړل، لومړی بی دا اوازه گډه کړه چی په کلی کی مجاهدین دی نو خلک دی دکلی څخه ووځی، ټول خلک له کورونو څخه ووتل، دخلکو شمیر زیات شو، خو کسه خلقیان را غلل او خلک بی دوه ځایه کړل، دسهار لس بجی وی عالمانو او سپین ږیرو دجمعی دمبارکی ور ځی دلمانځه له پاره تیاری نیول و سپین جامی بی اغوستی وی لکه چی خپل فطرت پوهولی وی چی کفنونه واغوندی. دشنه اسمان ځلانده لمر دظلم او وحشت گردونو داسی اړ ولی و چی خر ښکاریده- دکمونستانو په زړونو کی ویره ځاله کړی وه لکه چی مشهور متل دی چی «ویره خپل خاوند ته نجات نه شی ورکولی» خو غوښتل بی چی دبیگناه انسانانو په ډلوژنه خپل زړونه تسکین او ویره کمه کړی.

ملحدانو له ځانه سره مشوره کړی اودا قومانده بی تر لاسه کړی وه چی دکرهالی خلک زوز او ځوان هلکان او ماشومان له یوه سره په خپلو وینوکی و شتوی.

دثور دبدنام او خونړی انقلاب لومړی شیبی وی حرفوی جنایتکاران له خپلو وسلو سره په لوړ و ځایونو ولاړ وو، چارپ قدر نه شو وهلی، خلک حیران وه چی څه به کیږی، کله چی دغه قاتلان په دی ډاډه شول چی دکلی ټول خلک بی راجمع کړیدی نو ماشینگنی بی په لاسوکی و نیولی، خلکو په وارخطا بی یو او بل ته کتل خو هیڅ نه پوهیدلی چی څه به کیږی، ناڅایه یو عسکری جیب راغی او په سرک ودرید خو کسه ملحدان تری را ښکته شول: داسی ملحدان چی انسانی عاطفه، دبشری او وطن دوستی حس بی له خپلو بادارانو سره دلوری کولو په وخت کی تربینو لاندی کړی و په ډیره بی رحمی بی وسله والو ملحدانو

ته داور امر ورکړ ناخا په ماشينگني وچليدي په بيگناه خلکو باندي دباران په شان گولي و وریدی له هری خوا چيغی او کو کاری سوی او ساندي وی، خو ملحدانو له خوا دهورا په نارو بدرگه شوی. لږه شيبه وروسته ټول خلک په خپلو وینو کی لیت پیت پراته و یوولس سوه کسان ټول په ځمکه او بښتل را او بښتل ډیر په کی لازخمی و چی بلد وزرو ته امر وشو چی خاوری پری وپروی قسی القلبه بلدوزروالا په شهیدانو او زخمیانو خاوری وپرولی زخمیانو فریادونه کول چيغی یی وهلی خو هیچا یی دچيغو او سو ساندو خیال نه ساته لږ ساعت وروسته شهیدان او ټپیان ټول تر خاورو لاندي شول او تش د خاورو ډیری ولاړی وه چی دعصر دفرعونیانو او نمرودیانو په جنایت یی شاهدی ورکوله وائی چی ددغه اورورکوونکی امام الدین دنیول شو یو کسانو له جملی څخه دوه کسه دټانک میل پوری وټول شول په داسی حال کی چی دمظلومیت ناری یی په خدا بدرگه کیدی په توپ والوزول خونورکسان یی په سرک وویشتل او دکونړ دچپاند سیند غیری ته یی ورگوزارکړل روح ډی یی بناد او یاددی یی همیشه وی.

کابل:قتیل خوریانی

۱۴۲۰/۴/۲۵

۱۳۷۸/۵/۱۶

الحاج غلام غوث حیدری

دیوی یتیمی نجلی فریاد

غلام غوث حیدری دالحاج غازی بهرام خان زوی دخالو محمد حیدر خان لمسی په ۱۳۲۵ هـ. ش کال دننگرهار د بهسود و د تعمیرات په کلی کی زیر بدلی دی ثانوی تحصیلات یی دننگرهار او دکابل دغازی په لیسه کی سرته رسولی دی او عالی تحصیلات یی دژورنالیزم په پوهنځی که بشپړ کړیدی په ۱۳۴۹ کال داطلاعاتو او کلتور وزارت دخپرونی دریاست دمرکز خپرونی مدیر وټاکل شو وروسته دننگرهار دورځپانی غړی په ۱۳۵۲ کال دننگرهار دمجلې مسئول مدیر وروسته هند ته دعالی تحصیلاتو لپاره ولیرل شو او ماستری یی له هند څخه لاسته راوړه په ۱۳۵۶ کال دننگرهار داطلاعاتو او کلتور دلوی مدیریت او ورځپانی مرستیال په ۱۳۵۷ کال وروسته له زندان څخه دهیواد دورځپانی دچاپ امر وروسته دخپرونو مدیر او په پای کی دهیواد دورځپانی دبین المللی اړیکو لوی مدیر مقرر شو اوس دغه مسلکی ماهر ژورنالیست دتجارت په اطاقو کی مقرر شوی دی.

دکابل سیند په غاړه دجلال آباد ښار شمال

الحاج غلام غوث حیدری

ختیغ خواته دخپلی غریبی په جونگره کی اوسیدو، پلارمی دننگرهار پوهنتون کی دجومات ملا امام و، یو ورورمی درلود، چی ځماڅخه دوه کاله مشرو، دمور، پلار، ورور او ځماد مورنی نیکه سره زمور دکورنی غړی پنځه تنه وځمانیکه چی خپله ښځه او دوه زلمیان زامن یی مخکی دالهی تقدیر اتو له مخی له لاسه

ورکړی و او نور شوک یی نه در لود. هغه هم مونږ سره او سیده او دجلال آباد
بیاروالی په قوای کارکی کار کاوه، سپین زیری و. مگر دبیکاری او
وزگارتیاپه مقابل کی دلوی همت خاوند و او وزگاره نه کنبیناسته، حتی
وروسته له رسمی وخته مازدیگر ما بنام او سهار څوخته سیندکی دجال پواسطه
د کبانو ښکار هم کاوه.

مورمی وایی زه به یونیم، دوه کلنه وم، چی پلار می یوه ورغ سهار له کوره
ووت او دپوهنتون جومات ته چی په دروتیه کی ولاړ، دا د ۱۳۵۷ کال دغوايي
د کودتا څخه تقریباً دوه نیم میاشتی وروست و، کور ته ځماد پلار دستیدو
لپاره زمونږ کورنی ورځی، هفتی، میاشتی او کلونه انتظار وویست، مگر
هغه را نغی، خلکو به مور اونیکه ته می ویل چی داد کمونستانو پاچاهی ده
!!! ملایان او مسلمانان وژنی، ځما پلار هم کمونستانو بندی کړی او هغه وخت
کمونستان ډله ډله ملایان او مسلمانان اول بندی کاوه بیابه په ډله اییزه تو
گه وژل، پدی ډول زه لادوه کلنه وم چی دیتیمی خپیره ځما پرمخ حواله شوه.
پلار می ځما نه یادیږی، زمونږ دکورنی نفقه ځما سپین زیری نیکه پراور
وپربوت مورمی وایی زه چی ماشوم وم، خپله مورمی پوښتله چی پلار می ولی
نه راځی چیرته تللی؟ دتولو پلرونه راځی میوی راوری مورمی په داسی حال
کی چی ستونی ئی بندیدی او په سروسترگو ژړلی ویلی چی سباته راځی کار
پسی تللی. مگر زه دهغی په خبرونه پوهیدم. چی هغه ځما زره خوشحالوله
مونږ دخدای «ج» پدی ارته ځمکه کی پرته له یوه ختینه کودلی څخه دچا خبره
چی نه مو په اسمان کی ستوری درلوده او نه مو په ځمکه کی سیوری. پلار می
چی زمونږ دنفقی دگټلو وسیله و هغه داسلام په لاره دکمونستانو پواسطه شهید
شو.

مور او نیکه می دنوری خواری او غریبی ترخنګ دمالداری خواته مخه وکره. دوخت او کلونو په تیریدو سره زمونږ یوه غوا او خوسکی په غواگانو بدلی شوی مور می ددی له شیدو خخه به مستی او پنیږ جوړوله او نیکه می دخپل کار ترخنګ هغه دبنار په دکاندارانو خرخوله، پدی ډول زمونږ گوزاره کیده او ژوند به موهم دورخی په تیریدو سره ښه کیده. زمونږ په کلی کی مونږ ته نژدی ښونځی و، زه او ورور به می ښونځی ته هم تللو.

دکابل سیند دچی زمونږ ترخنګ بهیږی، په اوږی کی او به یی زیاتیری او دسیند دترخنګ ځمکی وږی، زمونږ کودله هم سیند ته نژدی وسیند نور هم مونږ ته نژدی شو. مونږ دبل کلیوال په ځمکه کی کودله جوړه کړه. داوخت لس یوولس کلنه وم، مجاهدینو دشینوارو لویه ولسوالی او دثمر خیلو یواځی قشله ونیوله او کمونیستانو ته دجلال آباد بنار دنیو لو خطره زیاته شوه. کمونیستانو دجلال آباد بنار دنیولو مخنیوی لپاره لکه چی دبنار خواشاه مختلفو برخوکی امنیتی پوستی اچولی و او مینونه ایښی و، داشان دیوولسمی فرقی او جلال آباد بنار شمال ته جبه زاری سیمی چی زمونږ کورهم همدی سیمی ته نژدی و مین گذاری کړی و، زمونږ څاروی. چی پدی وخت کی دهغو شمیر د بچیانو سره یی لس دولسو ته رسیده او پدی سیمه کی دکلی ونورو څارویو سره یو ځای خریدل، چی ناڅاپه یوه ورغ زمور څاروی پدی ماینو نو برابر شوی او دوه ماینونه بانندی وچاودیدی پدی چادونو سره زمونږ اته غواګانی له مینځه لاړی، کله چی دغواگانو په وژل کیدو خبر شولو. هغه ورغ پرما. ځما پرکونډی مور او ورور بانندی می دغم بله خپه راغله او زمونږ دپلار مړینه یی بیارا ژوندی کړه ځکه همدغه غواګانی وی، چی زمونږ ژوند وربانندی برابر شوی او الله تعالی داغواګانی زمونږ دروزی وسیله گرځولی وی، ددی

ورغی په مازدیگر چی زمونیز نیکه ستیری ستومانه له بناروالی خخه راغی، مین په چاودنه او دغواگانو په وژل کیدو بانندی خبر شو، نو په کت پر بوت، د چا خیره چی زره یی واچوله!! روغتون ته موویور، دواگنی موورته واخیستی، مگر دهغه زره چاو دیدلی و، تداوی گته ونه کړه، خلورمه ورغ هغه له ډیره غمه له دارالفنا خخه سترگی پتی کړی انا لله اوانا الیه راجعون، مونیز دروزی خپلم بله مرستندوییم واسطه هم لاسه ورکړ، نور زمونیز دغریبی بی وسی او بی کسی غمونه مونیز بلندی له دوه چنده او دری چنده خخه شوچنده شو. داوخت ورور می اوزه هم دغوايانو دپیزلو او مور سره مود کور کهول په سمبالولوکی مرستی شوی و، دمجاهدینو حکومت راغی، ورغی، شپی به تیریدی، دوختونوپه تیریدوسره زمونیز مالداری بیا ښه شو، ورور می بازار ته دشیدو او مستو دورلو او خرخولو جوگه شوی و او ما به هم په کورکی له مور سره مرسته کوله او ښونخی ته هم تلمه.

یوه ورغ یو شمیرکسان مولیده، چی دخپلو توپکونو سره ځینی ډله ډله او ځینی یوه دوه تنه زمونیز دکلی دلاری په منلو وو او دخپلو پنډکو سره ځانونه دسیند غاری ته رسوی او له هغی خخه بهسود و او کامی ته په پوری وتلو سره تینبته کول، چی په خیره پوه شونو ویل شو، چی طالبانو حکومت ونیوه او هغوی و تبتیدل، ځینی به ویل چی دوی دهغو مخالفین دی، ځینی به ویل چی نه دومره فرق نه لری، دواړه دیوی سکی دوه مخونه دی؟ هغوی هم دجهاد، اسلام او شهیدانو داهداف ناروی وهلی او دوی هم دهمدی ارمانونو دتحقق لپاره را پاخیدلی دی. نوییا هغوی څنگه لارل او دوی څنگه را غلل؟ نو څنگه چی هغوی راغلی و دوی هم هغسی را غلل، دهغوی دتگ علت داسلام، جهاد او وطن سره دهغوی جفا وه نو ماځان سره ویل، چی ځما پلار خوهم ملا و او هم

شهید دی. هغوی نورو کسانو سره شه چی دشهیدانو دوژلو پوبیتنه هم ونه کره، پداسی حال کی چی ځانونه دشهیدانو دارمانونو تحقق ورکونکی بلل زه هم دیوه شهید یتیم یمه، ډیرو دشهیدانو دپاکو وینو له برکته افغانستان کی شه چی په بهر ملکونو کی بنگلی جوړی کری، مونږ غوندی چی په کلی کی جونگره نه درلوده، اوس دجاپان او دوی سو داگری کوی، دازمونږ شهیدانو پاکي وینی او زمونږ دیتیمانو او ښکی دوی خدای (ج) و شرمول او گیلی پاچاهی یی له لاسه ورکره. داددوی ظلم. بی عدالتی دجهاد او شهیدانو پاکو وینو سره ددوی خیانت او غداری ؤ چی الله تعالی دوی څخه ددوهی ملنگان جوړ کر او داکیسه ورباندی وشوه چی وائی:

دنیشی په دودبا چاشم - چی سرمی پورته کر ملنگ ددوهی ومه

دوی ترکوم وخته پوری چی دالله په لاره کی په صداقت سره مندی وهلی، پاچاهان ؤ مگر کله چی الله تعالی، رسول «ص» او ملت ته خاین شول، نویبا بیرته ددوهی ملنگان شول.

یتیمه نجلی وایی دطالبانو په راتگ دښوونځی دروازه هم پرما وتړل شوه وایی چی علم په نرو ښځه باندی فرض ده. نودا کار ولی وشو؟ ماویل طالبان خو ځما دپلار دجومات او مدرسی انډیوالان دی. دوی خو حتماً دیتیمانو او دالله تعالی دلاری دشهیدانو دورثو پوبیتنه کوی، خودا دریم کال دی، چی ځما دشهید پلار پاکو وینو په اړوند نه چا سروگراوه او نه دهغه دیتیمانو او ورثو او ښکی وچی کری، البته دهغو دجومات ملگری به هم شهیدان شوی وی، ماویل، که چیری ځما پلار ژوندی وای، اوس به زه هم دخپل ورور او مور سره می په داتسون کی گرځیدلو او دجلاآباد ښار په ښکلونگلوکی به موژوند کاوه او ددی ختینی او لالهانده ژوند څخه به خلاص شوی وای، نه یواځی داچی داسی

ونشو ورور می دخواستی او غریبی او زه دبونخی دشتوالی له لاسه دواړه دسواد له ریا څخه محروم شولو، کمونستانو را څخه پلار واخیست دمجاهدینو ددوستی په لاره کی مو دروزی وسیلی، نیکه او اته غواگانی له لاسه ورکړ او اوس دبونخی او مدرسی له نعمت څخه بی برخی پاتی شوی یم.

یاالله داسل کلنه از ماینبتونه چی ځما او ځما پر کورنی وشوی ځما پر دوستانو څه چی ځما پر دینمانو او نور په هیغ یتیم او مسلمان باندی دا امتحان را نه ولی او نور مونږ له دی ډول از ماینبتونو څخه په امان ولری، ددی نا دو دو اوناکرد ژړا چاته وکړم؟

بیاهم څرنگه چی پدی از ماینبتونو کی ستاله مرستی او مهربانی څخه پرته موڅوک نه درلود، یواځی یواځی ته وی چی مونږ ته پخپل مرحمت او عطوفت سره دغویانو شودو او مستو، دبودانېکه او غیرتی مور پواسطه او وسیله دی حدته ورسولو، نور مونږ له داسی از ماینبتونو څخه په امان ولری او دا ده او فریاد می ته پخپل اقدس ذات سره واورى، ځکه چی دشهید ملا پلار یتیمانو او وارثانو ته نه دشهیدانو دوینو تجاران په کار راغی او نه دهغه دجومات ملگری، نو دکمونستانو څخه چی زمونږ ددین او دنیا دینمان دی څه گيله وکړم.

وسلام.

* * * *

گل احمد ادیبیار

آتش نهفته

گل احمد ادیبیار زرينگر، نویسنده، ژورنالیست و ادبیات شناس و محقق در مجله ده افغانان زاده شده است درس خوانده لیسه نجات میباشد ژورنالیزم مجله، روزنامه مجله را از استادی پروفیسور «پیترمایر» و پروفیسور «سرجی من» فرا گرفت وی در چوکات وزارت اطلاعات و کلتور امریت تبلیغات سمعی و بصری و متعاقباً در روز نامه انیس مسئولیت خبرنگاران، فرهنگ و هنر، انیس ولایات، ارتباط و تدقیق سپرده شد بعد به حیث معاون اطلاعات و کلتور بلخ، امر اطلاعات و کلتور غزنی، امریت مجله فرهنگ، رئیس نشرات اجتماعی مؤسسه نشراتی اریانا، رئیس نشرات مرکز وزارت اطلاعات و کلتور و رئیس نشرات و تبلیغات کمیته تربیت بدنی و سپورت و مدیر مسئول «مجله ورزش» ایفای وظیفه نموده است.

«زین آتش نهفته» شور و شری تازه یی برون نخواهد زد... و به گفته «شاهرخ مسکوب» از زبان «حافظ»: «هر کسی ستاره یی دارد که با آن به جهان می آیدو با همان ستاره، چهره در نقاب خاک میکشد». اما نمیدانم، هستی خاکستر نشینان دیار ما چگونه زیر خاک خواهد شد تا آتش نهفته ی که سالها، جان افسرده آنها را در خود سوخته است، شعله و شری بلند نسازد؟

شاغلی گل احمد ادیبیار

همان گونه که «مسکوب» هنگام اندیشیدن به «رابطه سه گانه انسان و جهان و خدا» در وادی عارفانه «حافظ» کشانده میشد و ناگهانی همه راهها او در رویش مسدود میگردد، منم، فرصتی که کتاب «در کوی دوست» وی را در دست

مطالعه داشتیم، هر چه به پیش میرفتم، بازهم راه خوانش، در برابر ذهنم بسته میشد و اندیشه ام به سوی دیگری به سیر و گشت میپرداخت، دمی هم، پرواز فکر، آرامم نمیگذاشت، شاهین تیزیال تفکر در سراپرده اندوه، باغمدیدگان روزگار، در هر گوشه یی از ویرانه سرای وطن، به سیر و سیاحتم وامید است،

همه جاء نشانه یی از دو دو دنیایی از خاکستر به نظرم می آمد...
خاکستر سردی که شعله های گرم آتشی، پیشگام چهره امروزین ان بود...
آتشی که درکانون زندگی پربار آدمهای وطن مازدند و یکدنیا هستی با ارزش را به خاکستر نیستی کشیدند. وحال، به هر جاکه روکنی، دنیایی از خاک و خاکستر می بینی و بس... خاکستری که نشانه آتش است آتش زندگی- آتش پاها، دستها، تنه ها، سرها آتش اجزای متلاشی شده وجود انسانها در شهر که شهرت جهانگیر داشت ویلند آوازه و افتخار آفرین بود: در شهر کابل. و میگفتند: «کابل»، قطره آبی است که بر برگ گل نشستته باشد. واحسرتا!

این قطره پاکیزه فروریخت و گل هستی مانیز. فرومرد و به نابودی کشانده شد.

دگریاره، سراغ آن «آب» را و آن «گل» را از کدام بوستانی بگیریم؟
باغستان میهن، به تاراج رفت. گلهای عطر آگین، زیبا، الهام بخش و فرهنگ افزای آن همگی فسردند و پژمردند. نه « تاکی ماندو نه تاکستانی ونه نشانی از تاك نشانی».

همه جا، خاکستر است که روزگاری شعله های سرکش آتش، بر فراز آنها، زیانه میکشیدند: آتش هوس، که خواست جنون آور «نرون» را هم از یاد هازدوده است. دلهایی که زمانی از عشق، درسینه هامی تپیدند، همه بر سردی گراییدند. جانهایی که جهانی اندیشه با خود به همراه

داشتند. رویه نابودی نهادند، زبینه بوستان سبزینه بی ویران سرآمد
و حال مشتی، خاکستر از آن برجای ماند که نشانی از زندگانی دیرینه و
پریاوی است... پس تشنه لبان به کدام جویباری روکنیم؟

غیدانم که بشکسته کشتی بی بادبان زندگی ما، برخشکیده دریای
زمان، به چه مقصدی لنگر انداخته است؟

آنانی که رفته اند، یادیاران یار را. لکن به جاماندگان تشنه
عطشناک، به امید آب زنده اند. اما درد او دریغما که دیده ها به سوی
سراب بخیه میزنند تایک رمقی راناشناخته، خوش به سرسانده باشند!
اندکی به گرسنگان روز نیز، نظربدوزیم!

به این کودک گریان ومادران افسرده، که خاکستر نشینان ویرانه
هاند. مگرویرانه هاراندیده ایم؟ جاهایی که دربار پاهای هیچ ویرانگری
بدان سو، راه نخواهد یافت. چراکه آنها و سهم خرابکارانه شان را در آن
گوشه ها، بجا آورده اند. برده اند و کشته اند و ویران کرده اند. آنقدر که
خود، آ باد گردیده اند- آبادی که درازای بریادی دیگران، دستیاب
گردیده است.

درویرانه ها، مردم به زندگی میاندیشند. وه، چه اندیشهء نارسایی!
به زبان ویرانه نشینان شهر- که همهء شهر ویرانه است، زندگی یعنی
«نان» این گروه، «نان» را «زندگی» میگویند. پس همه، بدنبال زندگی
میروند.

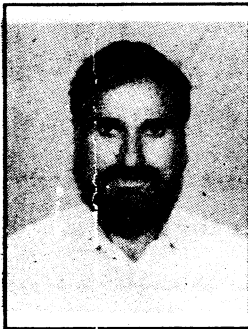
اما یافتن «زندگی» در ویرانه ها، چه بسا که محال مینماید.
آنجا که زندگی از پا میافتد، ویرانه ها، نعش آن را در آغوش
میکشد. در ویرانه ها، سراغ مرگ را باید گرفت: «گور آدمها»
آتش آبادی، در آغوش ویرانه ها، خاک گردید. خاکستری که از آن
بر جای مانده، کاروانهای رفته را به یاد میدهد.

نجیب الله پوپل

خانه فرهنگ ملت ما یعنی موزیم ملی افغانستان

نجیب الله پوپل فرزند منشی رحمت الله پوپل تندنویس حضور اعلیحضرت غازی امان الله خان در سال ۱۳۲۷ در نوآباد ده افغانان چشم به جهان گشود. تحصیلات ثانوی را در لیسه نادریه و در سال ۱۳۵۲ از پوهنهی ادبیات و علوم بشری در رشته ژورنالیزم فارغ گردید. در سال ۱۳۵۳ عضو مدیریت عمومی ملی موزیم در سال ۱۳۵۴ به حیث مدیر عمومی دیپارتمنت قبل از اسلام و دیپارتمنت قبل التاریخ ایفای وظیفه نموده و نه سال قبل تا کنون به حیث معاون ریاست موزیم وابدات تاریخی توظیف میباشد وی طی ده ها سال بخشش های نقدی، تقدیر نامه درجه سوم و مدال صداقت را بدست آورده است و طی سالهای ۵۹-۶۰ دو بار زندانی گردیده. وی جهت اشتراک درکورس های تحصیلی و سمینار ها از کشور های شوروی، چکوسلواکیا، بلغاریا امریکا و هند بازدید به عمل آورده است. کتاب رهنمایی موزیم از تالیفات وی میباشد.

مفکورهء ایجاد و تاسیس موزیم ملی افغانستان در حدود هشتاد سال قبل یعنی ۱۹۱۹ خود تبلوری از رشد سیاسی واجتماعی و بیانگر مرحله از تکامل فرهنگی در کشور عزیز ما افغانستان است. کشور عزیز ما با موقعیت خاص و بس ارزندهء که در قلب آسیا دارد همچنانکه قرن ها نقطه جلب توجه جهانگشایان و جهانخواران بوده است یکی از مراکز بزرگ و برازنده

شاغلی نجیب الله پوپل

جلب و جذب فرهنگ ها وثقافت ها رشد و انکشاف و پخش آن در این منطقه از جهان میباشد. راه ابریشم که مراکز بزرگ تمدن قدیم یعنی چین و هند را به اروپا وصل می نمود شهرهای قدیمه و مراکز تمدن آریانای کهن یعنی افغانستان را عبور می نمود. کاروان های تجارتی که مصروف حمل و نقل

و داد و ستد متا های تجارتي بودند در واقع حامل محموله های از فرهنگ شرق و غرب نیز بودند که این مسیر را پیموده و در کاروان سرایها و شهرهای بیشرفته چون بلخ و بامیان کاپیسا و هده و غیره اطراق می نمودند. این امر نه تنها باعث رشد و انکشاف تجارت و اقتصاد می گردید بلکه درراه شناسایی فرهنگ ملت های گوناگون بیگدیگر رول و نقش بزرگ را ایفا نموده و زمینه تکامل آرت و هنر و ثقافت ملت ما را بخصوص فراهم میکند. بناً جای تعجب نخواهد بود اگر در پهلوی معیارهای زیبایی شناسی پذیرفته شده ملی عناصر خارجی گریک و رومن، هند و چین نیز دریک کامبیشن و ترکیب ما هرانه جلوه گر باشد. این موضوع باعث گردید تا ده ها سال محققین و جستجوگران غربی که خط سیر و مسیر ثقافت اروپا و یونان را در شرق می جستند به این مرکز غنی شرق کهن «یعنی افغانستان» جذب و مصروف نماید چارلس سن، الکساندربرنس، میجرلیچ و لغنتت، مکنتان، سرجان کین کیتان وید... انگلیس هونیک برگر سوسی، جی گارد، و غیره و غیره در کنار وظایف استخباراتی، سیاسی و جنگی خویش به میرات های فرهنگی و باستانی وطن ما دست چپاول دراز کرده به اشغال بهترین نمونه های از آثار هنری و باستانی ما به خارج دست یازیدند. این سلسله ادامه داشت تا ۱۹۲۲ که دولت ازحساسیت موضع آگاه شده و تثبثات و کاوشهای ساحات باستانی که درچوکات مقدرات تنظیم و فعالیت ها از این قبیل را مشروط و محدود گردانید. موزیم ملی افغانستان در ۱۹۳۱ بصورت رسمی درتعمیر تاریخی بلدیه عصر امانی واقع دارالامان گشایش یافت. این موزیم با گذشت هر سال برغنای خویش می افزود. و دستاورد کار های باستانشناسان خارجی و داخلی آنرا به محل مطمین پاسداری و

حفاظت و نگهداری گنجینه های بزرگ فرهنگ افغانستان مبدل نمود. طی سالیان اخیر بیش از صد هزار اثر باستانی شامل دوره های قبل تاریخ، دوره اسلامی منجمله مجموعه جالبی از آثار اتنوگرافیک به نمایش قرارداداشته و فیصدی بزرگ آن در دیپوها بشکل آبرومند حفاظت می گردید. تهاجم ویورش همسایه بزرگ شمالی ما روسیه برکشور ما باعث بی ثباتی سیاسی بلاخره قیام ملت ماگردید که بابجا گذاشتن درحدود دو ملیون قربانی وتخریب کلیه تأسیسات اقتصادی وتزلزل در نهاد های فرهنگی ما کرمثل بشکست ورسوایی استعمار روس بصدا در آمد. سقوط نظام تحمیل بر کشور مردم زجر کشیده وداغ دیده مارا به آینده آرام وروشن امید وار نموده بود با تأسف همه امیدها به یأس مبدل گردید. جنگهای تنظیمی که محرك وانگیزه اصلی آن در خارج از مرز های وطن محیلانه سازمان یافته وفعال گردیده بود. زندگی بالنسبه آرام وامیدوارانه مردم ما را به آتش کشید. وپرتاب هزاران راکت وموزائیل ومیلیون ها مرمی از مخفی گاه های که هچگاه سپاهیان ترسو آن را ترك نمی گفتند زندگی را به جهنم مبدل نموده هر آنچه از صنعت تمدن و دارایی عامه وملکیت های خصوصی موجود بود چپاول و بختاک وختاکستر مبدل وده ها هزار فامیل افغان رامجبور به ترك وطن ودزیدری بختاک های دوست ودشمن نمودند. موزیم ملی که خلاف نورمها حفاظتی ملی ویین المللی بحیث سنگر جنگی ازآن استفاده بعمل می آمد بتاریخ ۱۲می ۱۹۹۳(ثور۱۳۷۳) با اصابت چندین راکت وحمله هوایی وزمینی طعمه حریق، منهدم وبعداً چور وچپاول گردید. وبدین ترتیب خانه فرهنگ ما یعنی محل اسناد ومدارك تشییت هویت ملی واستعداد دانش ذوق وسلیقه ملت مارا در سیر زمان وامتداد تاریخ ده سال جمع آوری وحفاظت نموده بود بخاطر تأمین رضا دشمنان خارجی ما به نابودی کشیده شد.

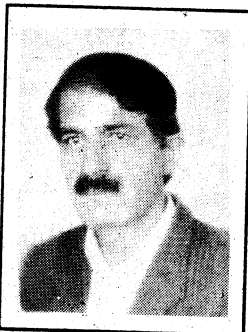
«عمرآخان مسعودی»

تاریخچه موزیم ملی افغانستان

عمرآخان فرزند غلچ خان در سال ۱۳۲۷ ه.ش در قریه سفید سنگ والسوالی محمد آغا لوگر تولد و در سال ۱۳۴۸ از لیسه اداره عامه فارغ و در سال ۱۳۵۳ از پوهنهی ادبیات و علوم بشری در رشته تاریخ و جغرافیه فارغ گردید در سال ۱۳۵۴ به حیث معلم در لیسه ابن سینا در سال ۱۳۵۷ به حیث عضو تحقیقات بین المللی کوشانی تقرر حاصل نمود. از سال ۱۳۵۷ تا کنون ۱۳۷۸ در بخش های مختلف موزیم ملی در دیپارتمنت قبل التاریخ. مدیر عمومی ثبت و سجل و مدیریت عمومی نمایشگاه ایفاء و وظیفه نموده است.

عمرآخان در کورس حفاظت نقاشی دیواری برای مدت شش ماه از طرف ایکروم در الکهو هند دایر گردید بود اشتراک نموده است در برخی از سمینا رها و رکشاپ های مسلکی تخصصی نیز اشتراک نموده است.

افغانستان کشوریست که در قلب آسیا موقعیت دارد این موقعیت جغرافیائی در طول تاریخ اهمیت خاص را برای این سرزمین کهنسال به ارمغان آورده است. از نقطه قرار گرفتن در این منطقه جهان همواره محل امتزاج و آمیزش تمدنها و فرهنگ های گوناگون بوده و چار راه مدنیت ها به شمار میرود. موفقیت ویژه آن باعث گردیده تا در تاریخ تکامل بشریت سهم برآورنده را ایفا

شاغلی عمرآخان مسعودی

نموده و در هر تحول تغییر سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جهان سهم باشد. این اشتراک دینامیک باشندگان این سرزمین هستی آفرین را میتوان در باز مانده های فرهنگ مادی و معنوی دیرین آن دریافت.

در هر گوشه و هر وجب از خاک زندگی ساز این

سرزمین گنجینه های بی همتائی مدفون است که دست توانای کاوشگران شناسائی گسترش اهمیت آنرا از چند زمانی بدینسو امکان پذیر ساخته است. باشندگان افغانستان بعد از کسب استقلال و در هم کوبیدن پیکر استعمارگران مجال آنرا دریافتند تا نفس براحت کشیده متوجه تحولات تغییرات در کشور گردند و بهمین جهت بود که کاوش و کاوشگری در زمره سایر فعالیت های علمی و تحقیقی بمنظور روشن شدن زوایای تاریخ این سرزمین عرض اندام نمود. چنانچه در سال ۱۹۲۲ برای اولین بار قرار داد کاوش های باستانشناسی فی مابین دولت علیه افغانستان و کشور فرانسه منعقد گردید از همین جاست که مطالعه منظم تاریخ گذشته ما بصورت پیگیر آغاز شد هر روز و هر سال که میگذشت شمه از غنای فرهنگی و تاریخ کهن ساکنان این وطن نمودار میگردد. هر کاوش که انجام می یابد در واقعیت امر بخشی از فرهنگ دیرین، منعکس میگردد که مایه غرور و مباهات فرزندان این سرزمین میباشد. در نتیجه افزایش کاوشهای سیستماتیک و پی گردیهای، دوامدار و بازده کار و فعالیت و نگهداشت به آنچه که تاریخ گذشته برای ما به میراث گذاشته ضرورت تاسیس موزیمها بیش از پیش دیده میشد اگرچه قبل برین موزیم افغانستان وجود داشت ولی جوابگوی وانعکاس دهنده غنای فرهنگی کشور ما شده نمیتوانست. زیرا از یکطرف دست یغماگران فرهنگی برای تجاوز به پدیده های هنری و فرهنگی مادرزاده بود و هر آنچه که می یافتند همه را زینت افزای موزیمهای خویش میساختند چنانچه صدها نمونه آنرا میتوان در موزیمهای غرب دید که در سده نوزدهم و اوائل سده بیستم با خود برده اند. تاسیس موزیم برای شناسایی و پی بردن به فرهنگ و زندگی خلاقیت اندیشه ها و کار زندگی ساز مردمان یک کشور در روند خم و پیچ دیر پای تاریخ نقش غیر قابل انکار دارد. و بدین

متصور بعد از کسب استقلال کامل سیاسی ۱۹۱۹ موزیم ملی افغانستان تاسیس گردید که در آن میتوان گونه های مختلف از فعالیت انسان سازنده کشور خویش را از همان روانیکه به ساختن ابزار پرداخت تا به امروز مشاهده نمود.

تاریخچه موزیم ملی افغانستان: موزیم ملی افغانستان در زمان سلطنت اعلیحضرت امان الله در سال «۱۲۹۷» هجری شمسی در عمارت باغ بالا «رستوران باغ بالا» موقتاً تاسیس گردید که در آن زمان بنام عجائب خانه یاد میگردد محتویات این موزیم عبارت از وسایل و مهمات حربی، علم های جهاد، آثار دست دوزی، خامکدوزی، سامان آلات منزل، وسایل زینتی و یادگارهای دولتی، تفاسیر و نسخ خطی و غیره بود. دور سال ۱۳۰۳ این مجموعه ها از باغ بالا به عمارت کوتی باغچه «ارگ» انتقال گردید و ساعت ۳ بعد از ظهر ۲۵ عقرب سال متذکره توسط اعلیحضرت امان الله طی محفل شکوهمندی در تعمیر سابق وزارت معارف «کوتی باغچه» رسماً افتتاح گردید و بقرار روایت طی این گشایش تاریخی سه تخته قالبینچه اعلی که صورت شاهان قدیم در آن نقش گردیده بود با یک قالبینچه جدید که مهارت صنعت بافت، اسادان قالبین بافت رانشان میداد از طرف اعلیحضرت امان الله خان تقدیم شد همچنان یک تخته قالبینچه ابریشم بافت استادان قدیم با یک میل تفنگچه طلائی که نهایت کوچک و ظریف بود از طرف شاه خانم هدیه شد به تعقیب این هدایا کلیه مشترکین مجلس هر کدام به نوبه خود هدیه به موزیم ملی تقدیم داشتند و بسال ۱۳۰۹ مطابق سال ۱۹۳۰ میلادی نسبت نا مناسب بودن و ضیقی محل بار دگر این اشیایی عتیقه به عمارت بلدییه «دارلفنون» دارلارامان نقل مکان کرد. تاریخ تحقیقات باستانشناسی در افغانستان گذشته طولانی دارد میتوان انرا به دو قسمت

تقسیم کرد. یکی آن کاوشهای غیر اصولی از ۱۸۲۴ الی ۱۹۲۲ و دیگر حفریات اصولی و منظم در ۱۹۲۲ به بعد. قبل از سال ۱۹۲۲ کاوشهای غیر اصولی در حوزه های باستانی کشور بطور غیر رسمی صورت میگرفت که بدترین شکل کاوشها بشمار میرود زیرا در کاوشهای غیر اصولی هدف اصلی بدست آوردن و غارت اثار تايخی و فرهنگی چیزی دیگری متصور نیست. تا آمدن نخستین دسته اروپایان «۱۸۲۴-۱۸۴۲» و اقدام کاوشهای باستانشناسی افغانستان از لحاظ حفره های باستانی روی نقشه باستانشناسی براعظم اسيا دیده نمی شد با کاوشهای نامنظم نماینده های سیاسی انگلیسی از قبیل الکساندر برنسی (Alexander Burne) کتپاتوت (Tabot) و متلاند (Maitland) سمپسن (Simpson) که با تعجیل صورت گرفت بهترین مجموعه های یونانو بودائی از سرزمین افغانستان به بریتش موزیم انتقال یافت. شارل مسان (Charle Masson) بغرض مطالعه خط سیر اسکندر کبیر از افغانستان عبور کرد و اهمیت بعضی حفره های باستانی چون بگرام دهنده را در مقاله خویش بروز نامه انجمن آسیایی بنگال (The Journal of Asiatic Society of Bengal) در سال ۱۸۳۴-۱۸۳۶ انتشار داد بدین ترتیب این پیشقدمان زمینه را برای مطالعات باستانشناسی در افغانستان آماده ساخت. حفریات اصولی: بعد از حصول آزادی سیاسی در سال ۱۹۱۹ دولت علیه افغانستان در سال ۱۹۲۲ قرار دادی را با دولت فرانسه در زمینه حفریات اصولی و منظم عقد نموده که به اساس آن بایست اشیای مکشونه منحصر بفرد و اثاریکه از فلزات و احجار قیمتی ساخته شده بدون قید و شرط مال دولت افغانستان شناخته و بموزیم کابل انتقال داده شد. اشیایی متعدد قسمت مساوی معامله میشود البته حق نشریات انراهیات باستانشناسی در افغانستان دارد میباشد. آهسته

آهسته آثار عتیقه مکشوف در موزیم کابل بالای مجموعه های تاریخی افزوده گردیده و موزیم کابل را غنی ساخته بحدیکه موزیم کابل يك موزیم بسیار دلچسپ آثار باستانی و اختصاصی گردید. فراموش نباید کرد که در پهلوی آثار عتیقه آثار تنورافیک نیز جمع اوری گردید آثار موزیم کابل عموماً به اساس حوزه های باستانی ترتیب و به نمایش گذاشته بود. که مختصراً به معرفی حوزه های مهم باستانی نمایشگاه های موزیم ملی پرداخته میشود. ۱- اتاق هده:-- آثار عتیقه یونان بودائی، مجسمه های گچی بودا که از سنگ ورقه (Schiste) هیكل تراشی شده همچنان مجسمه های بودیش اتوا، دیوا، عابدین که از مواد فوق الذکر ساخته شده به معرض نمایش قرار داشته که از لحاظ قدامت تاریخی به قرن دوم الی ششم میلادی متعلق میباشد. ۲- بامیان:-- که مجسمه ها و نقاشی های دیواری ساسانو بودائی که متعلق به قرن سوم الی هفتم میلادی میباشد بمعرض نمایش قرار داشت. ۳- اتاق فندفستان:-- مجسمه های بودا، بودیش اتوا و دیواتا که از گل خام ساخته شده و آخرین خاطره های جز یونانو بودائی را در افغانستان تشکیل میکند متعلق به قرن هشتم میلادی میباشد. ۴- بگرام:-- درین اتاق لوح های عاج، گیلساهای نقاشی شده یونانو رومن، قالب مدالهای اسکندری به سبک یونانی از گچ و مجسمه های مفرغی، کاسه ها و گیلساهای از سنگ رخام و بروفیر مصری «سنگ سماک» و لاک چینائی نمایش یافته و متعلق به قرن سوم و چهارم میلادی میباشد.

۵- اتاق مشترک:-- هیكل تراشی های یونانو بودائی درین اتاق نمایش یافته متعلق به قرن سوم و چهارم میلادی میباشد.

۶- اتاق غزنی:-- درین اتاق اشیایی متعلق به دوره درخشان غزنویها، لوحه های سنگ مرمر بانقوش برجسته و صحنه های شکار و اشیای

سفالین و تصویر های دیواری غزنوی مکشوفه لشکرگاه نمایش یافته و متعلق به قرن ۱۱-۱۲ میلادی میباشد.

۷- اتاق مند یکگ:- اثار قبل التاريخ مانند افزار های استخوانی، پارچه های سنگ صیقلی و پارچه های سنگ چقماق و سنگهای قیمتی از قبیل عقیق، لعل پیازی و نیز از دوره فلزات کارد، درفش، تبر و پیکانهای فلزی و اثار سفالین نمایش یافته بین هزار الی سه هزار قبل المیلاد ارتباط دارد.

۸- اتاق مسکوکات:- مسکوکات سلاطین افغانستان از دوره یونانو باختری الی مسکوکات امیر شهید به نمایش گذاشته شده بود.

۹- اتاق باختر:- که در آن اثار حوزة مهم ویاستانی باختر یعنی از دوره برونز بمعرض نمایش قرار داده شده بود.

۱- اتاق ای خانم- که در آن اثار با ارزش ای خانم متعلق به سده سوم و چارم قبل اسلام به نمایش گذاشته شده بود.

۱۱- تا لار موزیم ملی- که به اسلحه قرن نزده. و تابلوهای شاهان مزین گردیده بود. لازم به یاد آورست که بعد از آنکه حفريات اصولی در ساحات مختلف افغانستان آغاز گردید به مجموعه های موزیم ملی افزایش قابل ملاحظه بعمل آمده ایجاب نمود تا اثار موزیم به بهترین سیستم موزیوگرافی مورد تحفظ قرار گرفته بهمکاری سازمان یونسکو در سال ۱۳۳۷ بقیمت «۱۲» هزار دالر الماری های پلکسیگلاس-plexi- glasse بغرض اثار نمایشی دو اتاق خریداری و طرف استفاده قرار گرفته همچنان به قیمت «۱۲» هزار دالر الماری های فلزی بغرض حفاظت مسکوکات خریداری و طرف استفاده قرار گرفت. طی سالیان الماری های موزیم ملی «قسمت اعظم» برسیستم جدید موزیولوژی ترتیب گردیده و برای کلیکسون های اثار موزیم ملی البم های عکاسی، کارت و فیس با

جدید ترین شیوه ترتیب و طرف استفاده قرار داشت.

باید یاد آور شد که انکشاف روز افزون موزیم ملی از لحاظ کثرت آثار موضوع و ترمیم و وقایه آن همچنان ترتیب و حفاظت آثار به سیستم جدید موزیولوژی ایجاب یک تعداد شعبات تحقیقی و تخنیکی جداگانه را مینمود که از جمله شعبات جدید ذیل نیز در چوکات مدیریت عمومی موزیم ها ایجاد گردید.

۱- شعبه ترمیم و وقایه اثار:- دیپارتمنت ترمیم و وقایه اثار یکی از شعبات نهایت مهم موزیم به شمار رفته زیرا به اساس موازین علمی اثاریکه در موزیم ملی وارد گردید باید وقتاً فوقتاً تحت بررسی قرار گرفته اثاریکه ایجاب وقایه و یا ترمیم را مینماید باید عندالضرورت به شعبه ترمیم برده شده و با استفاده از مواد کمیای طرف ضرورت تحت مداوا قرار گیرد.

چه در غیر آن اثر بمروور زمان خساره مند خواهد شد فلهدا ایجاب مینماید که در هر پانزده روز اثار دیپوها و اثار نمایشی بررسی و کنترول گردیده در صورت ضرورت تحت مداوای قرا گیرد.

۲- لابراتور عکاسی:- که وظیفه تهیه و ترتیب فوتوهای ابدات باستانی و همه فوتوهای اثار موزیم ملی بغرض ترتیب کارت والبوم های کلکسون های مختلف میباشد.

۳- دیپارتمنت موزیولوژی- موجودی علمی، تهیه کارت ها، البوم ها ورا جستربشن تمامی اثار موزیم وظیفه اساسی موزیولوژی میباشد.

۴- کتابخانه:- حفظ و نگهداشت کتب اختصاصی در بخش حفریات، ترمیم ابدات طریقه ها حفاظت اثار و بلاخره، جمع آوری تمام مآخذ گذشته راجع به افغانستان از وظایف عمده کتاب خانه موزیم بشمار میرود.

۵- آمریت حفظ ابدات تاریخی - تهیه و ترتیب فهرست تمامی ابدات تاریخی افغانستان حفاظت و واریسی از ترمیم ابدات باستانی افغانستان و حفظ رسالت آن از وظایف اهم این آمریت بشمار میرود.

موزیم ها که عمدتاً وظیفه حفظ جمع اوری و معرفی اثار را بدوش دارد خوشبختانه موزیم ملی افغانستان در عرصه تعلیم و تربیه از عهده این وظیفه پر مسئولیت موفقانه بدر شده طبق امار در سالانه هزاران تن از محصلان متعلمان معارف مهمانان رسمی و سایر بیننده گان از اثار موزیم دیدن بعمل آورده که در بخش های مختلف از طرف مسئولین و منسویین موزیم توضیحات لازمه ارائه گردیده است اما بدبختانه که بعضی اوقات چنین گنجینه های بارزش تاریخی و فرهنگی دستخوش تغییرات سیاسی جوامع گردیده که در نتیجه زمان های قابل ملاحظه به چنین گنجینه ها وارد میشود که از جمله میتوان بعد از کودتای ۷ ثور از انتقال عجولانه اثار موزیم ملی از دارالامان به منزل ملی شده محمد نعیم خان نامبرد.

بتاریخ ۲۸ حمل ۱۳۵۸ فاجعه درد ناکي در حیات علمی و فرهنگی افغانستان پدید آمد و آن عبارت از استعمال عجولانه و غیر مسئولانه اثار تاریخی و فرهنگی موزیم ملی است که بدون در نظر داشت ضابطه ها و معیار های علمی و فنی در بار بندی اثار و انتقال آن اقدام گردید این گنجینه عظیم که تعداد اثار آن بیش از یکصد هزار قلم بود در ظرف «۲۵» روز به منزل محمد نعیم منتقل گردید که برای یکسال در آنجا محبوس بوده و بعد که صدمه په وترین های نمایش، الماریهای دیپوها و نمایش اثار اعم از چوبی و فلزی رسیده بود بعد ازین وقفه که موزیم ملی برای الاقمندان ضرور بود تصمیم اتخاذ گردید اثار موزیم دو باره به تعمیر اصلی خویش واقع دارالامان انتقال یابد بواسطه کار و فعالیت

دست اندر کاران موزیم ملی و سایر دانشمندان و فرهنگیان کشور که زمینه توظیف گردید بودند بعد از این نیم سال توانستند موزیم ملی را بحالت اولی آن در تعمیر سابقه احیاء و برای علاقمندان باز و طرف استفاده قرار گیرد. تغییرات و تحولات که در جوسیاسی افغانستان اتفاقاً رونما گردیده متأسفانه اثار فرهنگی از آن به شکلی از اشکال متأثر گردیده است. چنانچه در سال ۱۳۶۴ یک تعداد اثار باارزش موزیم ملی مشتمل بر کلیکسون طلا تپه «مشتمل بر» ۲۱۸۱۶ اثر بغرض حفاظت بهتر به بانک مرکزی ارگ منتقل گردید و در سال ۱۳۶۸ تصمیم اتخاذ گردید تا اثار نمایش موزیم ملی جمع آوری گردید، و به دیپوهای مربوط آن گذاشته شود لازم داشته شد تا یک تعداد اثار نمایش که نهایت با ارزش بود به بانک مرکزی ارگ منتقل گردد که این رویه عملی گردید همچنان یکتعداد اثار دیگر نمایش و انتخاب شده از دیپوها به سه اتاق واقع در تعمیر وزارت اطلاعات کلتور نیز در همین سال انتقال گردیده البته هدف از این انتقالات اثار موزیم ملی در سه بخش بمنظور حفاظت اثار بوده که اگر خدای نخواستہ در یک محل در نتیجه تغییرات سیاسی و حربی صدمه میرسد محل دیگر مصئون خواهد ماند که این خوشبختانه نتیجه مثبت داشته است چنانچه اثار موزیم ملی که بمرکز وزارت انتقال گردید. محفوظ بوده و آثار بانک مرکزی ارگ التي عقب ۱۳۷۲ کاملاً محفوظ و از آن به بعد کدام اطلاع دقیق و عینی در دست نیست و اثار باقیمانده موزیم ملی بعد از به پیروزی رسیدن مجاهدین دسوخوش تغییرات و تحولات جبران ناپذیر گردیده که در نتیجه جنگهای بین التنظيمی در سال «۱۳۷۳» منزل فوقانی تعمیر کاملاً و قسمت اعظم اثار «۷۰٪» در نتیجه اثابت مری های ثقیل و خفیف که از موزیم به حیث پایگاه نظامی استفاده میکردند تخریب و چوروچپال گردیده که فرزندان نا بخرد این سر

زمین تاریخ کشور خود را قسماً بخاک سپردند و ضایعه جبران ناپذیر را بر فرهنگ کشور خویش تحمیل نمودند.

« که این بحث است مطول و غم انگیز » بعد از سقوط حکومت نجیب و به پیروزی رسیدن مجاهدین عوض آنکه بخون يك و نیم ملیون شهدای راه جهاد مقدس جواب مثبت داده شود بدبختانه تنظیم های مختلف جهادی بخاطر رسیدن بقدرت جنگهای بین التنظيمی را آغاز نمودند که درپهلوی سائیر نهادهای اقتصادی، اجتماعی موزیم ملی و ابدات تاریخی افغانستان نیز دستخوش چورو ویرانگری های مدهش قرارگفت ووثیقه بزرگ ملی خویش را طعمه حریق نمودند درحالیکه موزیم خانه تاریخ است ونگهداری موزیم از وظایف هر افغان است.

در همان آوان به پیروزی رسیدن مجاهدین روز بروز وضع طرف منفی درحال تغیر بود بدبختانه بتاریخ لیل دوهم جدی ۱۳۷۱دو اثار با ارزش موزیم ملی که تخمیناً بیش از ۷۰ Kg وزن داشت بسرقت رفت مسئولین موزیم ملی به اسرع وقت موضوع را رسماً بمقام وزارت اطلاع نموده که مقام محترم وزارت اطلاعات وکلطور به شخص ریس صاحب جمهور وقت اطلاع داد ولی متأسفانه کوچکترین وقعی بموضوع داده نشد واین سرآغاز چور وچپاول در موزیم ملی بود که عدم توجه مسئولین امنیتی و مقامات ذیصلاح دولتی راه را برای چپاول گران تفنگ بدست باز نمود. چند روز بعد دیپوی بزرگ موزیم موسوم به دیپوی هده که پنجره های آهنی آن شکستانده شده سرقت قابل ملاحظه صورت گرفت این است که فاجعه بر فاجعه فزوده گردید. قابل یاد آورست که در اواخر سال ۱۳۷۱ رابطه منسویین موزیم ملی باموزیم نسبت وضع نا گوار امنیتی در مسیر راه شهر الی دارالامان که چندین تنظیم مخالف قرار داشتند

قطع گردید که قبل برین بنا بر دلایل متعدد مامورین در مسیر راه توقیف وحتى لت و کوب گردیده اند در نتیجه جنگهای مسلحانه بود که بتاريخ ۱۲ می ۱۹۹۳ یعنی ثور ۱۳۷۳ موزیم ملی که بحیث پایگاه و سنگر جنگی و نظامی مورد استفاده بود مورد اصابت راکت قرار گرفت که باعث آتش سوزی موزیم ملی گردید. شام ۱۳ می ۹۳ رادیو B B C اعلان کرد «افغانستان که فرزند خود را بخاک میسپرد نباید فرهنگ خود را بخاک بسپارد» این خبر باعث نگرانی محافل فرهنگی ملل متحد و سایر حلقات فرهنگی در سطح ملی و بین المللی گردید. به سطح جهانی هشدار داده شد که « دارایی موزیم يك کشور مخصوصاً افغانستان که یکی از عظیمترین و مهمترین موزیمها در تاریخ کره زمین بوده و نمایانگر هویت تاریخی ابرو و حیثیت اجتماعی آن میباشد به هیچ صورتی قابل دست زدن نیست» بتاريخ ۲۹ نوامبر ۱۹۹۳ یعنی عقرب ۱۳۷۳ شاغلی موسوریس سوتلایس نماینده خاص سرمنشی ملل متحد بکابل آمد و با عبد العلی مزاری که کنترول منطقه در دست داشت ملاقات نموده و از آقای مزاری تقاضا نمود تا به اداره ملل متحد اجازه داده شود پروژه بازسازی و ترمیم موزیم تاراج شده را از سر بگیرد. بعد از ملاقات به نماینده سرمنشی ملل متحد وعده از ژورنالستان اجازه داده شد از بخشهای مختلف موزیم دیدن نماید در جریان بازدید آقای موسوریس معلوم گردید که قسمت اعظیم اثار موزیم ملی بصورت بیرحمانه چپاول آمده و کلکسیون مسکوکات که بیش از ۴ هزار سکه که دوره های مختلف رادربر می گرفت کاملاً بغارت رفته بود. قسمت اعظیم مفروضات و آثار موزیم که در منزل فوقانی تعمیر قرار داشت بصورت کلی حریق گردیده بود. در جریان بازدید شاغلی موسوریس که سرپایش را غصه گرفته بود گفت «موزیم عظیمترین امانت تاریخ و در حقیقت

هویت يك ملت است کوچکترین شی از اثار موزیم نمیتواند قابل دست زدن و یا بیجا شدن باشد. بیجا کردن اثار موزیم بمفهوم کشتن روح ومعنویت يك مملکت وتخریب آن فاجعه جبران ناپذیر، سرقت وچپاول کردن آن نا بخشودنی ترین خیانت در برابر يك ملت است» بعد ازین بازدید كمك اداره هیات ملل متحد ۳۲ باب دروازه آهنی روی کار بطور عاجل در دیپوها و دفاتر در منزل تحتانی موزیم نصب در حالیکه دروازه ها قبلی ۶٪ شکسته واز بین رفته بود کلکین ها موزیم با پنجره های آن که در نتیجه جنگهای شکسته بودند نیز از طرف هیات بواسطه خشت های پخته مسدود گردیدند. بطور خلاصه میتوان گفت که اثار موزیم ملی موزیم های ولایت در موزیم اتوگرافی واقع قصر کوتی باغچه وسیعاً دربین سالهای ۱۹۹۲-۱۹۹۶ تاراج گردید. موزیم غیر منقول هده در اثر جنگها درسال ۱۹۸۱ تخریب وچپاول گردید. تپه سردارغزنی نیز که بحیث موزیم غیر منقول قرار داشت ومربوط سده های سوم وهشتم میلادی میباشد تخریب ودرحالت انهدام قرار دارد. درسال ۱۳۷۵ه.ش مقامات ذیصلاح تصمیم اتخاذ نمود تا اثار باقیمانده موزیم ملی توسط کمیته های مؤظف تسجیل عکاسی باربندی گردیده موفق به انتقال اثار شش دیپو به هتل کابل که این اثار از هتل کابل درسال ۱۳۷۷ به سالون مرکزی وزارت اطلاعات وکلتور انتقال گردیده که خوشبختانه تاحال بصورت سالم نگهداری گردیده است. بعداز پیروزی تحریک طلبای اسلامی درسال ۱۳۷۷ احیا موزیم ملی روی دست گرفته شده که تاحال شش دیپوی موزیم ملی از لحاظ ساختمانی ترمیم به بهره برداری سپرده شده وکار تسجیل اثار دیپوهای باقیمانده جریان دارد در نظر است که موزیم ملی احیا مجدد گردیده ودر خدمت هموطنان عزیز قرار گیرد.

ومن الله توفیق.

عارفه «بهارت»

رخسار زن عورت نیست

عارفه بهارت به سال ۱۳۴۵ خورشیدی در شهر کابل دیده به دنیا گشوده تحصیلات ثانوی را در لیسه مریم شهر کابل به پایان رسانیده و به سال ۱۳۶۲ راهی پوهنهی علوم اجتماعی کابل گردید تا در بخش ژورنالیزم تحصیلاتش را آغاز کند و به سال ۱۳۶۵ این آغاز راه به پایان رسانید و از بخش ژورنالیزم سند لیسانس اخذ نمود. بعد از فراغت از تحصیل به کار ژورنالیستیک در بخش فرهنگ روزنامه کابل تایم آغازید و هنوز که هنوز است به حیث مسئول شعبه فرهنگ روزنامه کابل تایم ایفای دین وطنی می کند.

دین مبین اسلام به حیث قانون الهی انسان را از همه جوانب آن به حیث مخلوق الهی می شناسد و برای انسان بصورت کل حقوق را قائل گردیده بدون در نظر داشت زن یا مرد بودن آنها. چون حق تحصیلات علم، حق کار، حق بیان نظر و مشوره...

زن در اسلام شریک مرد است و حقوقی دارد که رعایت آن بر جانب مقابل ضرور است. ما نباید به حیث افراد مسلمان از خود قوانین بترائیم که عرف عادات خود را بر قران و قوانین الهی برتر شماریم. مسلمان مکلف است تا مطالبات نفسی خود را در برابر احکام شرعی نادیده انگارد. در غیر آن مانمیتوانم دعوی اسلامیت نمائیم.

برخی بر این عقیده اند که زن فقط خلق شده تا در چار دیواری خانه محبوس و اهم ترین وظیفه خود را که تربیه اولاد است انجام دهد، در برابر هر نوع انحرافات اجتماعی ساکت مانده و نباید سخنی ابراز کند. غافل از اینکه خداوند او را نیز در برابر اجتماعی مسئول دانسته و مانند مرد و به حیث بنده خدا در برابر انحرافات

و خرابی های جامعه خود مسئول و جواب ده است. آنانی که در جامعه کنونی افغانستان به حیث حاکمان مطلق بر سر نوشت زن مجریان قوانین خود ساخته هستند آیا نمیدانند که خداوند متعال در قرآن سوره بنام «نساء» ارشاد فرموده اند و در این سوره فرموده که: زنان را بر شوهران حقوق مشروع است. ولیکن مردان را بر زنان برتری است و این درجه برتری برای مردان مطلق نبوده تا هر مرد بر هر زن برتری داشته باشد بلکه این قوامت مقید به حق شوهر است بر همسرش. و قوامت برای مردان هیچگاه مساوات بین زن و مرد را مختل ساخته نمیتواند و حقوق زن را هرگز از بین برده نمیتواند.

این حاکمان مهربان!

بر سر نوشت زن افغان آیا نمیدانند که خداوند مرد زن را یار و همکار هم قرارداد حتی هنگامیکه کشور اسلامی مورد تجاوز قرار گیرد به زن مسلمان حق داده شده تا بدون اجازه شوهر برای دفع تجاوز با وسایل مشروع بپردازد مسئله دیگر که حاکمان امروزین کابل قویاً آنرا مطرح می سازند مسئله حجاب و ستر زن در

چادری است. چادری همان لباس که اصلاً صبغه افغانی و اسلامی ندارد. آنان حجاب رادستاویز خوبی برای آن ساخته اند تا بگویند زن هیچ نوع حقوق ندارد. در همه ساحات حجاب را دلیل می آورند. مثلاً اگر زن در انتخابات شرکت کند چون در انجا حجاب از میان برداشته می شود پس زنان دارای حق رأی و انتخاب نباید باشند. در حالیکه اسلام زنان را امر میدارد تا همه جسد خود را غیر از روی و کفین دستها و پاها پوشانیده بدارند. و اما حاکمان بر سر نوشت زن افغان این حکم صریح قرآن را از نظر دور داشته وزن را مجبور نموده اند تا چادری بر سر کنند. و دلیل آنها اینست که برای جلوگیری از اشاعه فساد زن باید چادری بپوشد و بر اساس احکام آنها که حتی بالاتر از قرآن عمل میکند، نباید شامل امور اجتماعی گردند. باید خاطر نشان ساخت که حکم شرعی را نسبت فساد زمان نادیده گرفتن جواز ندارد و ما نباید حکمی صادر کنیم که بالا تراز قرآن باشد. قرآن مجید در مورد می فرماید: آنعه از مردمی که احکام و آیات واضح قرآن را کتمان میکنند آنها را خدا و انس و جن لعنت می نماید. وقتی در شریعت ثابت باشد که روی زن عورت نیست ما چگونه میتوانیم مردم را در جهالت قرار داده و احکامی از خود وضع کنیم. آیا این خلاف شرع نیست این خلاف اسلام نیست. آیا نمیدانند که رسول الله «ص» وقتی می بیند که فضل بن عباس «رض» بطرف زن زیبای چشم دوخته و انزن هم متقابلاً بطرف فضل نگاه می کند توجه فضل را بسوی دیگری معطوف میسازند اما برای زن نمیگویند که رخسار خود را بپوشاند و همین قدر میفرمایند: من دوشیزه و جوانی را دیدم که متوجه همدیگر اند. من آنها را از سوسه شیطان ایمن ندیدم این حدیثی است که میرساند کشف رخسار زن هر چند زیبا باشد حق زن است که رخسار خود را می پوشاند یا خیر دیگری راحق منع آن داده نشده است.

مسأله سوم که زمامداران کابل به آن چسپیده اند مسأله حق تعلیم برای زن است. چنانچه ما میدانیم حدیث مبارک را که فرموده اند: طلب علم برهر مسلمان فرض است. حدیث شریف نه تنها متضمن حق تحصیل زن بلکه آنرا واجب میدانند اما اگر ما فساد و مظاهر آنرا علت قرار داده واز تعلیم زن جلو گیری می کنیم درحقیقت ظلم بزرگی را مرتکب میگردیم. اگر تعلیم باعث فساد زن است چرا مانع تعلیم پسران نیست و اگر زنی در اجتماع فاسد شد ایامرد از این فساد درامان است؟ به عوض آنکه تعلیم را باعث فساد دانسته و طلب علم را بر زن ناروا بدانیم باید محیط وجامع راپاك واندیشه هارا اسلامی سازیم تا از فساد جلوگیری گردد. نه اینکه از اسلام مذهب بسیار متحجر و عقب مانده تصویربدهیم.

آیا اینان زنانی چون ام المومنین عائشه «رض» را فراموش کردند که درروایت حدیث شهرت دارند. و آیا زینب بنت محمد بنت احمر الغزی در تقوی و علم و فهم و در شعر از پدر و برادر خود سبقت نداشت؟ آیا زینب دختر عبدالرحمن جرجانی در علوم فقه و حدیث به حیث استاد صحابه و راوی احادیثی نبوده است؟ آیا اینان زن نبودند؟ آیا اینان در زمان صدر اسلام «ص» زندگی نمیکردند، در آنزمان جامعه پاک و اسلامی و عاری از فساد بود. و امروز ستر و رخسار زن، تعلیم ندیدن زن و حق کارنداشتن او دزدی را در هیچ جامعه مخصوص جامعه دردمند و پارچه پارچه افغان دوامی کند. باید به زن حق داد تا باکمال صفا و بزرگی ذاتی در چوکات جامعه اسلامی و بارعایت کامل حجاب شرعی اسلامی تعلیم بیاموزد و بیاموزاند و کار کند تا جامعه را اجتماعی روشن و عاری از فساد بسازد و با تربیه اولاد سالم در چنین محیطی آینده جامعه اسلامی افغانی رامتضمن باشد.

ترجمه: عارفه «بهارت»

تاریخ مختصر چادری

به عموم هموطنان ما بخصوص آن‌عهده افرادی که به کشورهای اسلامی چون مصر، عراق، عربستان سعودی و سایر کشورها سفرهای داشته‌اند می‌رهن است که در این کشورها ابداً نشانی از چادری دیده نمی‌شود و حتی ایران و کشورهای آسیای میانه نیز شامل این عده کشورها اند. اصولاً چادری لباس اسلامی شمرده نشده بلکه لباس مخصوص و مروج اهل هند بود که در عصر امیر دوست محمد خان برای نخستین بار در مراد خانی کابل مروج گردید. چنانچه یعقوب علیخان در جلد دوم کتاب پادشاهان متأخرین افغانستان می‌نویسد:

«سردار شریف خان پسر امیر دوست محمد خان زنی را در بازار بر خلاف رسم» ناموس داری» بدید که قدم می‌زند امر کرد تا زن را درجوالی انداخته چوب زنند تا بمیرد»

بعد از این رسماً بر کابلیان بقره یا چادری که قبلاً از طرف انگلیسها سازماندهی گردیده بود تحمیل گردید.

میرهن است که هنگامیکه انگلیسها بر افغانستان حمله نمودند در شهر کابل مقاومتها آغاز گردید زنان و دختران غازیان کابل در جنگها و معرکه‌ها سهم فعال می‌گرفتند و به شیر مردان سنگرها نان، آب و اسلحه میرسانیدند و به همین دلیل در ظرف یکروز به تعداد ۸۰ زن مبارز کابل در دامنه، کوه آسمانی ازسوی انگلیسها شهید گردیدند که غازی ادی زن مبارز و نامدار افغان نیز شامل این عده بود.

در این هنگام زنها با روهای باز غازیان را به ادامه نبرد تشویق و تحریک میکردند. انگلیسها برای جلوگیری از این تحریکات بدین تدبیر شدند تا زنها را از مرد ها تجرید کنند و بدینگونه عوامل احساسات غازیان و مبارزان را از بین بردارند. و این تدبیر آن بود تا زنان چادری بسر کنند و در چار دیوار خانه محبوس بمانند. نخستین زنان جاسوسه که برای انگلیسها خدمت میکردند برای جلوگیری از شناسایی خود چادری بسر میکردند. در زمان سلطنت امیر دست محمد خان ازسوی متعصبین و انگلیسها آرام آرام چادری بداخل شهر کابل وسایر شهرها رخنه کرد و از سوی دولت وقت با شدت بر مردم تحمیل می گردید.

اعلیحضرت امان الله خان در آغاز سطنت خود امر کرد تا هندوزنان پارچه سیاهی را در عقب چادری های شان بدوزند تا به این گونه با زنان مسلمان فرق گردند اما بعد ها امان الله خان چادری این «کیسه فساد» را کاملاً از بین برد. و به زنان کابل آزادی طبیعی اعطا کرد.

آنگاهیکه به تحریک انگلیسها جنبش امانیه سقوط کرد و سلطنت ناپایدار بچه سقا رویکار گردید دو باره چادری بر زنان تحمیل گردید. چادری اصلاً لباس مخصوص هندو زنان بو دبخصوص چادری های برنگ زرد برای زنان و دستارهای سرخرنگ و زرد برای مردان اهل هندو لباس اساسی بود که نشانه های از چادری های زرد رنگ هنوز نیز در پاکستان مشاهده می شود.

مورخ برجسته افغان غلام محمد غبار در تاریخ خود می نویسند: «امیر حبیب الله در اوایل پادشاهی خود امر کرد که زنان برقعہ سفید ابرک زده نپوشند و برقعہ رنگ خاکی داشته و عاری از هر گونه زینت باشد و زنان بدون کار ضروری از خانه خارج نشوند. امیر حبیب الله که خود شخص عیاش بود در حرمسرای خود حدود ۴ زن صورتی

نگهداشته بود او خود را تابع کلتور افغانی نمیدانست و فقط برای راضی ساختن ملاها به چنین عمل خاینانه متوسل گردیده بود»

در دوره طلایی عصر ظاهر شاهی به ابتکار رادمرد تاریخ شهید سردار محمد داودخان چادری یا کیسه فساد بر داشته شد و حق مشروع اسلامی و طبیعی زنان دو باره اعاده گردید و زنان از استبداد سالاری آزاد شدند. کنون مانند دوره سقاء دو باره چادری خلاف شریعت بر زنان تحمیل گردید دیده شود که در آینده چه میشود.

تاریخ نشان میدهد که ابرهای سیاه تعصباب بیجا و تحمیلی بر مردم ما همواره از شرق سر بر آورده است چنانچه امروز نیز این ابرهای سیاه تعصب از شرق بطرف افغانستان سر بر آورده همانند عصر بچه سقاء آزادی های مشوع زنان را سلب نموده و جنبش مترقی شدیداً سر کوب گردیده و افغانستان مترقی ۵ قرن از کاروان تمدن عقب افتاد. همانگونه که گفته آمدیم این ابر سیاه و غبار نیز از شرق بسوی میهن آزادهء ما سر کشیده اما پر واضح است که هر ابر سیاه ابرهای سفید و روشنی را در قبال دارد.

* * * *

* * *

**

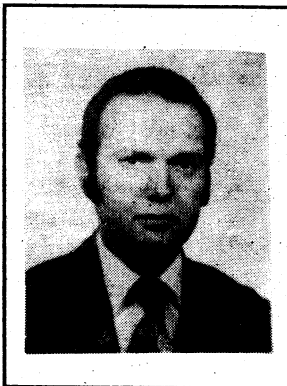
احمد ضیاء نعیم وزیر

دموکراسی و انتخابات

احمد ضیاء نعیم وزیر فرزند دگرجنرال ازکانهرب مرحوم محمد نعیم وزیر چهل و پنج سال قبل در کابل تولد گردید پدرش ازجنرال های صادق وطن و از جمله بنیانگزاران اردوی مدرن در کشور بود.

احمد ضیاء نعیم از پوهنتون کابل در رشته حقوق اول نمره فارغ و در سال ۱۳۴۵ ه.ش در ولایت کندهار با روزنامه طلوع افغان همکاری قلمی آغاز کرد و ی سالیان متمادی در راس مدیریت تدقیق امریت نشر کتب، امریت نشرات مرکز و ولایات در ریاست عمومی نشرات قرار داشت وی با تمام جراید مجلات و روز نامه ها همکاری قلمی داشت و مطالب جدی و دلچسپ وی در جراید آزاد به نشر میرسید یکی از مضامین وی تحت عنوان «دموکراسی و انتخابات» در جریده ملی پلوشه به نشر رسید و آن زمانی بود که حزب دموکراتیک خلق افغانستان بر سر قدرت بود اما با حوصله مندی چنین مطالب را متحمل میشدند.

مونتسیکو گفت: آنگاهی که مردم حایز قدرت حاکمه در جمهوریت باشد در آن جامعه میشود، از موجودیت دموکراسی حرف

احمد ضیاء نعیم وزیر

زد، بر عکس سیستم های سیاسی که از جانب عده بی معدودی چپاولگر باجبر و زور عرض وجود نموده، تحت عنوان رژیم های «دسپوتیک» یا مستبده تسجیل صفحات تاریخ سیاسی گردیده نا مشروع پنداشته میشود، به اساس پرنسیپ های دموکراسی این رای اکثریت استکه رهبری دول و حکومت را انتخاب و تعیین مینماید، نه مراجعه به توپ و تفنگ.

در کشورهایی که چوکی ریاست جمهوری طبق انتخابات به نماینده واقعی ملت تعلق میگیرد. رئیس جمهور یا رئیس حکومت کوشش می نماید تا انکشاف اقتصادی اجتماعی طوری صورت گیرد که رضایت و رفاه مردم فراهم آید. اما رژیم های دسپوتیک که اکثراً در کشور های عقبمانده بوسیله غصب قدرت و یا کودتا به میان میاید ب فکر ترقی نبوده، خصلت محافظه کارا نه بی کسب فقط می خواهند خود شان را مستحکم نگه و به خاطر بقای شان مستقیماً متوجه ایجاد یک سیستم قوی جاسوسی و نظامی بوده به سایر شوون حیات بشری واقعی نمیگذرانند، چنانچه کودتای ثور فقط توانست یک سیستم نظامی از خود بجا بگذارد نه کدام زمینه رشد و انکشاف اقتصادی، اجتماعی، زراعتی و صنعتی.

درارتباط به حل سیاسی قضیه افغانستان فقط یک راه وجود دارد. حل سیاسی قابل قبول برای ملت افغان «باید متوجه بود نوکران خارجی، که منافع ملی را قربانی منافع دول خارجی ساخته اند ملت افغان محسوب نمیشوند.»

بسیار انسانی و عالی است از طریق حل سیاسی و با گذشت از منافع و خود خواهی های شخصی و گروهی به فقر و بدبختی روز افزون ملت رنج دیده افغان که هیچ گناهی ندارند پایان داده شده زمینه بی مساعد گردد تا آنان بدون مداخله خارجی حاکم بر سر نوشت خویش شده مطابق روحیه دموکراسی یعنی اصول مساوات، آزادی و رای اکثریت حق انتخابات را کسب و رهبری مورد نظر خویش را تعیین نمایند چه دموکراسی و انتخابات لازم و ملزوم یکدیگر بوده، بدون وجود دموکراسی حیات انسانی نیز مفهومی نخواهد داشت.

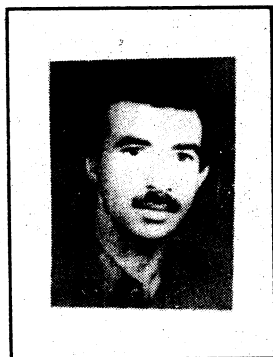
«عاطف مقدسی»

دیوانه ما هوشیار آمد

محمد عاطف مقدسی فرزند محمد طاهر عثمانی متولد سال ۱۳۴۰ ه.ش در گذر خیابان کابل میباشد پس از تحصیلات ثانوی در سال ۱۳۵۹ شمسی شامل پوهنچی علوم اجتماعی رشته ژورنالیزم گردید وی در سال ۱۳۶۳ فارغ و در روز نامه هیواد توظیف گردید و یک دهه در روز نامه هیواد و باختر اژانس ایفای وظیفه نموده و علاوه به وظیفه رسمی با تمام جراید، مجلات و روز نامه ها همکاری قلمی داشته و از سازمان بین المللی ژورنالیزم نیز دیپلومی بدست آورده است مقدسی مجموعه بی از طنز و داستان های کوتاهش را آماده چاپ دارد.

نامش «اصغر» بود و مردم ترکیب بدی از نامش تحویلش میدادند همه توام بایک تمسخر به او میگفتند: «اغو»

«اغو» سالها بود که در خانه حاکم کار میکرد، آنگاه که حاکم تقاعد کرد مزدور ها و چاکر هایش به حاکم نو تعلق گرفتند و دیگر او بود که پس از سالهای متمادی نوکرهای مفت و مجانی اش را از دست میداد بناً وقتی دید همه کارهایش آهسته آهسته بدوش خودش میافتند. غریزه نوکریابی اش شدت یافت و سرانجام «اغو» به چنگش افتاد.

شاغلی عاطف مقدسی

و «اغو» که تازه به شهر آمده بود بعد از روز ها سرگردانی روزی به شیر فروشی نزدیک خانه حاکم رسید و به شیر فروش شرایط کارش را توضیح داد. زیرا به او پدرش گفته بود: جایی نوکر شوی که سه وقت نان و جای خواب بدوش صاحبت باشد اگه نی یک روپیه کمایی کده نمیتانی.

شیر فروش او را در جایش میخکوب کرد و رفت دنبال حاکم. حاکم وقتی با شیر فروش آمد «اغو» را انگونه که میخواست یافت مردی نه هوشیار و نه دیوانه، که حاکم از هر دو بیزار بود. قرار داد بساده گی عقد شد. از حاکم نان و آب و جای خواب و کمی پول و از «اغو» به سردویدن.

«اغو» او آب بیار! اغو چوبه بشکنان! اغو سوداره بیار! اغو ظرفاره بشوی!... اغو... اغو!

او همه کارها را میکرد و ماه دو ماه پولهای را که حاکم به او میداد در صندوق چویش قفل میکرد تا یکروزه روستایش با پولهای کمایی اش بر گردد و زیور را به زنی گیرد. وقتی «اغو» بیرون میرفت دکانداران و مردم محل همه اذیتش میکردند و میگفتند: اغو مرد نیس!... اغو دیوانه اس! ... اغو لوده اس ... اغو نوکراس... اغو بیکاره اس! ... و اغو جواب میداد: نیس! ... نیس! ... نیس! ... همچنان به همه فحش میداد و میخواست هر چه زود تر از چنگال شان به خانه بیاید. تا آنجا که او خوش داشت همه کارهای خانه را بکند اما پاپیرون از در نهد. یکروز بزم بزرگی در خانه به راه افتاد پسر حاکم وظیفه بزرگی گرفت در آن جشن صحن خانه پر از آدمهای بزرگ و روسهای چاق شد. در آن شب اغو بود که ته و بالا میدوید و به همه خدمت میکرد. آنشب در پشت منزل حاکم موترهای زیادی که اکثراً رنگ سیاه داشتند صف بسته بودند و جاده از هر طرف به روی سایر موترها مسدود شده بود. آنشب «اغو» رقصها و پایکوبی های را تماشا کرد که در عمر خود ندیده بود. فردا وقتی پا از چوکات در برون نهاد. پسر شیر فروش به او گفت: اغو نوکر «روس» شده! ... و کودکان دیگر که دیدند این جمله به مزاج «اغو» سازگار نیست همه گفتند، اغو نوکر روس شده!

بالاخره مزاح روز همین حرفها شدند. شاگردان نانوا شیر فروش، قناد و همه و همه با این حرفها از «اغو» استقبال کردند و چون این حرفها بر «اغو» بد میگذشت باب هفته و ماه شدند.

«اغو نوکر روس» جمله که متعلق به او شده بود.

وقتی «اغو» چنین می شنید جاننش را آتش میگریفت سرانجام: پندار هایش را جمع بندی کرد و گفت:

من از نوکری خوده میکشم... بادار همگی میشم... چشمهای همگی ببینه که مه روسهاره بکشم و بادار همگی شوم ... مه بادار همگی میشم ... بادار آغو و ماه ها با چنین پندار: ... و یکرور رهایی از افکار: کارد بزرگ در دستش بود و گوشت های را که از قصاب گرفته بود تکه تکه میکرد که آواز موتر بزرگ روسها به گوشش آمدند. روسها مانند همیشه آمده بودند که اجناس انتیک را از شهر نو خریداری نمایند.

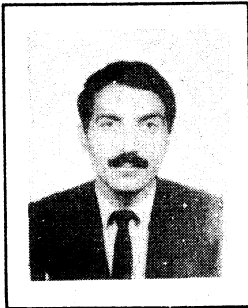
اغو نوکر روس اس! صدای همه چنین به گوشش انعکاس داشتند که با کارد از در آشپز خانه بیرون آمد و با سرعت به کوچه ریخت. در جاده روس با سلاح ایستاده بود و از موتر مواظبت میکرد که کارد «اغو» به تخته پشتش اصابت کرد. سرباز روس اه طولانی کشید که همه جاده را درهم آمیخت بعد دوری زد و «اغو» را در حال فرار نشانه گرفت.

«اغو» در انحال از زمین بلند شد و به شدت در زمین خورد و پس از لرزه یی ببرد. دیری نگذشت که روسهای دیگر از فروشگاه ها بیرون ریختند و همه به نوبه خود بر پیکر بیجانش ماشه هایشان را خالی کردند. آنگاه همه دکانداران در حالیکه میلرزیدند در دلهایشان میگفتند: درود بر «اغو» ... خدا «ج» اغو را بیامرزد ... اغو مردی از تبار دلاوران و غازیان بود.

خیال پلوهای خواب تیرماهی

گل علم «ناصری» فرزند حاجی میرعلم که در مطبوعات کشور مقالات رنگاشته هایش بنام علم «ناصری» اقبال چاپ یافته وی تحصلات خودر در پوهنهی زیان وادبیات به پایان رسانیده وی در ابتدا در رادیو تلویزیون بعد در انجمن نویسندگان افغانستان، دفتر مطبوعاتی صدارت، جرید ارشاد اسلام وکنون در روزنامه انیس ایفای وظیفه میدارد وی طنز نویس وبه صدها مقالات وی در روزنامه ومجلات کشوریه نشر رسیده ومجموعه طنز های وی آماده چاپ میباشد.

از بزرگ ها شنیده بودم که خوتیرماهی عجب خوی اس انسانه ده دنیای خیال پلوهای غرق میسازد به راستی که همطور اس مه هم او خیال پلوه که ده خو دیدیم هیچگاه فراموش نخات کدم و تا زنده هستم او خاطره بلند بالاره از یادنخات بردم، قصه ایطوراس ده یکی از روز ها که از خنک دولاشده بودم به خانه آمدم ده چرت بودم که امروز ای پولی ره که از خزانه دار بنام معاش گرفتیم اولتر چه بکنم؟وجه بخرم؟ کرایه خانه ره بتم آردبخرم، برنج، روغن، پیاز کچالو، تیل، چوب... یکسره چرت میزدم به

شاغی گل علم «ناصری»

همی ترتیب نانه آوردن. نان به هر شکلی که بود خوردم. یک لقمه نان میخوردم یک مقدار چرت میزدم به همی ترتیب نانه تمام کدم ومادر اولادها چاینک چای سیاره که به بسیار احترام کمپل پیچ کده بود پیش رویم ماند. جای سیاه ره به خاطری میخورم که

سرد مزاج هستم و خنک خوردنم هم دلیلش از سرد مزاجیم اس. چه پرگویی کنم ده جریان چای خوردن با ایکه چرت و تشویش یار و یاورم بود، گرانگی روی پلک‌هایم پیدا شد و چشم‌هایم تنگ شده رفتن. پیاله‌ره که هنوز یکی دوشپ ازونخورده بودم به گوشه ماندم ده توشک لم داده و خورفتم. هی هی چه خوی. کاش مادر اولاد‌ها بیدارم نمیکد. ایطورخوی که زله‌گی‌های چندساله ده همو مدت رفع کد واز مه که به یک ادم خمود و جموه مبذل شده بودم یک انسان راست و مستقیم خندان و شادان ساخت. خومی بینم که بازار میرم، ده بازار هر طرفه که بینی جمعوجوش اس، فراوانی اشیا، ارزانی مواده ده هر گوشه بازار زنگوله واری ده شرنگس اس، جوال‌های ارد میگه مه، قطی‌هایی روغن دوسیره و پنج کیلویی و پاکتی میگه مه، برنج‌های اعلی باره بغلانی میگه مه، تیله خوجه می‌کنین از بسکه زیاد اس کم مانده که جوچه‌های دوطرفه سرکه پرکن میگه مه، خلاصه از ارد تا نمک و گوگرد و سیر و پیاز و غیره هرچیز که میدیدم از دیدنش چشم‌های سیاهی میکد و یا هر قدم که میماندم ده بازار احساس میکدم که خمودی جمودیم رویه استوار شدن میره و جای قیافه عبوس و زنگ زدیمه، چهره بشاش و خندان پرمیکد، نظم عجیبی ده بازار پیدا شده بود ده تالاق هر دوکان هر مغازه نرخنامه شاروالی مثل گروپ‌های صد شمعه بل بلک داشتن بازاره یکسره انصاف، مروت و عطفوت گرفته بود، فروشنده‌ها بخصوص دوکاندا صاحب‌های بزرگ مثل علاف‌ها، روغن فروش‌ها، چوب فروش‌ها و برنج فروش‌ها که قبلاً آرد به نه هزار و پنجصد افغانی فی سیره روغن دوسیره ره به نود و نود و پنج هزار افغانی قطی، برنج فی سیر بیست و پنج هزار چویه به ۷۰۰۰ هفت هزار و پنجصد میفرختن بالکل عوض شده بودن و مطابق به نرخنامه شاروالی مواده فروش میرساندند. راستی یادم رفت که از کنترولران

شاروالی خدمت تان عرض کنم. ده قدمی بایکی دو نفر از ای کنترولران محترم شانه به شانه میشدم که همی پرسان کده میرفتن. برادر اشیاره مطابق به کدام نرخنامه گرفتی؟ نرخنامه شاروالی یا نرخنامه گرانفرشان؟ چون مطابق به نرخنامه شاروالی که ده هر دوکان اویزان بود ودوکاندارهم خوده مسئول میدانست تا طبق او عمل کنه ماده خریده بودم باخوشخویی وشادابی که ده اثر یکسانی نرخ هاپیدا کده بودم باکش ووش میگفتم: صاحب به نرخنامه شاروالی ماده برم فروختن. قیمت ها مثل پوقانه هوایی که هوایش کم شده باشه پایین آمده بودن. قیمت يك بوجی ارد که قبلاً علافان محترم ومعظم به يك لك وییست وهفت هزار افغانی به فروش میرساندند به دوازده هزار افغانی پایین آمده بود، قیمت يك قطی روغن دوسیره از نود و پنج هزار افغانی به هشت هزار تقلیل یافته بود، قیمت برنج از بیست و پنج به ۷۰۰ و ۷۰۰ افغانی، چوب بلوط که مثل درنایاب و دوست بی عاطفه قیمتش به ۷۰۰ و ۷۵۰ رسیده بود به ۲۰۰ افغانی پایین آمده بود، تیله نیگین که در وقت زمامداری برق اصلاً هیچ ارزش نداشت از ۲۲ هزار و ۲۴ هزار فی گیلن به ۴۰۰ و ۵۰۰ افغانی ده قیمتش کاهش آمده بود. گرم جوشی خاصی ده شهر وبازار دیده میشد هر که ره میدیدی يك کراچی، دو کراچی حتی سه کراچی ره پیش انداخته وطرف خانه راهی است. مه هم با همو پولی که داشتم چیز های ره که ضرورت بود مثل ارد يك بوجی کلان، روغن يك قطی دوسیره برنج يك بولك، چوب بلوط که از نام بردنش تهیج عجیبی ده وجودم پیدا میشه دو کراچی تکک بند ودگه چیز های خورد وریزه ره که کار بود به کراچی بار کدم وطرف خانه روان شدم. ده طولراه انقدر خوش بودم که هیچ تعریف نداشت. بامتانت پای میماندم، صدای گرپ گرپ بوتهایم که به مثابه يك احوالدار تند قدم بود به کوچره راه ها طنین دل انگیز ره برپا کده بودند

زیر لب از خوشی زیاد اهنگ زبیده برگ بیده سروگردن سپیده را زمزمه می‌کدم وزمانی خواندن به همونیم نگاهت سرت عاشق شدم ره میخواندم که سوزو گدازش تاکنون ده وجودم اس. بسیار خوش بودم هیچ چیزه وهیچ کسه نمی دیدم. نزدیک خانه نرسیده بودم که صدای آشنایی ره شنیده که میگفت: محمود... محمود... به صدا اعتنا نکردم به راهی ادامه دادم که باز صدای آشنای ره شنیده که میگفت: محمود... محمود به صدا اعتنانکدم براهم ادامه دادم که باز صدای شد. محمود تره می‌گم او محمود... ناگهان دیدم که دستی به بازویم نزدیک شد و گفت: چه گپ است خیرت خواس؟ هی، هی چه بگویم، ده همی اثنا بود که از خوب بیدار شدم، می بینم که مادر اولاد ها با خشن و غضب بالا سرم استاده و میگه مرد که خیرت خو اس... نی کی ده ای پس پیری عاشق شدی؟ ای زبیده کیست؟ او معشوقه نیم نگاهت کیست؟ که سرش عاشق شدی... بسیار بد اس ازیک ساعت که بالای سرت ایستادیم وهمی محمود صدا کده میرم کجاس که بیدار شوی... تره مانده وعاشق شدن باد بخوریت مردکی بی معنی... چشم هایمه مالیدم وده جایم شیشتم گفتم: نکو زن که ده ای بیدار کدنت ملیونها افغانی خیال هایمه برهم زدی، ایکاش بیدارم نمیکدی، مادر اولادهاگفت: ملیونها افغانی خیال؟ کدام خیال؟ خیال زبیده وخیال عاشق ده میگی؟ با آه سردی که کشیدم تمام چیزهای راه که ده خو دیده بودم یک به یک به مادر اولاد ها قصه کدم و به برش گفتم نه زبیده بی بود ونه کدام چیز دگی تنها محبت همو چیز هایی بود که مره ده خوبه شور آورده بود وسراواز زمزمه می‌کدم. اما او باخونسردی ده جوابم گفت: باباه مقصود جان خواهی تیر ماهی اس، راستان خو بودی. در تیره ماه ای خیال پلو هاره آدم خو می بینه بخی کرتیته پپوش بازار پرو که برشو چیز نداریم، چارک شلغم ویک پاتیل بیار که دیگ ناوخت میشه.

جميله حيدر «پوپل»

انتظار

«پدرجان به خانه بر گرد ما در انتظار تو بسر ميبريم»

جميله حيدر بنت محمد نبی امين درسال ۱۳۲۳ درکابل تولد بعد ازتحصيلات ثانوی درپوهنهی ادبيات دررشته ژورناليزم شامل گرديد بعد از فراغت در سال ۱۳۴۴ عضومسلکی نشرات در وزارت اطلاعات وکلطور مقرر گرديد.

بعد به حيث معاون کتابخانه خطی و به تعقيب آن مدير موسسات بين المللی ارتباط خارجه درسال۱۳۶۹ عضو بوردمسلکی ارشيف ملی وهم مدير کارت وکتلاک وبعد به حيث مدير فهرست نگاری توظيف گرديد موصوفه باتمام جرايد، مجلات همکاری قلمی خودرا ادامه داده است.

پدر نامهر بانم من؟ مدت ها یعنی چندین سال است که ترك خانه کاشانه وديار خویش نموده و به سرزمین بیگانگان رفته ایی طی این مدت طولانی همه در انتظار شماستند. تو خوب میدانی که لحظات انتظار چقدر سخت وکشنده است چه رسد به سالهای انتظار؟ درآنوقت من کودک ده ساله ای بیش نبودم و دوری تو برای من آنقدر ناگوار و درد ناک بود که مثل امروز تمام اندیشه و فکر من رابه خود مشغول میداشت. پدر؟ تاکنون این سوال برای

جميله حيدر «پوپل»

من گنگ مانده است که چرا و به چه سبب زندگی آرام وآسایش خانواده ات را نادیده گرفتی ویدیارنا آشنا قدم گذاشتی. هر باریکه دراین باره از مادرم سوال میکنم صرف بالاشک های سوزانیکه بی اختیار بر رخسارش جاری میشود حرفی بلب نمی آورد گاهی

برای تسلیت خاطر ما میگوید پدرت چند روز مهمانی رفته ودوباره بر میگردد... پدر؟ آیا این مهمانی پایانی دارد؟ آیا از زندگی آواره گی حیات نابسامان در محیط بیگانگان احساس ناراحتی نمیکنی؟ گاهی که من به خانه بعضی از دوستان و اقربا میروم بعد از شب و روزی احساس ناراحتی و ناثر میکنم و میخواهم هرچه زود تر بخانه و خانواده خویش برگردم. زیرا درد دنیا هیچ سعادتى پرمزیت تر و پر شکوه تراز کانون خانواده و میهن عزیز نیست اما نمیدانم پدر تو چرا از این مهمانی دوام دار خسته نمیشوی و همه چیز راحتی زن و فرزند را به باد فراموشی سپرده ای. من دیگر جرأت و توان سوال را از مادرم در خود نمی بینم. زیرا این زن داغ دیده رنج بسیار کشیده و زحمت فروان را متحمل شده. چه روز هائیکه به ناله و گریه سپری نموده و چه شب هاییرا که با نیاز و التجا به در گاه خداوند متعال به سحر رسانیده است. او بیشتر از پیش بخاطر مارنج میکشید بخاطر آینده ما بخاطر چگونگی تحصیل و تربیه ما.

پدر؟ از تو می پرسم که چرا بر سعادت و خوشبختی خانواده ما که چون چراغ تا بنامک میدرخشید پشت پازدی و آترابه خاکروبه ها و سنگریزه های دشت و کوه و بیابان و در زیر خیمه های مرطوب و مملو از کثافت و تعفن و حشرات و خزندگان و وحشت آورتر ترجیع دادی. تو چرا آن همه لباس های نظیف و پاک مرتب را که مادرم برایت تهیه میکرد و بر تنت مینمودی بر لباسهای چرکین و فرسوده و پینه دوخته دیگران عوض نمودی. تو چرا آن همه غذاهای پرکیف خوشمزه و هوسانه های لذیذی را که مادرم برایت می پخت و روی سفره مقابلت میگذاشت به آب و نان خشک بیگانگان که آن هم به منت و خواری زیاد میسر نمیگردد برابر ساختی.

پدر؟ آن همه صمیمیت عواطف و احساسات پاک خانواده و هم میهنانت را که همیشه و در هر حالت یار و مددگار تو بودند. کجا گذاشتی. خود را در

محیط مردم نا آشنا که از هرنگاه خاستاً چه از لحاظ کلتور. عنعنات رسم و رواج، دین و مذهب، زبان و لسان شکل و شمایل و چه از نظر ضمیر و وجدان شان متفاوت است تبدیل کردی بلی. پدر! این بود وفای تو و صداقت کلام تو که همیشه میگفتی من شما را از دل جان دوستدارم و هرگز نمیتوانم لحظه ای از شما ودوری کنم ولو که به قیمت جانم تمام شود... پدر؟ همان گدی گک قشنگی را که برای خواهرم خریده بودی لحظه ای از آغوشش دور نمی سازد گاهی او را سیلی زده دشنام میدهد که زود برو نزد پدرم و او را باخود بیار چرا گذاشتی پدرم از خانه خارج شود.

وقتی مادرم برای خرید از خانه بیرون میشود او گریه را سر داده میگوید مادر جان کجا میروی. تو نیز میخواهی مانند پدرم ما را تنها بگذاری مادرم در حالیکه غم و اندوه در چهره اش نمایان میگردد با تأثر میگوید. نه دخترکم من هرگز شما را ترک نمیکنم من این مسئولیت مقدس مادری خود را هرگز فراموش نخواهم کرد.

پدر؟ بخاطر داری مسافری از راه مانده راکه شبی بخانه پناه دادیم و شب را در منزل ما سپری نمود. فردای آن مرا نصیحت نموده گوشزد کردی که آوردن و پناه دادن همچو اشخاص بیگانه و ناشناس که هیچ گونه نسبتی با ما ندارد خوب نیست امروز خودت نیز عین موقف مسافر سرزده از راه دور را داری که در مورد تو همچو فکر میکنند. آيازيست در همچو سرزمین راشایسته خود میدانای. نه هرگز

اکنون زمان صلح و آشتی فرار رسیده است زمان صمیمیت و دوستی. زمان پایان انتظار. زمانی فرار رسیده است که باجنگ و جدال برادر کشی و کینه توزی وداع کنیم و همه یکدل و یکصدا با قلب های مملو از عشق و محبت در راه بهبود وطن خویش افغانستان خدمت نماییم و به آواز بلند با يك صدا بگوییم ماصلح میخوایم و از جنگ متنفریم.

فوزیه «اتفاق»

رسانه ها گروهی از حالت رکود باید نجات داده شود.

پیغله فوزیه اتفاق بنت عبدالروف اتفاق در سال ۱۳۴۶ درگذر خوابگاه ولایت کابل چشم به جهان کشود تحصیلات ثانوی رادرلیسه عایشه درانی و تحصیلات عالی رادرپوهنچی ژورنالیزیم به سرسانیده ودرسال ۱۳۶۸ درمجله جوانان به حیث بورد تحریر مقرر گردید بعد در مدیریت نشر کتب، مدیر یت سالنامه ریاست نشرات ووزرات اطلاعات وکلطور ایفای وظیفه نموده است فعلاً مسلك ژورنالیزم را بناهر بعضی مشکلات ترك وبه حیث سرمعلم درمکتب متوسطه وزیر اکبر خان مصروف میباشد.

درتلاطم دریای کنونی روزگارزندگی رنگ دیگر ونبض دیگر دارد در همه عرصه ها زنده گی طپش دیگر دارد. جوش وخورش دگرگونی های اجتماعی در همه عرصه های زنده گی اجتماعی راه ها ومسیر های متفاوت را طی میکند از جمله رسالت رسانه های گروهی در کشور ماباید تحولات کیفی عمیق را از قبل زیادتربیمان میآورد وبرکار خود گستره های نوین پیشکش می نمود.

شرایط کنونی حکم میکند:

وسایل ارتباطی جمعی درمجموع به خدمت مردم قرار گیرند واینها نه تنها مروج ومبلغ اندیشه های پیشرو عصر ما می باشند بلکه سازنده نظم اجتماعی اند. شرایط ماهیتاً بفرنج کشور ما خاصتاً دوام جنگ نامعلوم داخلی برادرکشی مستلزم پخش اهداف روشنفکرانه ومصالح انسانی درین

پیغله فوزیه «اتفاق»

کسانی است که شانه‌های شان را بار اهداف شوم مداخله گران خارجی خم نموده و بر ضمیر و باطن شان نشانه‌های بجا گذاشته.

تغذیه معنوی توده‌های ملیونی و سیج آنها برای دفاع از وطن و جهات مهم دیگر زنده‌گی اجتماعی به یک مبلغ خوب اطلاعاتی نیاز دارد و این خودمی رساند که کار رسانه‌های گروهی با کلیه فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و ایدئولوژیک در جریان تحولات اجتماعی گره میخورد و لازم است این وسایل اطلاعاتی جمعی در همه عرصه‌های زنده‌گی فردی، سیاسی و امثال آن در شهر و ده، قریه و بازار و کوچه‌ها و خانه‌ها چهره تا بنک خود را بدرخشاند، حق و باطل، زشت و زیبا و مفید و مضر را بحیث واقعیت عمده جامعه انعکاس دهد. برای انجام این هدف بایستی رسانه‌های گروهی به تربیون همه زحمت کشان و کارآوران جامعه در امر ساختمان جامعه رنج کشیده افغانستان ویران و ارتقای سطح آگاهی و تحریک فعالیت مردم در حل مسایل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در مبارزه علیه تجاوز گران خارجی تبدیل گردد و برای حل منازعه‌های قومی، لسانی، ملیتی و نژادی نشراتی داشته باشند تا دود و غبار این مسایل را از ذهن‌ها پاک بزداید و یکدلی و باهمی هم خونی و هم میهنی را در اذهای مردم جاگزین سازد.

رسانه‌های گروهی که امروز شکل را کد منجمد را بخود گرفته باید از رکود بیرون آید صدای خود را رسا سازد و بگویند «همه واقعاً باهم برادر!» و نگذارد وطن رنج کشیده از بین بیش و بیرون گردد و مطالب انتقادی، پیشنهادات، نظرات مردم را به حیث یکی از اشکال نظارت مردم بر امور زندگانی اجتماعی در روند بهتر شدن روابط ملیت‌ها و اقوام کشور از ورای نشرات خود به گوش هموطنان برساند. از بنرو تصادفی نیست که کار در عرصه مبارزه بخاطر از بین بردن ناپسامانی‌های جامعه

ولغزش وطن بسوی تجزیه تا مرزهای بیگانه در همین مسیر جریان دارد که روح وجوه آنها نظر، تبصره و اندیشه مردم می‌سازد و بوسیله هر برنامه رادیویی، تلویزیون و یا صفحات اختصاصی روز نامه‌ها گذارشات آنها به ترجمان و سخنگوی خواهشات مردم تبدیل میشوند و از سینه‌های مردم بیرون ریخته به شکل حرف ناگفته و در بسته باقی ماند و این خود راه مؤثری را برای سهم‌گیری مردم در امور ساختمان کشور شان می‌گشاید و جامعه را از حالت رکود و کمرختی می‌رهاند و مردم نیز به عقب بر نمی‌گردند، فرار حافظه از بین برداشته شده امراض روانی جای خود را به تحرک و فعالیت واگذار می‌گردد. اگر آنچه در جامعه به وقوع می‌رسد از طریق وسایل ارتباط جمعی به مردم رسانیده شود در روشنی آن افراد جامعه حقانیت انسان و مفکوره حکومت داران رادک می‌کنند و زنده گی خود را به آن گره می‌زنند و آینده روشن خود را در پیروزی و استقرار دایمی حکومت داران صادق می‌بینند. موجودیت رسانه‌های گروهی در اجتماع بسیار ضروری بوده و فعالیت جهت رشد و توسعه آن کار است انسانی و اسلامی، زیرا مهارت خاص مسلکی، افزایش دانش اسلامی و اجتماعی دست اندرکاران رسانه‌های گروهی تحکیم و توسعه بنیاد مادی - تخنیکی وسایل اطلاعات جمعی خواهان اقداماتی است که باید از هر جهت در نظر گرفته شود و شکل عملی بخود بگیرد. برای درک اهمیت این اقدامات مدت زمان کوتاه درکار است که بتوانیم دست کم یک تصویر نیمه روشن از واقعیت‌های کمی و کیفی گذشته رادرامر اتحاد، اتفاق و دفاع از وطن بخون خفته از میراث پدران ارابه کنیم تا روشنی باشد در دو مرحله از زنده گی اجتماعی کشور ما، زیرا رسانه‌های گروهی اگر آزاد، عام و مردم‌دار باشد به آگاهی مردم بلند رفته و رشد فکری شان به وضاحت به چشم می‌خورد. ساعات کم وی محتو

در نشرات سمعی و بصری و ستون های نا چیز در صفحات نشرات مطبوعات به هیچ وجه زنده گی واقعی مردم را باز تاب داده نمی تواند برنامه ها عنوان می یابند اما آدرس خود را یافته نمی توانند زیرا مردم با این برنامه ها رابطه ندارند و اصلاً نمی توانند خواستها و نیازمندی های خود را در آنها مطرح سازند.

نشرات يك طرفه صرف دید حلقه های حاکم بر جامعه را باز تاب می دهد با خواهشهای مردم سخت در تضاد است که در آن از ژرفا و پهنای رنج و آرام مردم کوچکترین نشانی نمی یابیم بر بنیاد همین اندیشه بخاطر بهبود کیفی و کمی جامعه رسانه های گروهی باید به زبان مردم حرف بزند حقیقت گویی مضمون و محتوای هر برنامه را بسازد و سعی گردد هر وسیله با جامعه رابطه صادقانه قایم نماید تا بیانگر خواستهای مردم باشد.

* * * * *

* * *

**

زومینه «رحیمی وژیرو»

حقوق زن در اجتماع

متحرمه زومینه «رحیمی» متولد سال ۱۳۳۸ بعد از انجام تحصیل شامل خدمت ژورنالیستیکی در ادارات نشراتی کشورگردید وی علاوه از کار عملی در عرصه نشرات، کورس ژورنالیزم را نیز موفقانه انجام و کار مطبوعاتی اش را در سال ۱۳۶۱ در روز نامه هیواد به حیث خیر نگار آغاز. راپورتاژها مصاحبه ها، گذارشات، مقالات و مضامین وی پی هم به نشر رسیده است.

اگر به سیر زندگی انسان ها ازیدو پیدایش آنان تاکنون نظر اندازیم نقش زنانرا میتوان در کنار نقش مردان در کلیه امور حیات اجتماعی موازی و مماس هم در یافت، از آغاز ایجاد خانواده های انسانی تا ظهور قبایل و بالاخره ایجاد دولت ها، این زنان و مردان بوده اند که دوشا دوش و در کنار هم بر مشکلات عدیده طبیعی و اجتماعی فایق و شرایط بهتر زیستن را برای نسل های بعدی فراهم ساخته اند.

در حیات ابتدائی اگر مردان به شکار میپرداختند یا رمه های

مواشی را به چرا میبردند، زنان علاوه از

مراقبت اولاد و امور خانواده در امور دام و

پروری نیز سهم و مواد طرف ضرورت را از

شیر حیوانات چون گوسفند، بز و گاو

استحصال مینمودند. و آنگاهی که بشر به

زراعت و کشاورزی دست یافت زنان

دوشادوش مردان شان بکار در مزرعه

میرمن زومینه «رحیمی وژیرو»

میپردازند چنانچه همین اکنون مظاهری از این نوع همگونی و همگامی در عرصه کار در بسا کشورهای آسیایی افریقایی و بعضی از کشورهای امریکایی بوضاحت مشهود است در بسا از این کشورها درحالیکه زنان اطفال خورد سال خود را در خریطه ها و یا قدیفه ها در پشت خود محکم می بندند به کار شاقه و طاقت فرسایی زرع برنج یا پنبه دز مزارع پرداخته لقمه نانی برای خود و خانواده های شان تدارک مینمایند.

در کشور عزیز ما نیز در کنار مردان در کلیه شوون حیات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مصروف خدمت بوطن بوده اند. اگر تعدادی از زنان هموطن ما مصروف قالین بافی، گلیم بافی، خیاطی، مهره بافی، سوزن دوزی و سائر صنایع مستظرفه اند عده بی دیگر شان علاوه از تنظیم امور خانواده به جمع آوری چار مغز و شکستن آن، پخت و پز، درست نمودن لبنیات، تربیه حیوانات، انتقال گندم به آسیا غرض آرد نمودن آن آوردن آب از دریا و مصروف همکاری با مردان شان در مزرعه در جمع آوری حاصلات نیز اند.

نقش زنان در امور اداره و سیاست کمتر از مردان نبوده در سطح جهان زنان تا سویه های ریاست های حکومتات، عضویت در مجالس پارلمانی و ملی و هئیت وز را امور مملکتی را به پیش برده و در سطح کشور خویش نیز با در نظر داشت سویه علمی و تحصیلی شاهد حضور زنان در کابینه بوده ایم که امور محوله را موفقانه به پیش برده اند.

در تمام دبستان های فلسفی و مراحل مختلف زندگی تاریخی بشر زنان در اجتماع جای خاص خویشرا داشته اند.

اشتراک حضرت بی بی عایشه صدیقه در زاس لشکر سه هزارنفری و اطاعت قوم از وی و اینکه مردم در ارتباط امر دینی و سیاسی از وی هدایت میگرفتند در واقع مشروعیت نقش بر هبری زن را در امور

سیاسی و اداری جوامع بشری بوضاحت به اثبات میرساند.

از جان نثاری و فداکاری های زنان افغان که در مبارزات ملی و آزادی خواهانه داشته اند آگاه ایم.

غازی ادی ها و ملالی ها و صدها تن از زنان دیگر این سر زمین چه رشادت های در طول تاریخ کرده اند و هم اکنون مینمایند، اگر از یکطرف در کنار مردان سینه های شانرا سپر گلوله های آتشین دشمن ساخته شجاعانه رزمیده اند از طرف دیگر با رسانیدن غذا و آب بمیدان جنگ برای آزادی خواهان، قهرمانانه حیات خویشرا از دست داده اند.

اگر از مردم به عطف بر گردیم زن بعنوان مادر، این موجود مقدس و قابل ستایش اگر با یکدست گهواره را تکان میدهد در حقیقت بادست دیگرش جهانرا به حرکت میاورد، تکامل شخصیت انسانها در دامن پاک مادر بوقوع پیوسته، پیغمبران، نوایغ، امپراطوران، سلاطین، نویسندگان، دانشمندان، شعرا، مخترعین بالاخره زحمت کشان، کار گران و دهاقین همه و همه محصول تربیه مادر اند که توانسته اند دست آوردهای حیات اجتماعی را حفظ و از نسلی به نسلی انتقال دهند. خلاصه اینکه اگر زن نمیبود، مادر نمیبود، انسان نمیبود، تکامل نمیبود و در نهایت تمدن نمیبود، بادرک از واقعیت های که گفته آمدیم فقط انسان های معقول و متفکر اند که زنرا بعنوان مادر، به عنوان همسر، بعنوان شریک روز های خوب وید زندگی، بعنوان خواهر، بعنوان فرزند و بالاخره بعنوان آموزگار و خدمتگار شایسته جامعه احترام و به موقف و مقام مادی و معنوی اش ارج میگذارند.

* * * *

خاطرات یک خانم افغان از زندان مزاری

من مسعوده افغان که ۴۰ بهار از عمرم گذشته است می‌خواهم خاطرات زنده گی خود را از زمانیکه به حزب «پرچم» جذب شده بودم تا رهایی ام از زندان یا فروشگاه خرید و فروش زنان افغان که متعلق به عبدالعلی مزاری این وحشی خونخوار و دراگولای قرن کمپیوتری میباشد بنویسم گر چه من نویسنده نیستم اما از وریح ستانیزی که قبلاً باوی شناختی داشتم خواهش نموده که در تحریر خاطراتم با من مدد نماید.

خوانندگان رنج‌دیده! عجالتاً قسمت آخر خاطرات خود را که از زندان مزاری دارم، مینویسم تا در کتاب چهره‌ها و نوشته‌ها نشر و بعد به شکل یک رساله خاطرات خود را از آغاز تا انجام تکمیل و آماده چاپ خواهم نمود تا همه بدانند که چپی‌ها و راستی‌ها با سرنوشت این وطن و ملت بزرگ افغان چه بازی‌های نبوده که نکردند و کشور باستانی و تاریخی خود را مانند شهر غلغله ویران و قرن‌ها از کاروان تمدن به عقب زدند که البته درین جنایت هر دو ابر قدرت خارجی دخیل میباشند و تاکنون به مداخلات بی‌شرمانه خود توسط اجنیت‌ها و مزدوران شان که زمانی غلام‌های حلقه بگوش ما بودند ادامه میدهند.

خوانندگان ستم‌دیده افغان! زمانیکه کودتای پرچمی‌ها علیه داکتر نجیب‌الله به همکاری دوستم، کارمل، نبی‌عظیمی، عبدالوکیل مزدک و غیره انجام پذیرفت و داکتر نجیب‌الله به قصر ملل متحد پناه‌گزین گردید. صبغت‌الله مجددی که اصلاً افغان نمیشد و نژاداً عرب و در وطن ما مهاجر میباشد بادیگر یارانش در پاکستان با مشوره بادرانش

حکومت را تشکیل و به عجله از طریق جلال آباد به همکاری نبی عظیمی قومندان قول اردوی کابل بر تخت کابل نشست و قدرت به وی از طرف نبی عظیمی سپرده شد که ما همه این صحنه را در تلویزیون مشاهده کردیم که به بازی کودکان شباهتی داشت. تبسم نبی عظیمی را نیز دیدیم که معنی آن این بود که ای ملت افغان بدانید که ما پرچمی ها جناح کارمل چطور قدرت را از چپی ها به راستی ها انتقال میدهیم!!!

بعد از تسلیم دهی قدرت تفنگداران وحشت زده مانند مور و ملخ به کابل هجوم آوردند. قومندانان جهادی پیشنهاد کرده بودند که کابل باید به قومندانان جهادی سپرده شود که از هرج و مرج جلوگیری بعمل آید اما احمد شاه مسعود که تشنه قدرت بود پیشنهاد قومندانان جهادی را نپذیرفت و با همکاری پرچمی ها کابل را به تصرف خود در آورد. و شورای نظار را تشکیل دادند و اردو منحل گردید انحلال اردو از کابل آغاز و در تمام ولایات به دستور نواز شریف عملی گردید که بعد نواز شریف ازین خدمت بزرگ خود در محکمه افتخارانه اظهار داشته بود.

بعد از مسلط شدن تفنگداران تنظیم ها و بیرون کشیدن حزب اسلامی از وزارت داخله و ارگ شاهی. کابل بین تنظیم ها تقسیم میگردد غرب کابل بین حزب وحدت، حرکت اسلامی و سیاف. شرق و شمال کابل به جمعیت و شورای نظار و قسمت تایمنی و چنداول به حزب وحدت و محسنی تقسیم گردید.

چور و چپاول آغاز گردید در مرحله اول صدارت و دوایر دولتی مورد چور چپاول قرار گرفت بعد در مرحله دوم دکان ها و منازل شخصی مردم چپاول گردید در غرب کابل در قسمت کوتاه سنگی یکطرف سیافی ها و طرف دیگر سرک و حدتی ها و محسنی ها قرار داشتند.

زمانیکه جنگ بین سیافی ها و وحدتی ها آغاز گردید مردم آهسته

آهسته به ترك گفتن منازل شان آغاز نمودند. راکت ها از پغمان بر منازل مردم اصابت میکرد. شورای نظار به طرفداری وحدتی ها از سیلو جانب پغمان شلیک میکرد که من این صحنه را در سیلو چندین مراتبه به چشم خود دیده ام. بعد که مناسبات بین وحدتی ها و شورای نظار برهم خورد. دوستمی ها، شورای نظار و سیافی ها علیه وحدتی ها قرار گرفتند. جنگ آغاز گردید به منازل مردم از طرف وحدتی ها تعرض صورت گرفت. شبی را فراموش نمیکنم که در ده بوری از همه خانه ها زنان و اطفال فریاد میکشیدند که برای خدا به داد ما برسید. اما گی ها قدرت داشتند که از منازل خود خارج و به داد آنها برسند همه جا را ترس و وحشت فرا گرفته بود بلی این ناله ها و فریاد ها چندین ساعت ادامه پیدا کرد تا بافیرمرمی ها فریاد ها خاموش گردید. فردا اگاه شدیم که وحدتی ها منازل مردم را چور و به ناموس مردم تعرض نموده است ازین ببعد گرفتاری تاجیک ها و پشتونها آغاز گردید. تاجیک ها و پشتونها برده میشدند. گوش بریدن، بینی بریدن، بریدن لب ها سینه ها و میخ زد بر سر مردم به شدت ادامه پیدا کرد مردم مال و دارای خود را گذاشتند و فرار را بر همه چیز ترجیح دادند.

خوانندگان زجر دیده من: بیایید اعتراف کنیم و شریفانه اظهار بداریم که سرخ ها چندین سال در کابل بودند. اما هیچگاه بر ناموس مردم تعرض نکردند. منازل مردم را چور و چپاول نکردند بلی کشتار ها بود، پولیگون ها وجود داشت اما این روز بدی را که تنظیم ها یا به عبارت دیگر راستی ها بر مردم آوردند. روس ها و کمونسیت های وطنی به چنین فجایع دست نزده بودند و این واقعیت ها کنون از زبان همه مردم شنیده میشود.

خوانندگان: شنیده بودیم که هیتلر کوره آدم سوزی داشت که جسد

یهودی ها را در انجا میسوزانیدند اما بیایید که قلفک چپات ها در کانتینر ها تاجیک و پشتونها را بطول زده زنده حریق مینمودند در مکتب سوریا سه صد نفر تاجیک و پشتون از طرف محسنی ها زنده حریق گردید که از این واقعیت در جراید نیز مطالبی به نشر رسیده است. ظلم و وحشی گری های و حدتی ها در تاریخ جهان نظیری ندارد و چنگیز خونخوار به شاگردی آنها نمیرسد. سر تراشیدن زنها، سینه بریدن ها، میخ کوبیدن ها و رقص مرده ها و تجاوز بر ناموس مردم چیز ها یست که در تاریخ جنایات باب نوی تشکیل میدهد، ما شنیده بودم که در عصر امیر عبدالرحمن خان جنایتکاران را واسکت میبردند اما در عمل دیدیم که وحدتی ها اینکار را کردند. از امیر عبدالرحمن خان شنیده بودیم که روزانه يك چارك چشم میکشید گرچه این همه حرف ها محض دروغ چیزی دیگری نبود. و این افواها از طرف خود امیر عبدالرحمن خان در بین مردم پخش میگردد تا مردم بترسند و دست به جنایات نزنند. اما وحدتی ها با کشیدن چشم ها بریدن گوش ها و بینی و بریدن سینه های زنان از امیر عبدالرحمن خان جلوتر رفته اند. امیر عبدالرحمن خان «اگر اعطای بدن را قطع میکرد و چشم ها را میکشید این جزا برای جنایتکاران بود نه برای مردم بیگناه و معصوم اما وحدتی ها این وحشیگری ها را به مقابل مردم بیگناه انجام دادند.

خوانندگان گرامی! بعد از جنگ دوام دار و خونین بین شورای نظار و وحدتی ها در اثر فیر مرمی های توپ از کوه تلویزیون منازل مردم ویران میگردد همه مردم فرار کردند ما چند فامیل در کوه سنگی نزد يك پل سوخته باقی مانده بودیم ما نیز در فکر فرار بودیم. اما اینکه چطور فرار کنیم و چطور بتوانیم مال و اموال خود را با خود انتقال داده بتوانیم در همین فکر بودیم. مرد ها رفتند تا در خیر خانه، خانه کرایبی را جستجو

کنند. شب فرا رسید. در عین شب به جز ما دو فامیل که باهم یکجا در يك حویلی زنده گمی میکردیم کسی دیگری نبود. ما زنان برای نگهداری مال خود باقی مانده بودیم ساعت ۱۲ شب بود. که وحشی ها رسیدند و داخل منزل ما گردیدند که بعضی از آنها قلفک چپات ها و بعضی ها دارای بینی های بلند و با لحجه ایرانی حرف میزدند. ما زنان را در يك اطاق قید کردند و چپاول را آغاز نمودند تمام دارایی و اموال ما را مانند مورچه باخود بردند. بعد داخل اطاق ما شدند، ما از ترس میلرزیدیم از انگشتان ما انگشتی و چپله ها را کشیدند و در جیب زدند یکی از این ها نزدیک يك خانم شده و میخواست سینه وی را فشار دهد. خانم سیلی محکمی بر روی وی حواله کرد. وحشی بروی حمله کرده خانم را در آغوش خود کشید تا وی را ببوسد، ما فریاد کردیم آنها ما را با تفتنگ تهدید کردند برتفتنگ وی دست انداختیم و فریاد کشیدیم که ما مانند خواهران و مادران شما میباشیم. درین اثنا درب اطاق باز گردید و يك انسان درنده و وحشی داخل اطاق شده و به دیگران دستور داد گفت: این سنی های کافر را با خود بیاورید. ما را بالت و کوب از منزل خارج کردند. و طرف قلعه شاده با خود بردند از کوچه گذشتیم تا بلاخره بعد از يك ساعت در يك منزل داخل ما کردند. و در يك اطاق مانند حیوانات قید و درب اطاق ازخارج قفل گردید. شب را سپری کردیم روز ساعت هشت دروازه باز گردید و يك زن داخل اطاق گردید ما را نگاه کرد بعد خارج گردید. ساعت پنج عصر دو باره در باز گردید همان زن با يك ریش سفید داخل اطاق شده بعد از احوال پرسى سه دانه نان خشك باقدری آب به مقابل ما گذاشتند. مرد ریش سفید گفت: نان را نوش جان کنید، خدا مهربان است. زن وارد شده با عصبانیت طرف ریش سفید نگاه کرد و از اطاق خارج گردید. اطاق دو باره قفل گردید.

شب بود که دو باره مرد ریش سفید داخل گردید. و چند قرص نان را بگذاشت و برفت. نیمه شب در حویلی فریاد يك زن بلند شد اما بزودی خاموش گردید بعد از يك ساعت زندانبان داخل اطاق ما گردید و گفت: کسانی که قضای حاجت دارند بامن بیایند ما باوی رفتیم، حویلی فوق العاده کثیف و خون آلود به نظر میرسید و دیده شد که در اطاق های دیگر نیز زنان زندانی وجود دارد. ما بعد از رفع تکلیف بدون سرو صدا داخل اطاق خود شدیم. شب صبح شد ساعت هشت مرد ریش سفید داخل اطاق گردید سه قرص نان را تحویل ما نمود و برفت.

ساعت بعد زن اولی که ماوی را اجی جان میگفتیم داخل اطاق گردید و با پیشانی باز گفت: جان مادر کدام تان آشپزی را بلد میباشید آشپز ما که برای تان نان می آورد پسر وی به شهادت رسیده است.

ما دو نفر گفتیم ما آشپزی را بلد میباشیم. اجی ما را از اطاق بیرون کشید و به آشپز خانه رهنمایی ما کرد در آشپز خانه برنج، روغن را بدسترس ما قرار داد و گفت: این را بپذید و چاشت نوش جان کنید.

از اطاق های دیگر نیز زنان خارج شدند و دور ما حلقه زدند به ما نگاه میکردند همه آنها کابلی بودند، قصه ها کردند و از فجایع وحدتی ها یاد آوری کردند و گفتند: درین منزل زنان آورده میشوند به آنها تعرض صورت میگردد بعد از اینجا به جای نا معلوم برده میشوند زنان ما را زجر میدهند سر شانرا تراش میکنند. سینه ها بریده میشود و بلاخره آنها را میکشند پارچه، پارچه میکنند و بعد زیر خاک یا حریق شان میکنند.

چاشت نان آماده گردید در بیشقاب ها شوله انداخته شد ما به اطاق خود و زنان دیگر به اطاق ها یشان برگشتند.

ساعت ۲ عصر بود که شش نفر داخل حویلی گردیدند و به اطاق ما داخل شدند از ینها یکی آن مردی بود که يك شب قبل یکی از زنان بر

وی سیلی را حواله کرده بود ما دو نفر را از اطاق خارج و خانم مورد نظر را باخود نگاه داشتند. فریاد خانم بلند گردید. بلاخره آوازش خفه گردید. بعد از یکنیم ساعت هر شش نفر از اطاق خارج شدند و حویلی را ترك گفتند ما به اطاق رفتیم. دیدیم که دهن زن بسته و برهنه در صحن اطاق افتیده است. دهن وی را باز کردیم دیدیم که بیهوش میباشد هر قدر تلاش کردیم تلاش ما جایرا نگرفت وی جان داده بود. اجی به پوسته جوار زندان اطلاع داد.

تفنگداران رسیدند. بعد از مشاهده جسد از حویلی خارج شدند و بعد از نیم ساعت داخل حویلی گردیده و جسد خانم را خارج و در عقب زندان دفن کردند. ما همه میگریستیم اما از ترس صدای خود را بلند کرده نمیتوانستیم.

شب فرا رسید گرسنه همه ما خوابیدیم. شب سپری گردید صبح طبق معمول چای صرف گردید ساعت ۸ دو تفنگ دار وارد گردید قدری گوشت باخودآورده بودند وفرمایش دادند که شوربای چهاریکاری پخته کنید مهمان داریم.

گوشت را ریزه ریزه کرده در دیک انداخته زنان با تعجب گوشت را نگاه میکردند. یکی از زنان گفت: این گوشت گوسفند میباشد به من سوالی پیدا شد. از وی پرسیدم غیر از گوشت گوسفندگوشت دیگر حیوانات هم آورده میشود. وی گفت نه خیر. گپ از اینقرار میباشد که گوشت انسانها راهم می آوردند. که درکانتینر ها برزندانی ها خورانیده میشود خلاصه اینکه نان پخته شد شوربا را قدری به ما گذشتند و با قیمانده را باخود بردند. اماهیچکدام ما از گوشت استفاده نکردیم نان خشک را باچای صرف کردیم و هر وقت که به گوشت نگاه میکردیم گوشت انسان ها به ذهن ماخطور میکرد.

بعد از صرف نان من صد دل یکی کرده از اجی پرسیدم: شما مردم هزاره چرا بر ما سنی ها ظلم میکنید، گناه ما چیست؟ گوشت انسان را به ما میخورانید. به ناموس ما تجاوز میکنید. آیا روزی سنی ها از شما انتقام نخواهد گرفت ایاروز انتقام نخواهد رسید؟ اجی بعد از چند لحظه سکوت گفت: شما کابلی ها و ما مردم هزاره سالها باهم یکجا به خوبی گزاره کرده ایم خوب یکدیگر رامیشناسیم. اما این ها از مانیستند. این ها اکثر شان در ایران بوده اند. هزاره ما نیستند مردهای ما هم رنج میکشند. دیگر چیز نگو چپ باش من چاره شمارا میکنم که همه شما فرار کنید حوصله کن جان مادر.

من خوشحال شدم و خاموش بر جای خود نشستم.

شب رسید نان خشک را با قدری قورمه کچالو صرف کردیم و به خواب رفتیم نیمه شب نزدیک صبح بود. که در منزل کوبیده شد. در باز گردید یک دختر ۱۴ ساله به اطاق ما آورده شد. رنگ آن پریده میلرزید. از لرزش زیاد خود را گرفته نمیتوانست. از دختر پرسیدم: از کجا شما را آورده اند وی گفت از کارته ۳. وی بعد از گریان و ناله چنین به سخن خود ادامه داد:

دیروز دیگر نزدیک شام هزاره ها به خانه ما داخل شدند همه مال ما و اموال ما را با خود بردند پدر و برادر مرا نیز با خود بردند مادرم به خانه همسایه فرار کرد. در خانه کسی باقی نماند. مرا دونفر با خود به خوشحال خان مینه بردند. در یک خانه که صاحب آن به لجه فارسی لوگری حرف میزد تحویل کردند من هر قدر ناله وزاری کردم که مرا بگذارند که فرار کنم اما مرا ازاد نکردند و میگفتند اگر ترا ازاد کنیم. همه ما کشته میشویم. نیمه شب بود که شش نفر داخل منزل شدند مرا از دست گرفتن به کنج حویلی بردند. دهن و دست های مرا بسته کردند و هرشش نفر بر من

تعرض کردند بعد مرا رها کردند و از کوچه ها به اینجا رسیدیم. نمیدانم من حالا در کجا میباشم. ماهمه باوی گریان کردیم. بیرون روشنی گردید از اطاق خارج شدیم بعد از صرف چای به کار آشپزی خود ادامه دادیم ساعت ده بجه دو مرد داخل منزل گردیدند دختر را با خود بردند. زن ها میگفتند این وحشی هادختران و زنان قشنگ رابه هزاره جات ویا غزنی انتقال میدهند ودر انجا بفروش میرسانند تا حالا چندین دختر آورده شده بعد از تعرض به هزاره جات برده شده اند. چاشت وحشی هازنگی آمدند نان پخته شده را با خود بردند وگفتند در دهمزنگ جنگ شدید شده نان را به انجاءانتقال میدهیم. اواز فیر ها شنیده میشد از کوه تلویزیون تانک هاشلیک میکردند ناگهان دو مرمی توپ درعقب زندان اصابت کرد. فریاد ها بلند گردید همه جا را خاکباید گرفته بود دویدن دویدن آغاز گردید در زندان باز بود همه ما از زندان خارج شدیم من چادر نماز اجی را برسر کردم ویا همراهان خود در کوچه هابه دویدن آغاز کردیم نفس سوخته بعد از مدت طولانی به جای رسیدیم که زمین زراعتی بود نادانسته در حرکت بودیم اما از دور قصر دارالامان دیده میشد بادیدن قصر ارالامان خوشحال شدیم واحساس راحتی کردیم تاازچنگال وحشی ها وخون اشام هانجات یافته ایم. از مقابل موزیم گذشتیم اما هیچکس دیده نمیشد همه در دهمزنگ به جنگ رفته بودند ما طرف ده دانا حرکت کردیم مانده و ذله به انجا رسیدیم درانجا هیچکس دیده نمیشد دو دکان باز بود به دکان نزدیک شدیم ودکاندار راگفتیم. پدر جان خیلی گرسنه ایم اگر قدری نان کمک کنید ثواب تان میشود.

دکاندار گفت: دردکان نان از کجا شد قدری انتظار بکشید کسی پیدا شود تا از خانه برایتان نان را بخوادم بعداز چند دقیقه جوانی پیدا شد. دکاندار وی را صدا کرد وگفت:

خانه برو کمی نان همراهی چای بیار. جوانك طرف خانه دوید بعد از نیم ساعت نان را باچای آورد. نزدیک سرك نشستیم نان را با چای صرف کردیم و طرف دهمزنگ نگاه میکردیم. راکتها حکمتیار برکوه تلویزیون اصابت میکرد مرمی و تانگ های احمد شاه مسعود درده بوری، کارته چهار اصابت میکرد فضا را خاك و دود باروت گرفته بود. بعد از صرف نان ساعت پنج عصر خود را به چهلستون رسانیدیم بعد از انتظار سرویس از چهار اسباب رسید. بامشکلات زیاد در سرویس بالاشدیم موتر به سرعت در حرکت بود راکت در جوار سرك اصابت میکرد. اما دریور انسان با جرئتی بود و به سرعت خود را از صحنه دور ساخته و به سینما پامیر خود را رسانید. از سرویس پیاده شدیم از راه پل شاه دوشمشیر به جوی شیر و از انجا به ده افغانان خود را رسانیدیم و شکر خداوند به رابجا آوردیم. و نان هر طرف پراکنده شدند و من خود را به خیر خانه مینه رسانیدم و در منزل مامایم با فامیل خود یکجا شدم.

« ختم »

* * * * *

* * *

* *

یادی از هواخواهان فرهنگ و مطبوعات کشور

درکشورتاریخی ما بودند و هستند کسانی که خودشان نویسنده یا ژورنالیست نیستند اما بامطبوعات و فرهنگ کشور سخت علاقمند میباشند از جمله مرحوم عبدالمجید زابلی از شخصیت مهم ملی و سیاسی کشور بود که هم پیشه تجارت داشت و هم در دولت به حیث وزیر اقتصاد کشور خدمات ارزنده ای نمود و اولین موسس بانک کشور ما مرحوم زابلی بوده است. وی دائماً با ژورنالیستان شعرا و نویسندگان کمک مالی مینمود بخاطر داریم زمانیکه روزنامه کاروان به نشر آغاز نمود زابلی مبلغ دو صد هزار افغانی اعانه داد همچنان به جریده ملی پکتیکا مبلغ یکصد هزار افغانی و به جریده گنج مبلغ پنجاه هزار افغانی کمک مالی نمود. بعد ازین شخصیت برجسته ملی شاغلی صوفی زاده دوستدار علم و فرهنگ بوده و از طریق اعانات جراید را تمویل مینمود. محمد سرور ناشر برادر زاده شیرخان مرحوم نیز با فرهنگیان کشور علاقمند بود. فرهنگیان و شعرا که به تقاعد سوق داده میشدند درقندز

الحاج گلاب الدین شیرزایی

از طرف محمد سرور ناشر استخدام و معاش کافی بدسترس شان قرار داده میشد شاغلی گلاب الدین شیرزایی نیز از جمله دوستداران علم و فرهنگ کشور ما به حساب میرود. وی مانند زابلی هم تاجر ملی و هم در پوست های مهم دولت قرار داشته است و از سن ۱۱ سالگی به کتابت و تجارت آغاز نمود و از کتابت به

حکمرانی و از حکمرانی به وزارت تجارت برسید و کنون به حیث معاون شورای مشورتی اقتصادی صدارت و رئیس بانک اسلامی سکتور خصوصی و رئیس شرکت صادرات گلاب الدین شیرزایی ایفای وظیفه مینماید شاغلی گلاب الدین شیرزایی به ملیارد ها افغانی به احیا مجدد پوهنتون، اعمارسرك ها، ترمیم شفاخانه ها و اعمار مساجد با دولت كمك نموده است وی با شهریان بی بضاعت کابل و مهاجرین همدردی و كمك نموده است. گلاب الدین شیرزایی به ملیون ها افغانی با جراید، ژورنالیستان و فرهنگیان کشور در وقت و زمانش همکاری نموده است. عزیزالدین «غوئی» یکی از تاجران ملی دیگر از کشور ماست که وی نیز به فرهنگ و مطبوعات کشور علاقمندی خاصی دارد. وی نیز با ژورنالیستان بی بضاعت كمك های نموده که قابل یاد آوری میباشد.

محمد وسیم لودین يك شخصیت برآزنده دیگری از کشور مابوده که سخت با معارف فرهنگ و مطبوعات کشور علاقمند میباشد وی تحصیلات عالی خود را در امریکا سپری نموده و کنون در جلال آباد و پکتیا پروژه های زنبور داری و قوربه های درختان مثمر و غیر مثمر را احداث نموده. وی خدمتگار واقعی میهن داغدیده کشور بوده و تاتوان خود با فرهنگیان و ژورنالیستان هر نوع كمك مادی را نموده است و یکی از دوستداران مطبوعات و معارف کشور میباشد برادروی شهید داکتر محمد نسیم لودین از شخصیت های علمی و ملی کشور بوده که در راه خدمت بوطن جام شهادت را بلند کرد.

* * * * *

* * *

مرکز نشراتی فضل
ڈھکی نعلبندی بازار قصہ خوانی پشاور
فون : 2566846

